

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Pereče vprašanje slovenskega naroda

Te dni smo brali, da je država okoli Pančeva, na tako imenovanem Pančevskem Ridu, naselila kakih 2000 vojnih prostovoljcev, ki so ekupaj dobili v last in obdelavo nekako 17.000 juter zemlje, ki je z osuševanjem tamkajšnjega močvirja postala plodna. To je s srbskega nacionalnega stališča, kakor tudi s stališča jugoslovanske državne misli, velikanske važnosti. Prav ob tej priliki so tudi Hrvati začeli pisati o svoji notranji kolonizaciji. Saj je znano, koliko zemlje je v banovini Hrvatski tamkaj, kjer dosedanje prebivalstvo prostovoljno izumira, kako pa je primanjkuje tamkaj, kjer je zemlja slaba, ljudstva pa preveč. Zato Hrvati naglašajo, da je prva stvar banovine Hrvatske, da uredi notranjo kolonizacijo, kar je z gospodarskega stališča važna naloga.

Pri nas v Sloveniji so razmere drugačne, zato se tudi vprašanje notranje kolonizacije za nas drugače zastavlja. Je pač s tem vprašanjem tako, kakor s toliko drugimi, ki se ne dajo pri nas reševati po istem vzoru, kakor se lahko rešujejo recimo v Srbiji ali na Hrvatskem. Vprašanje slovenske notranje kolonizacije je vprašanje zase. Zato mora tudi rešitev priti od nas samih, le da dobimo v roke instrument, s katerim bomo to vprašanje mogli pravilno načeti in uspešno rešiti. Naš namen danes je zgolj ta, da bi nekaj strani tega vprašanja nakazali ter opozorili na perečo potrebo po ugodni rešitvi.

Ob vsakem kritičnem času hodijo po deželi agenti večkrat tujih ljudi in tujega kapitala, ki begajo kmečkemu človeku, naj proda svojo zemljo, češ da grozi ta ali ona nevarnost. Lahko sicer našemu kmetu zabičamo, naj ne prodaja rodne zemlje. Toda s tem je kaj malo pomagano človeku, ki je morda v stiski in po svoji ali tuji krivdi čez glavo zadolžen. Prodal bo, da pride do denarja, vse drugo ga v njegovem obupu ali lahkomišelnosti ne bo nič brigalo. In tako se dogaja, da prihajajo še danes naša kmečka posestva v tuje roke, ker zoper to prav za prav zdaj ni nobenega sredstva, razen narodne zavesti. Kadar in kjer pa ta odpove, tam je nevarnost velika, da spet en kos slovenske zemlje pride v roke tujemu človeku. In to je za ves naš narod, kakor tudi za državo velikanska škoda. Na dlani je vprašanje, ali tukaj ni nobene pomoči, saj gre za narodno in državno blaginjo? Odgovor naš je, da ni pomoči, dokler Slovenci sami nimamo takega instrumenta, ki bi z njim preprečevali, take nesreče. Zato pa je tudi s tega vidika nujna potreba, da se čimprej ustanovi banovina Slovenija s tisto močjo in sposobnostjo, da bo taka slovenska narodna in socialna vprašanja mogla tudi gospodarsko pravilno reševati. Naša narodna zahteva je, da ne sme biti eno slovensko kmečko posestvo priti več v tuje roke! Vsaka slovenska kmetija mora ostati v rokah slovenskega kmeta!

Na Slovenskem je dandanes že mnogo kmetij, ki se lastniki zanje skorajda nič ne menijo. V tem pogledu so razmere na Kranjskem spet drugačne kakor na Štajerskem. Treba bi bilo te stvari natančno premostriti in izdelati načrte, da take kmetije pridejo v roke tistih slovenskih ljudi, ki bi jih radi in z ljubeznijo obdelovali. Če pogledamo tja dol po Dolenjskem, vidimo po vaseh mnogo hiš, ki razpadajo, ker so se njihovi lastniki preselili v Ameriko ter se več ne brigajo za domačijo. Zlasti je to vidno na Kočevskem in tja čez proti Kolpi. Tukaj je široko polje za slovensko notranjo kolonizacijo, ki pa mora kajpada biti zakonodajno pripravljena ter gospodarsko podprta, sicer so vsa prizadevanja zaman. Prav tako je mnogo krajev na Štajerskem, kjer lastniki slovenske zemlje živijo daleč proč od svoje kmetije, katero jim obdeluje za mal denar slovenski človek kot nekak potomec srednjeveškega tlačana. Ne računamo, da bi to šlo brez težav, vendar je treba imeti voljo to stvar izvesti. V ta namen je treba imeti načrt in vse pripraviti za čase, ki pridejo in bodo zahtevali, da se to vprašanje tudi reši. Rešiti pa je ta vprašanja treba tako, da bo slovenski kmet na novi slovenski kmetiji lahko živel in s pridnim delom izhajal. Pri tem se ne spuščamo v vprašanje, koliko je slovenskemu kmetu koristila agrarna reforma, ker je to spet drugo poglavje. Hoteli smo le povedati, da je vprašanje slovenske notranje kolonizacije treba pripraviti ter potem, kadar pride čas, tudi odločno izvesti.

S tem v zvezi moramo omeniti beg kmečkega človeka z dežele v mesta in tovarne. Zanimivo je, da dandanes najbolj beže v tovarne iz tistih krajev, kjer je največ najboljše zemlje. Tu nekaj ni v redu. Pred vsem je kajpada treba kmečkemu človeku bolj vzgojiti za ljubezen do rodne grude ter je v to poklicana šola. Kajpada današnji tip, zlasti ljudske šole ni tak, da bi mogel na rodni grudi obdržati kmečko mladino, saj ji vsi predmeti kar kriče, kako lepo je drugod po svetu. Pa tudi šola — kadar bo na novo organizirana — ne bo zmogla vsega, če bi tudi bila najboljša. Treba bo gledati, da bo slovenski kmet dobil svoje kmečko zakonodajno, treba bo uetvariti novo kmečko pravo, ki bo vezalo kmečko rodovino na rodno grudo. To je stvar zakonodajne, katera pa more priti le iz zakonodajnega telesa slovenske banovine.

Rekli smo, da je rešitev tega vprašanja pereča narodna slovenska zadeva, ki pa ni nič manj pereča s stališča države kakor s stališča socialne ureditve. In rešitev te zadeve je pa nemogoča, dokler Slovenci ne dobimo v roke možnosti, da to stvar po svojih potrebah in razmerah tako izvedemo, da bo s to rešitvijo zadoščeno prav tako naši nacionalni kakor tudi splošno državni in socialni potrebi. Zato je tudi s tega stališča banovina Slovenija s temi širokimi kompetencami nujna narodna in državna zadeva.

Anglija odločno odklanja nemško-sovjetski mirovni poizkus:

„Nič ne more izpremeniti našega namena, da mobiliziramo vso svojo moč za končno zmago“

London, 3. okt. AA. Reuter. Ministrski predsednik Chamberlain je dal danes v spodnjem domu običajno tedensko izjavo o položaju:

V zadnjem tednu, je rekel ministrski predsednik, so se dogodili na mednarodnem polju velepomembni dogodki. Nemški zunanji minister je 25. septembra obiskal Moskvo, 29. septembra pa so bili objavljeni rezultati tega obiska. Chamberlain se je nato bavil s tremi rezultati: storjen je bil poskus za četrti razdelitev Poljske in podpisan je sporazum, s katerim se meja med Rusijo in Nemčijo priznava kot končno črta, ki je bila po sporazumu potegnjena, je znatno bolj ugodna za Nemčijo, kakor pa začasna črta, ki je bila predhodno potegnjena po vojaški zasedbi. Mi ne moremo sprejeti nobenih prepričevanj od strani nemške vlade.

Nihče ne želi, da bi se vojna nadaljevala do nekega neizvestnega dne, toda javno mnenje narodov te države in Francije je odločno, da se bo vladavina nasilja nehala in da se bo beseda, ki jo vlada enkrat da, v bodoče držala.

Nato se je Chamberlain bavil z drugo točko in rekel: Nemška in sovjetska vlada sta izjavili, da je z njihovim sporazumom končno rešena vsa vrsta vprašanj, ki izvirajo iz propasti Poljske, ter da so ustvarjeni trdni temelji za trajen mir v vzhodni Evropi. Po njihovem stališču bi bila likvidacija sedanje vojne med Nemčijo na eni strani ter Veliko Britanijo in Francijo na drugi strani v korist vseh narodov. Obe vladi, pravi ona, se bosta trudili, da dosežeta ta cilj, čim prej bo mogoče.

Predsednik Chamberlain se je nato dotaknil skupne izjave glede odgovornosti Velike Britanije in Francije za nadaljevanje vojne ter potem še sovjetsko-nemško »konzultacijec. Ko se je bavil s tretjo točko, je Chamberlain rekel:

Med Nemčijo in Rusijo je predvidena sklenitev gospodarskega sporazuma, po katerem bi Rusija dobavljala Nemčiji surovine, Nemčija pa industrijske proizvode, ki bi bili izdelani v daljšem času. Prav tako je Chamberlain poudaril,

da v zadnjih dogodkih ni opazil ničesar, kar bi moglo pripeljati Veliko Britanijo do tega, da spremeni svoje stališče, ki ga je osvojila kot pravilo.

Ko je ponavljal razloge, zaradi katerih je Velika Britanija stopila v vojno, je predsednik vlade rekel, da je Velika Britanija stopila v vojno zato, da bi naredila konec zapovrstnim aktom nemškega napada, ki je ogrožal svobodo in varnost vseh evropskih narodov. Nato je Chamberlain rekel: Pojavili so se nekateri krogi, ki so zahtevali, naj vlada britanskega veličanstva opredeli svoje stališče glede dogodkov.

Toda jaz ne vidim ničesar, kar bi bilo v zvezi s tistim, kar se je dogodilo, da bi pripeljalo našo državo do tega, da spremeni svoje stališče. Rusko-nemški sporazum je izpremenil položaj na Poljskem, toda iz tega nikakor ne sledi, da bo ta aranžma pomagal h končni premoci Nemčije, še manj pa, da bo vplival na cilje angleške vlade.

Nato je Chamberlain poudaril, da osnovni vzrok vojne ni bil hote izvršen vdor v Poljsko, čeprav je bil to neposreden povod za vojno. Osnovni vzrok vojne je bil silen občutek, ki je prevladoval v Veliki Britaniji in Franciji o neznanosti stanja, ki se je nahajalo pred evropskimi narodi, stanja, ki je alternativno ogrožalo njihovo svobodo ali pa mobiliziralo njihove sile za obrambo te svobode.

»Ničesar ni v rusko-nemškem sporazumu, kar bi zahtevalo od nas, da storimo nekaj drugega, kar delamo sedaj, in to je,

da mobiliziramo vsa sredstva in vso moč britanskega cesarstva za učinkovito nadaljevanje vojne.«

Predsednik Chamberlain je nato omenil razloge, zaradi katerih je Velika Britanija stopila v vojno, kakor tudi neposreden povod vojne. Stališče o likvidaciji vojne, kakor ga vsebuje rusko-nemški sporazum, je nejasno, toda zdi se, da predstavlja neke vrste kombinacijo predlogov, neko vrsto predlogov za mir s prikrito grožnjo s posledicami, če bi predlog bil odklonjen. Ne morem si misliti, kakšen bi bil značaj takega predloga, vendar pa lahko takoj rečem,

da nobena grožnja nikdar ne bo odvrnila te države ali Francije od tega, da bi opustili cilj, zaradi katerega sta vstopili v to borbo.

Poskusi, da se krivda za nadaljevanje vojne vrže na nas — kakor to delajo na nemški strani — zaradi tega, ker nismo pripravljene pustiti borbo prej, preden svoj cilj dosežemo, predstavlja drugi primer nemške vojne tehnike. Odgovornost za vojno nosijo tisti, ki so izdelali in izvajali to politiko zaporednega napada in tej odgovornosti se ne more izogniti ali pa jo zavreči niti nemška vlada. Lahko sprejmemo kakršna koli prepričevanja, kajti ta vlada je vse preveč v preteklosti dokazovala, da so njene obveznosti brez vrednosti, tedaj kadar se to njeji razdi in kadar jih ona pregazi. Če bodo predlogi izročeni, jih bomo mi prav gotovo pretresli s stališča, ki sem ga pravkar obrazložil.

Nato je Chamberlain govoril o položaju na zapadnem bojišču in na morjih.

London, 3. oktobra. AA. Reuter. Lloyd George je v spodnji zbornici Chamberlainu svetoval, naj se mu ne mudi z odgovorom na kakršenkoli mirovni predlog. Chamberlain je odgovoril: »Popolnoma se strinjam z vami. Ne vidim vzroka, zakaj

bi se mi mudilo z odgovorom na predlog, ki se res zdi, da zahteva resno proučevanje. Toda dovolite mi, da še enkrat ponovim, da nismo dobili še nobenega takšnega predloga, a sprito takšnega dejanskega stanja bi bilo preuranjeno gojiti kakršnekoli upe v verjetnost, da je kdo takšen predlog poslal. Spodnja zbornica sme biti prepričana, da ne bi nihče iskreneje pozdravil kakršnokoli predlog, s katerim bi dejansko dosegel cilje, ki sem jih orisal kot cilje te vlade in Velike Britanije, ko je stopila v vojno.«

Tudi Francija pravi: „Ne!“

Pariz, 3. okt. lj. Nocoj je imel poslanec Millet, iz okraja Belfort, predsednik odbora za vojaške zadeve, po radiu govor na Francoze, v katerem je dejal:

»Odgovor Francijo: Po tolikih žrtvah prejšnje svetovne vojne si Francija iskreno želi miru. V teh dneh iščemo francosko dušo in vidimo, da z vsemi silami hoče odpraviti s sveta vso krivico. Francija in Anglija sta si podali roke, združili sta vsa bogastva svojih krajev, njih vojski so odšli v strelske järke, ki so jih komaj zapustili. Še prejšnja vojska nam je tako blizu, grobovi se niso še zarastli. V dno duše sem prepričan, da nam je misel na vojsko zoprna. Zvezi narodov, ki naj bi prepečevala vojske, smo zgradili palačo, ki pa je že nova grobnica. Ta vojska je v resnici borba za pravico. Vsi voditelji Anglije in Francije so storičili vse, da bi jo preprečili, da bi se drugače zagotovo pravilno mednarodno življenje. Francozi, vi veste, da je naša ura prišla, tudi Anglija ve, da je prišel njen čas. Nemčija se je združila z nekdanjim našim zaveznikom, ki je prelomil besedo, ki laže, ki je hinavski in Francija pravi na to: Ne!«

Ugibanja o rezultatu Cianovega obiska

Italija bo baje po Bastianiniju predložila Angliji mirovni predlog Nemčije in Sovjetov

London, 3. okt. AA. Reuter: Iz Rima poročajo: Rimska radijska postaja je snoči izdala tole uradno poročilo:

Obisk italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Berlinu je dal priložnost za proučitev stališča Nemčije in Italije sprito novega položaja. Nemčija in Italija se odločno zavzemata za pravičen mir. V ta namen predvidevata:

1. Ustanovitev nove poljske države kot protektorata Nemčije. V novi državi ne bo tistih delov Poljske, ki jih je zasedla Sovjetska Rusija in tudi ne pokrajini, ki so bile poprej del nemškega rajha.

2. Sklicanje evropske konference, na kateri naj se uredi problemi kolonij in Sredozemskega morja, ki so življenjskega interesa za Italijo. Verjetno je, da bodo še v teku tega tedna izšli mirovni predlogi v tem okviru.

Rim, 3. okt. b. Tukajšnji listi so zabeležili

informacijo iz Londona, po kateri je italijanski zunanji minister grof Ciano sprejel poziv nemškega državnega kanclerja Hitlerja, da Italija kot posredovalec dostavi mirovne predloge Nemčije in Sovjetske Rusije zapadnim vesilam ter da je zaradi tega odpotoval novi italijanski veleposlanik Bastianini v London. Bastianini bo čakal, da dobi v zvezi s temi mirovnimi predlogi, ki so v Berlinu baje že formulirani, podrobna navodila od italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija in zunanjega ministra grofa Ciana.

London, 3. okt. b. »Times« poroča v zvezi z mirovno akcijo Italije iz Rima sledeče: Obstojata razlogi za domnevo, da mirovni napori italijanske vlade, ki uživa podporo Vatikana, temeljijo na obisku nemškega poslanika v Vatikanu in pa na tesnih zvezah, ki jih vzdržujejo apostolski nunciji v raznih prestolnicah nevtralnih držav z vladami teh držav. Izjavlja se, da te države želijo pristopiti k splošni evropski konferenci, ki jo smatrajo kot edino sredstvo za doseg trajnega in pravičnega miru. (To vest, ki vpleta Vatikan v mirovni predlog, v katerem se potrjuje delitev Poljske, je treba sprejeti z vso rezervno. — O. ur.)

Milan, 3. okt. AA. Stefani. Posebni berlinski dopisnik lista »Popolo d'Italia« poroča o razvoju zadnjih dogodkov in poudarja, da je sklep o preložitvi demarkacijske črte na Poljskem od Visele na Bug velikega pomena in da bo Nemčija mogla organizirati Poljsko, ki je skoraj vsa v njenih rokah. Sovjetska Rusija je pristala na to umaknitev po kompenzaciji vojaške narave, ki jih je dobila v Estoniji. Kar se tiče ponovne vzpostave poljske države, bo sklep nemške vlade sporočen v govoru vodje rajha v rajstagu. Posebni dopisnik lista poudarja, da nemško javno mnenje soglasno priznava, da je akcija, katero je italijanska vlada razvila, imela velik vpliv za omejitve spopada in da Mussolinijevo delo služi vsem evropskim narodom.

Rim, 3. okt. b. Davi ob 10.50 je prisel v Rim grof Ciano, ki mu je bil na postaji pritrjen svečan sprejem. Ciano je takoj odšel v poslopje Viminale, kjer je pravkar zasedala vlada in je podrobno poročal šefu italijanske vlade Mussoliniju o izidu njegovih razgovorov s Hitlerjem in von Ribbentropom v Berlinu. V Rimu trdijo, da so popolnoma jasne današnje mirovne težnje Nemčije in je obisk grofa Ciana v Berlinu predstavljal novo etapo pri izvedbi daljnosežne politike, ki je v skladu z obstoječim italijansko-nemškim sporazumom za ohranitev miru na pravičnih temeljih. Ta politika je bila potrjena tako v centralni Evropi, kot tudi v Španiji in v nekaterih conah Balkana, ni pa se mogla uporabiti pri rešitvi poljskega vprašanja, ki je zahtevalo oborožen spopad, čeprav sta Rim in Berlin tudi tukaj storila korake za mirno ureditev spornih vprašanj.

Genova, 3. okt. AA. Stefani: Nova 35.000 tonska oklopnica »Imperoc« bo spuščena v morje dne 28. oktobra.

Sovjeti zavladajo Baltiku

Estonska sprejela sovjetske zahteve

Berlin, 3. oktobra. AA. DNB. Iz Tallina poročajo: Na večerajšnji seji vlade je predsednik republike ratificiral pakt o vzajemni pomoči med Estonsko in Sovjetsko Rusijo. Obenem je predsednik republike odredil, da se pakt objavi. Poročilo pravi, da je predsednik republike pred ratifikacijo konzultiral odbor za zunanjo politiko in odbor za narodno obrambo ter odbor za zakonodajno. Vsi odbori so se izrekli za ratifikacijo tega pakta.

Latvija se še pogaja
Sovjeti hočejo pristan Libau

Pariz, 3. oktobra. AA. Havas. Iz Moskve poročajo: Tass javlja: Latiški zunanji minister Munters je imel snoči razgovor z Molotovom. Razgovoru so prisostvovali Stalin, Potjomkin, sovjetski poslanik v Latviji Zotov in latiški moskovski poslanik Kocins. Razgovor je trajal 2 uri.

Washington, 3. okt. b. Trdijo, da je bil letonski minister pozvan v Moskvo, ker si hoče Rusija zagotoviti pomorska operišča na latiškimi obali. Gre za luko Liepava (prej Libau).

Tudi litovski minister odpotoval v Moskvo

Pariz, 3. oktobra. AA. Havas. Iz Kovna poročajo: Prvi tajnik sovjetskega poslanstva v Kovnu

Pozdnjakov je izjavil Havasovemu dopisniku, da je dobil nalogo, da spremi litovskega zunanjega ministra Urbisa na njegovem potovanju v Moskvo. Dodal je, da ne ve, kakšni bodo moskovski razgovori. Litovski politični krogi pa vedo, da Sovjeti zahtevajo svobodo prevoza po latiški železnici in da so pripravljene zato odstopiti nekaj litovskih krajev v ozemlju bivše poljske republike, ki jo je zasedla rdeča vojska, nikakor pa ne mesta Vilno samega.

Sovjeti zasedli Kitajski Turkestan

Newyork, 3. oktobra. AA. Reuter: »Newyork Times« poroča iz Sanghaja, da so po podpisu non-monhanskega sporazuma med Japonsko in Rusijo sovjetske čete vkorakale v provinco Singkjang.

Singkjang se imenuje tudi kitajski Turkestan in je najzapadnejša provinca Kitajske, ki na zapadu meji na Sovjetsko Rusijo. Radi večnih uporov v tem velikem predelu Kitajske je Sovjetska Rusija tam dobivala čim večji politični vpliv in je imela v rokah skoro vso trgovino te naravno zelo bogate dežele. Tudi rdeča vojska je večkrat intervenirala v Singkjang. Če so si jo Sovjeti zdaj docela prilastili, je to znamenje, da sta si Sovjetska Rusija in Japonska z non-monhamskim sporazumom razdelili na Kitajskem svoji območji vpliva.

Singkjang obsega 700.000 kv. kilometrov, ima pa samo 1.2 milijona prebivalcev. Iz Singkjanga drži pota čez Himalajo v Indijo.

Politični zapiski

Kaj je za slovenskega kmeta najvažnejše

»Orač, glasilo Kmečke zveze, piše v zadnji številki v uvodnem članku, kaj je za našega kmeta v sedanjih razmerah najvažnejše. Takole pravi: »V želji, da naše slovensko kmečko ljudstvo obvarujemo razočaranj in škode, navajamo nekaj neizpodbitno veljavnih nasvetov: 1. Kmetje, ne prodajajte v teh časih niti pedo svoje zemlje! Razni spekulanti bodo skušali vložiti svoj denar v kmečka posestva. Edino zemlja ima trajno vrednost! Čigar zemlja, tega je država! Zal smo mi to resnico spregledali in puščali, da so velik del naše zemlje pokupili tujci. 2. Ne držite denarja doma. Prav zdaj je čas, da vtaknemo denar, če ga kdo ima, v kmetijstvo, za boljše seme, za boljše stroje itd. 3. Ohranite mirne živce in zdrav razum! Ne dajte se od nikogar begati. Najdalje bo vzdržal kmečki stan. Če pa kmet propade, propade vse. 4. Prav v teh časih je kmetom stanovska organizacija najbolj potrebna!

O bivanju ministra dr. Kreka v Sloveniji

Belgrajsko »Vremec« prinaša o bivanju ministra dr. Kreka daljše poročilo, kjer med drugim pravi: »Minister g. dr. Krek je v petek zvečer v spremstvu svojega kabinetnega šefa inž. Vončina odpotoval v Ljubljano. V soboto je takoj po prihodu belgrajskega brzega vlaka obiskal bana dravske banovine g. dr. Natlačena in podbana g. dr. Majcena ter z njima dalj časa konferiral o prenosu pristojnosti na Banovino Slovenijo. Nato je minister g. dr. Krek obiskal ljubljanskega župana, nakar se je več časa mudil v tajništvo banovinskega odbora JRZ, kjer je sprejel več delegacij. — Nato list obširno poroča o ministrovih zborovanjih v Ljubljani, v Kostanjevici, v St. Jerneju in v Brežicah.

Denar iz delavskega zavarovanja

V »Hrvatskem Dnevniku« beremo, da so dne 2. oktobra obiskali poverjenika Osrednjega urada za zavarovanje delavcev Jurija Gašparca predstavniki Hranilnice banovine Hrvatske zaradi nalaganja razpoložljivega premoženja Osrednjega urada za ozenlja banovine Hrvatske, ker mora hranilnica financirati vsa javna dela na tem področju. G. Gašparec je obljubil, da bo Osrednji urad denar, nabran na področju banovine Hrvatske, vložil v njeno hranilnico. — Ker je Osrednji urad osrednja ustanova delavskega zavarovanja iz vse države, je jasno, da more g. Gašparec obljubiti naložbo tega denarja v hrvatsko banovinsko hranilnico le v toliko, kolikor tega denarja prihaja s področja te banovine. Jasno pa je tudi, da mora denar, ki prihaja iz Slovenije, biti naložen v slovenskih denarnih zavodih. Dokler je bilo slovensko zastopstvo v tem velikem zavodu, je vodilo kontrolo, kako se uporablja in nalaga slovenski delavski denar. Zato je naša misel, da je treba to kontrolo omogočiti, ker gre tukaj za velike gospodarske in socialne zadeve delavstva in gospodarstva vse države.

Katera zastava je prava

V subotiskem listu »Nevenc« beremo tole kramljanje o hrvatski in srbski zastavi. List ponatiskuje članek iz starega srbskega lista »Srbadija«, ki je leta 1881. pisal: »Kar se tiče zastave kneževine Srbije, se nikakor ne morem strinjati s predlogom kneževske vlade in sem za to, da bodi srbska zastava rdeče-bela-modra. Sedanjo zastavo je oktroiral turški sultan leta 1835. in 1838. Dokazati se da, da so vsa slovenska plemena, ki so se nekaj splošno Srbi imenovala, razen Bolgarov in Rusov, imela isto zastavo: rdeče-belo-modro, kakršno imajo še dandanes Hrvati, Slovenci, Čehi in Slovaki. Tudi Srbija mora zopet dobiti nazaj to zastavo ter sedanjo opustiti, ker je heraldično nesmiselna in ker jo je oktroiral bivši turški vladar Srbiji.« — Tako »Nevenc« po »Srbadiji«. V poljasnilo dodajemo: Sedanja srbska zastava je rdeče-modra-bela, medtem ko je slovenska bela-modra-rdeča, česar pa pisec tistega članka v stari in častiljivi »Srbadiji« menda ni vedel. Tudi Čehi niso imeli take zastave. Sicer pa je srbska zastava danes, taka kakršna je, simbol srbskega naroda, kakor je naša bela-modra-rdeča simbol slovenskega naroda in njegovih bojov za pravico. Zato nam je sveta, kakor je sveta Srbom srbska in Hrvatom hrvatska tribarvnica.

Notranje meje nas ne bodo razdvajale

Belgrajski časopis »Napred« prinaša članek o notranji razmejitvi Jugoslavije ter med drugim naglašja tele misli: »Ko govorimo o razmejitvi banovin, ne smemo niti en hip pozabiti, da ne govorimo o zunanjih mejah v okviru skupne države. Ta država predstavlja v inozemstvu enotno celoto, ki jo brani skupna vojska in ki se za njene koristi briga skupna zunanja politika. Znotraj pa se postavljajo meje, da bi skupno življenje bilo zloženje. Te meje nas ne bodo razdvajale, temveč celo še krepkeje spajale. Usodno bi bilo za vse nas, ako bi Srbi po tem zunanjem videzu prišli do prepričanja, da je vse drugo, kar je ostalo v drugi banovini za nje. Podobna zmotna in nasprotnem smislu je 20 let vladala v naši sredini. To je zmotna centralizma, ki je povzročila, da so mnogi verovali v nastanek nekega integralnega edinstva, če se zbrisejo vse notranje meje ter se vsa oblast osredotoči v enem središču. In tukaj, kakor se vidi, so dejali notranjim mejam poseben pomen. Mislili so, da bo edinstvo nastalo, če bodo notranje meje prenehale. In res, notranje razlike so bile zbrisane, edinstvo pa, kar vsi vedno, še vedno ni prišlo. Lahko rečemo, čim dalje so v tem pogledu šli, tem manj smo bili »ujedinenjeni«. Na zunanji videz pa je edinstvo takrat bilo na vrhuncu. Ta grenka skušnjava naj nas uči, da zunanjemu videzu ne privedemo prevelikega pomena.« Na koncu pa naglašja velike važnosti skupnih zadev, potrebo širokega pogleda, svobode in pravičnosti, ker v tem je skupna rešitev.

Hrvati in senatne volitve

»Hrvatski Dnevnik« v uvodnem članku govori o senatnih volitvah ter pravi: »Kakor je bilo določeno v sporazumu od 26. avgusta, se bodo izvedle volitve za senat. Te volitve bodo dne 12. novembra po dosedanjem zakonu, kar pa ne pomeni, da vprašanje senata kot ustanove oziroma volitev v to ustanovo ne bo prišlo na vrsto kasneje. Toda senat ne more samostojno delovati kot zakonodajno telo. Senat prihaja v zakonodajnem delu v postev šele istočasno, ko deluje narodna skupščina. Kdaj pa bodo razpisane volitve za skupščino, ni znano...«

Vojna na zapadni fronti

Pariz, 3. okt. lj. Francoško vojno poveljstvo je izdalo uradno poročilo, v katerem pravi, da je bilo na nasprotni strani opaziti živahno razgibanost, ki je vsa šla za tem, da bi nasprotnik izvedel, kje leže najmočnejše francoske postojanke in kakšna je njih bojna vrednost. Nemški protisunk pri Saarbrückenu so bili odbiti in so bili vsi poskusi nasprotnika, da bi prišel nazaj v svoje postojanke, zaman. Francoška vojska je tu že tako globoko prodrla v Siegfriedovo črto, da nemško topništvo francoske meje ne doseže več in vsi izstrelki padajo še na nemško ozemlje. Francozi so večer izvedli nov eunek, v katerem se je nemška vojska morala umakniti iz »zahodnega« zidu in se utrditi za njim.

Pariz, 3. oktobra. AA. Havas: Sporočilo z dne 3. oktobra zjutraj se glasi: Močna aktivnost patrol na obeh straneh v teku noči.

Berlin, 3. oktobra. Poročilo nemške vrhovne

komande: Na zapadu slaba topniška in letalsko-izvidniška delavnost.

London, 3. oktobra. AA. Havas: Pokrajinski listi ponovno posevčajo pozornost postopnemu napredovanju francoskih čet proti Saarbrücknu in poudarjajo vso večjo zaskrbljenost nemškega generalnega štaba. »Manchester Guardian« pravi, da je francosko napredovanje vse bolj pomembno, kakor pa se zdi na zemljepisni karti. Nemci pripravljajo protiofenzivo ali napad z upanjem, da se bodo osvobodili pritiska, ki se vrši na Saarbrücken. Iz tega namena zbirajo Nemci svoje čete vzdolž vse fronte od švicarske meje pa do severa. »Yorkshire Post« pravi, da Francozi od treh strani napadajo glavno mesto saarske oblasti. Ves proctor pod mestom se nahaja pod topniškim ognjem in je zato dohod v mesto nemogoč. Zgradbe niso poškodovane, ker Francozi nočejo hiš rušiti brez potrebe.

Pogajanja med Moskvo in Turčijo ne teko gladko

Saradzoglu čaka navodil

Moskva, 2. oktobra. AA. DNB. Izve se, da turški zunanji minister Saradzoglu ni imel danes nobenih razgovorov s sovjetskimi državniki, ker čaka novih navodil iz Ankare. O vsebini večerajšnjih razgovorov pa čuvajo na obeh straneh najstrožjo tajnost.

Proglas kralja Karola

Bukarešta, 3. oktobra. AA. Rador. Romunska vlada je večer izdala proglas na romunski narod. V njem pravi, da bo neusmiljeno kaznovala vse tiste nizkotneže, ki se ne zavedajo, da pomeni njihovo a sovraštvom prežeto početje danes neodpušljiv zločin. Proglas pravi dalje, da je vlada sklenila vse storiti, da tisti, ki so krenili po napačni poti, izpregledajo svojo zmotno. Najbolje apeliramo, pravi dalje proglas, na vse tiste, ki jih je zaveda v zmotno lažna mistika brez vsake moralne podlage in brez plemenitih ciljev. Odprli bomo vrata vsem tistim, v katerih dušah še tli ljubezen do domačega ognjišča in ljubezen do domovine, in potrudili se bomo, da jih izpeljemo na pravo pot. Samo tisti narodi, ki so trdno sedinjani, bodo mogli brez škode priti iz požara, ki

grozi vsemu svetu. Da utrdi blok notranje edinstvi, apelira vlada na vse Romune, da se sedinijo in izjavlja, da bo vse storila, da se ta blok čim trdnje izgradi. Nimamo nobenih vojnih namenov. Zelimo in hočemo mir, toda ne moremo ostati nebržni, ker bi bili potem na slabšem kakor drugi narodi.

Proglas pravi dalje, da mora romunski narod pogumno prestati vse težkoče, nastale s tem, ker so mnogi morali iti pod zastavo in ker je vlada uvedla revizicijo. Vlada bo vse storila, da te težkoče olajša. Romunska vlada, pravi dalje proglas, bo nadaljevala konstruktivno delo v mejah možnosti, ker je zdaj najnujnejše vprašanje narodna obramba.

Na koncu popisuje proglas stališče Romunije in pravi v zvezi s tem: Prepričani smo, da bo naša država znala premagati velikanse težkoče, ki jo čakajo. Ne dvomimo, da bomo mogli domovini prihraniti vojne grozote, prepričani, da bomo obvarovali strogo neutralnost, ki smo je proglasili. Da dosežemo ta cilj, ne sme nihče prekršiti svoje dolžnosti in vsak Romun mora spoštovati sedanjo državno hijerarhijo in prevzeti žrtve, ki jih od njega terjaja obramba domovine. Vsi moramo biti trdno zbrani okoli našega ljubljenežnega kralja.

Bolgarija za politiko miru

Sofija, 3. oktobra. AA. Bolgarska telegrafska agencija poroča: Proslava 21. letnice, odkar je stopil na prestol kralj Boris, in katera je obenem obletnica bolgarske neodvisnosti, se je svečano obhajala v vsej Bolgariji. V Sofiji je bila v katedrali služba božja v prisotnosti predstavnikov civilnih in vojaških oblasti, kakor tudi članov diplomatskega zbora in veliko ljudstva. Današnja slavo je povečala še svečana otvoritev nove železniške proge Karlovo—Kazamlik v prisotnosti kralja Borisa, predsednika vlade Kjoisevanova, članov vlade in množice prebivalstva. Pri otvoritvi je imel kralj Boris govor, v katerem je poudaril

pomembnost nove proge, ki bo po najkrajši poti vezala zahodno Bolgarijo s Črnim morjem. »Živimo v dobi velikih dogodkov,« je rekel kralj Boris, »in bolgarski narod, ki je v preteklosti doživel toliko razočaranj, si je izbral te trenutke, da ponudi dokaz za svojo miroljubnost, ker se posveča ustvarjalnemu delu. Bolgarija gre odločno po poti miru ter si je v svesti, da na ta način najbolje ščiti svoje življenjske koristi in pripravila svojo bodočnost. Naša politika miru nam dovoljuje, da vsi skupaj prisostvujemo tej kulturni in gospodarski svečanosti Bolgarije.«

Proti kopičenju živil pri zasebnikih

Dunaj, 3. oktobra. lj. Gadajter na Dunaju Bircel je izdal proglas na prebivalstvo, v katerem pravi: »Dunajčani in Dunajčanke! Vojska, ki nam je bila vsiljena, je postavila v osredje tudi vprašanje pravične razdelitve hrane. Vem, da so mnogi v pričakovanju sedanjih razmer preskrbeli z živili in si zbrali precejšnje zaloge. V takratnih razmerah to ni bilo nič slabega, še manj kaznivega, prej je to bilo dejanje previdnosti. Toda vsiljena vojska je tudi na tem polju rodila nov položaj. Zaloge hrane na eni strani bi pred tistimi, ki si niso mogli založiti, danes pomenile nepravilno razdelitev živil. Prosim vas vse, da vsi brez sile, prostovoljno vsa živila, ki so odveč, oddate organom oblasti. Vsako upiranje proti temu bi pomenilo upor proti zahtevam vojnega gospodarstva. Policija bo skrbela, da se proglas natančno izvede.«

Istočasno je gaulajter dal ukaz policiji, v katerem jo opozarja, da je kopičenje hrane po zgornjem proglasu prepovedano in da naj zato poskrbi, da se hrana tudi iz raznih zasebnih zalog enakomerno razdeli med javna skladišča. V tem ukazu policiji tudi pravi, da prekršiteljev zoper njegov zgornji proglas gotovo ne bo toliko, da bi jim samo policija ne bila kos. Zato pravi, naj organi stranke v izvrševanje proglasa še ne posegajo, ker še ni potrebe. Disciplinarna in organizirana policija mu je sama zadosten porok, da bo proglas točno izpolnjeval.

Županije v banovini Hrvatski

Belgrajsko »Vremec« poroča, da se je odpeljal v Belgrad hrvatski podban dr. Krbek, da kot strokovnjak sodeluje v odboru za izdelavo uredb o prenosu kompetenc. List pravi, da se v banovini še dalje izvršujejo osebne spremembe ter da dosedanja načelniki oddelkov še niso dobili nikakih rešitev, da bi bili odstavljene, ker se bo to vprašanje naknadno rešilo. Nato poroča ta list: »V političnih krogih trdijo zadnje čase, da že zdaj mislijo na prihodnjo upravno-politično razdelitev Banovine Hrvatske. Za zdaj ostajajo okrajji, vendar se v ozir na ogromno število okrajev ter velikanski aparat, ki onemogočuje popolno kontrolo centrale, verjetno, da bodo ustanovljene tudi županije.«

O hrvatski in srbski državni ideji

Srbski zgodovinar dr. Vasa Čubrilovič je v izdaji »Politike« izdal obravnavo o politični preteklosti Hrvatov. Tam med drugim pravi: »Kot sklep se vsakomur izmed nas vsiljuje vprašanje, ali Hrvati hočejo to državo, ali je njihov nagon za samostojnostjo tako silen, da bodo gledali, da jo razbijajo in pridejo iz njenega okvira. Videli pa smo, da Hrvati nimajo geopolitičnih pogojev za samostojno državo. Poleg tega more tista srbska manjšina, ki živi v Arcu njihovih dežel, vedno ovirati konsolidacijo take države tudi tedaj, če bi se v ugodnih mednarodnih dogodkih res ustanovila. Globoko sem prepričan, da Hrvati sami tega ne žele... Kraljevina Jugoslavija je tako velika, da more obseči prav tako Tomislavovo kraljevino in Dušanovo carstvo.«

Mnenje irskega kardinala o vojski

Dublin, 3. oktobra. AA. Stefani: O priliki posvetitve novega škofa v Deryju je imel kardinal primas Irake msgr. Makroy zelo interesanten govor, v katerem je rekel, da prosi Boga za mir med evropskimi narodi. »Mi živimo,« je rekel kardinal, »v času velike nevarnosti za krščanstvo. Tužna usoda Poljske pomeni težavo za mir, toda še mnogo večje težave se bodo pojavile v bodočnosti, medtem ko danes še obstoji možnost, da se ostvari pravičen mir, ki ne bi bil vsiljevanje volje morebitnega zmagovalca. Seveda mir, ki bi ponovno prinesel duha Versaillesa, bi prinesel tudi seme bodočih sporov. Nasprotno pa mir, zasnovan na resnični pravici, predstavlja največje jamstvo za bodočnost, ker ne bi pustil za seboj občutkov zlobe. Noben dober kristjan se ne more lahko sprijazniti s dolgo vojno, da ne bi občutil strahu ob tolikih nevarnostih, med katerimi vidi tudi odprt pot za komunizem. Tudi v Nemčiji, Franciji in Veliki Britaniji žive katoliki. Nadaljevanje vojne bi pomenilo zanje, kakor tudi za katolicizem, najbolj težko bodočnost.«

Volitve v senat in opozicija

Belgrad, 3. oktobra. m. Na stanovanju staroradikala, bivšega ministra Miše Trifunoviča je bil nocoj sestanek predstavnikov staroradikalov, demokratov in JNS. Na konferenci so razpravljali o položaju, ki ga bodo te politične skupine zavzele do bližnjih senatnih volitev. Bivši demokrati so že te dni imeli sestanek, na katerem so govorili o tem vprašanju. Nocojšnja »Pravda« poroča, da so se demokrati dogovorili, da se senatnih volitev ne bodo udeležili.

Uredba o odložitvi rubežni

Belgrad, 3. oktobra. m. Na podlagi § 118 finančnega zakona za proračunsko leto 1939/40 je pravosodni minister izdelal in podpisal uredbo o odlaganju rubežni proti civilnim osebam, ki so poklicane v vojaško službo.

Uredba določa, da se proti osebam, ki so poklicane v vojaško službo, izvzemni službo v stalnem kadru, ne more dovoliti in izvršiti v času, dokler so v tej službi, kakor tudi ne 30 dni po njihovi odpustitvi iz nje, nobene rubežni.

Uredba o odlogu stanovanj, najemnin poklicanih k vojakom

Belgrad, 3. okt. m. Pravosodni minister dr. Marković je izdelal in podpisal uredbo o odlaganju plačevanja najemnine, ki je dolgujejo osebe, pozvane v vojaško službo.

Po tej uredbi se od oseb, ki so pozvane v vojaško službo najmanj za 15 dni, izvzemni službo v stalnem kadru, dokler se v tej službi nahaja, in tri mesece po odpustu iz te službe, ne more zahtevati plačila dolžnih najemnin za najeto stanovanje, kakor tudi ne od tistih najemnikov, katerim izplačilni rok dospe v času, dokler se nahajajo v vojaški službi. Isto velja za poslovne lokale, če je najemnik zaradi vpoklica k vojakom moral ostaviti delo, ki se je tu opravljalo, ali pa se je posel znatno zmanjšal.

Če najemnik ni poklican k vojakom, k vojakom pa je poklicana oseba, ki je pretežno skrbela za vzdrževanje najemnika, od najemnika prav tako ni mogoče zahtevati plačila dolžne najemnine, kakor tudi ne najemnine, katere izplačilni rok dospe v času, dokler se oseba, ki je pretežno skrbela za najemnika, nahaja v vojaški službi.

Vsa postopanja, ki so se pričela pred uveljavljenjem te uredbe zaradi izterjatve najemnine, katerih plačilo je s to uredbo odloženo, se prekinejo; nova se pa v času, ki ga predvidevajo določila te uredbe, sploh ne morejo začeti. Predpisi te uredbe pa se ne bodo izvajali proti vsem tistim, katerih dohodki se zaradi vpoklica k vojakom niso zmanjšali. Po preteku dobe, ki jo predvideva ta uredba, najemodajalec lahko zahteva od najemnika plačilo najemnine, katere doplatilni rok dospe potem. Poleg redne najemnine lahko zahteva od najemnika, da mu plača še 5% njenega iznosa na račun odplačila dolžne najemnine, katere plačilo je odloženo po tej uredbi.

Prednja uredba je predložena v potrditve ministrskemu svetu ter bo verjetno že prihodnje dni stopila v veljavo.

Belgrajske novice

Belgrad, 3. oktobra. m. Pri ravnateljstvu državnih železnic je postavljen za kontrolorja sedme skupine na postaji Hraslnik Martin Majhen, doslej v Ponikvi.

Belgrad, 3. oktobra. m. Podpredsednik vlade dr. Vladko Maček, ki se je več dni mudil v Zagrebu in na svojem posestvu v Kupincu, se je vrnil v Belgrad ter bo jutri priredil večerjo članom kraljevske vlade v hotelu Avali. Z dr. Mačkom sta se vrnila v Belgrad tudi trgovinski in poštini minister.

Belgrad, 3. oktobra. m. Belgrajska policija je odkrila skupino ponarejevalcev 500 dinarskih bankovcev.

Seznam

izžrebani številki loterije na Ptujski gori

A. Glavni dobitki:

Štev.: 12605 4555 5007 27354 14455 4865 12028 4988 10192 1802 18942 26588 1557 4932 10126 7363 28317 30051 3597 30216 10585 18360 26707 7486 24764 10593 16760 15226 25988 13025 18066 30006 27 8787 19441.

B. Ostali dobitki:

Štev.: 10 30 221 547 602 1189 1250 1263 1386 1416 1444 1707 1760 1791 1837 1890 1915 2134 2300 2317 2322 2326 2479 2517 2541 2602 2615 2626 2784 2846 2949 3023 3418 3782 3814 3856 3879 3896 3931 4076 4109 4205 4262 4304 4557 4589 4668 4748 4761 4842 4977 5007 5094 5125 5163 5285 5417 5549 5588 5594 5694 5785 5931 5945 5978 6065 6007 6357 6377 6491 6509 6601 6635 6693 7196 7263 7380 7364 7407 7521 7537 7570 7599 7636 7629 7662 7701 7759 7924 7946 7982 8146 8308 8548 8549 8684 8698 8817 8864 9136 9647 9654 9781 10006 10189 10206 10378 10471 10687 10766 10778 11041 11222 11335 11374 11642 11830 11880 11933 11993 12037 12168 12399 12446 12451 12562 12725 12817 12828 12853 12917 13041 13076 13215 13639 13714 13818 13928 14001 14104 14185 14191 14357 14359 14536 14562 14695 14903 15238 15250 15271 15398 15466 15721 15832 16138 16140 16229 16354 16356 16438 16432 16435 16542 16605 16676 16848 16966 16992 17152 17191 17708 18468 18492 18658 18784 19363 19366 19351 19361 19440 19999 39015 39106 39117 39158 39419 39529 39623 39699 21287 21284 21292 21316 21447 21561 21704 21719 21776 21795 21801 21932 21957 21951 21962 22117 22430 22464 22476 22838 22835 22916 23143 23183 23404 23414 23440 23699 23726 23728 23982 23986 24013 24336 24348 24729 24917 25004 25489 25499 25612 25329 25649 25799 25940 25987 26048 26078 26182 26171 26174 26177 26189 26344 26498 26558 26559 26642 27085 27046 27150 27173 27229 27245 27272 27411 27450 27595 27839 27880 27943 28014 28175 28256 28254 28390 28474 28430 28474 28829 28882 28964 28964 28987 29194 29340 29380 29354 29660 30745 29764 29865 29963 30008 30010 30068 30164 30169 30635 30329 30379 30843 30888 30905 30450 30469 30565 30610 30650 30997 16992.

Dr. Tiso prevzel dediščino Andreja Hlinke

Od smrti Andreja Hlinke, ki je umrl lani, slovaška ljudska stranka ni imela svojega voditelja, imela je le nekakšno vodstvo treh, ki so vodili in ustvarjali novo slovaško državo. Letos prvega oktobra pa je bil zopet občni zbor ljudske stranke, ki se je začel s slavnostno sv. mašo, katere so se udeležili vsi člani vlade. Po himni »Hej Slovaki« je poldrugo uro govoril predsednik vlade dr. Tiso, ki je očrtal vse razvoj Slovaške od 6. oktobra lanskega leta. Po referatu glavnega tajnika stranke dr. Kirschbauma, je prevzel vodstvo sestanka minister dr. Tuka, ki je predložil zborovalcem edinega kandidata msgr. Tiso za predsednika. Ves zbor je z vzklikom izvolil dr. Tiso za predsednika stranke ter zapel pesem »Kdo za resnico gorje. Nato mu je delegacija mesta Trenčína dala praporček vodnika naroda. Praporček ima na eni strani slovaški križ, na drugi pa napis »Vodnik«, v kotu pa grb mesta Trenčína ter datum izvolitve. Predsednik dr. Tiso si je izbral geslo: »Bogu življenje, narodu svobodo.« Tako ima slovaška ljudska stranka sedaj tudi formalno svojega predsednika ter voditelja, ter tako formalno potrjenega naslednika pokojnega msgr. A. Hlinke.

Bruselj, 3. oktobra. AA. DNB: Uradni list objavlja uredbo, po kateri se bo 5. oktobra izvršil v vsej Belgiji splošni popis zalog kave, cikorije, riža, sušene povrtnine, blaga, moka, soli, popra, sladkorja, čokolade, ribjih konzerv, mlečnih konzerv, vinskega masti, olja, mila, žveplenik itd. Trgovci bodo morali vsak dan sestavljati bilanco prodanega blaga. Trgovci na veliko morajo voditi posebne knjige o prodaji imenovanega blaga.

Pristanek nemškega civilnega letala na Teznu

Maribor, 3. oktobra. Danes popoldne okrog petih se je nenadoma pojavilo nad Mariborom tuje letalo, ki je priletelo od severne strani. Padal je rahel dež in oblaki so bili zelo nizki. Letalo se je spustilo čisto nad mesto, da se orientira. Razložilo so se videli na njem znaki, ki so kazali, da gre za nemško civilno letalo. Ko je letalo parkrat zakrožilo nad mestom, je odletelo v smeri proti Ptujju, toda čez nekaj minut se je spet vrnilo nazaj in iskalo prostor za pristonek. Bržkone je bil pilot informiran, da se nahaja na Teznu zasilno letališče, ker je letalo krožilo zlasti nad tem delom. Ko je letalo odkrilo pristajališče, se je spustilo na zemljo. Iz letala sta stopila dva letalca: moški in ženska. Letalo je vodila ženska. Takoj po pristanku so naše oblasti letalo zastražile in ga spravile v hangar. Lastnik letala je berlinski trgovec Semming in potuje po privatnih poslih. Zaradi slabega vremena pa je moral zasilno pristati na tezenskem letališču. Trenutno je na tezenskem letališču komisija, ki bo odločala o nadaljnji usodi letala.

Uredba o podporah družinam, katerih hranilci so bili poklicani k vojakom

Pri okrajnih sodiščih se ustanove „odbori za podpore“

Belgrad, 3. oktobra. AA. Na podlagi § 113 finančnega zakona v 1939/40 je ministrski svet na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje ter ministra za finance podpisal uredbo o podpori družinam, katerih poglavarji so bili poklicani na vojaško dolžnost. Uredba se glasi:

Kdo dobi podporo in koliko

§ 1. Družine, katerih hranilci so poklicani na vojaško dolžnost, morejo zahtevati, da se jim podeli državna podpora, če so zaradi tega ostale brez nujnih sredstev. Ta podpora se more uživati samo dotlej, dokler je družina v stiski, najdalje pa do odpustitve hranilca iz vojne dolžnosti. Odredbe te uredbe se bodo izvajale v primeru poziva na vaje in ob mobilizaciji.

§ 2. Pristojni odbor za podpore, določen s § 9 te uredbe, bo ocenil v vsakem konkretnem primeru, če je družina, ki prosi za podporo, zares v stiski. Zlasti se bo smatralo, da je v stiski tista družina, ki je živela od dnevnega zaslužka, mezd, plač, honorarjev itd. hranilca, če je ta dohodek prenehal zaradi odhoda hranilca v vojaško dolžnost.

§ 3. Višina podpore se določa glede na dejansko bivališče oseb, katerim je podpora potrebna, in sicer znaša:

a) 8 din dnevno v krajih, ki v smislu § 26, točka 1 zakona o uradnikih pridejo v prvi druginjski razred in v krajih z več kakor 20.000 prebivalci;

b) 5 din dnevno v vseh ostalih krajih.

V primeru spremembe bivališča se more višina podpore menjati šele po poteku roka 30 dni, odkar je bilo bivališče spremenjeno.

§ 4. Vsem osebam, ki jih dejansko vzdržuje en hranilec, se more podeliti samo ena podpora. Za prošnjo za podporo so pooblašteni člani družine po sledečem redu: a) zakonita žena, b) potomci, c) oče in mati. Izjemoma, če ni teh oseb, pa more biti podpora podeljena tudi drugim članom družine (kakor n. pr. zadrugarjem, dedu, bratom in sestram itd. in drugim osebam), ki jih je vzdrževala oseba, poklicana na vojaško dolžnost, kakor tudi, če je bila poklicana na do-

§ 5. Poleg podpore se more družinam podeljevati tudi dodatek za vsakega posameznega otroka pod 16 leti, katerega je vzdrževala oseba, poklicana na vojaško dolžnost. Dodatek znaša 3 din dnevno v vseh krajih. Če družina tvori samo en tonec, nima pravice na dodatek.

Vlaganje in reševanje prošni

§ 6. Prošnja se predloži občini, v kateri prosilec biva, v mestih pa mestnemu poglavarstvu. Prošnja se lahko da tudi na zapisnik. O predloženi prošnji bo izdalo pristojno oblastvo potrdilo.

§ 7. Prošnja za podporo mora vsebovati: 1. izjavo prosilca, da nima sredstev za vzdrževanje, da ga je vzdrževala oseba, katero on označuje kot hranilca; 2. da je ta oseba poklicana na vojaško dolžnost, kakor tudi, če je bila poklicana na do-

ložen ali nedoločen čas; 3. o višini davka, ki odpade na njega samega; 4. o višini davka, ki odpade na osebo, katere je poklicana na vojaško dolžnost in katero on označuje kot svojega hranilca; 5. o svojem zakonskem stanju; 6. o svojem sorodstvu s to osebo; 7. o starosti otrok, za katere se zahteva dodatek.

Če se naknadno dožene neresničnost izjave v prošnjah, se more zahtevati povrnitev vseh vsot, ki so bile nepravilno izplačane ter se lahko izreče izguba pravic na podporo.

§ 8. Občina, oziroma mestno poglavarstvo bo brez odlašanja in najkasneje v roku 48 ur poslala prošnje pristojnemu odboru za podpore. Zraven prošnje bo občina, oziroma mestno poglavarstvo priložilo potrdilo, ki ga bo sama izdala:

1. o številu članov družine, ki z osebo, katere je na prošnji označena kot hranilec, žive pod istim krovom ali pa ločeno, kakor tudi o njihovem sorodstvenem odnosu s to osebo; 2. o letih starosti potomcev, za katere se zahteva dodatek; 3. o dohodkih in sredstvih za življenje vsakogar izmed njih, upoštevajoč tu tudi pokojnine, pomoči in podpore vsake vrste, katere prejemajo; 4. o površini plodne zemlje; 5. o živini in drugem imetju; 6. o dohodkih od zemlje in imetja; 7. o tem, da je hranilec v vojaški dolžnosti.

K prošnji bo dala občina, oziroma mestno poglavarstvo tudi svoje mišljenje kakor tudi vse druge potrebne podatke, ki morejo biti važni in pomembni za rešitev prošnje. Za izdajanje lažnega potrdila ali za potrdilo neresničnih podatkov bo kaznovan odgovorni samoupravni organ po § 397 kaz. zakona. Druge osebe, ki pomagajo, da se v dokumentih ali zapisnikih overi kako neresnično dejstvo, katero naj bi se s to overitvijo dokazalo, bodo kaznovane po § 218 kazenskega zakona.

§ 9. Za izdajanje sklepov glede prošnji za podporo in dodatek se ustanovi pri okrajnem sodišču odbor za podpore. V tem odboru so: a) en sodnik okrajnega sodišča, ki ga določi starešina sodišča, kot predsednik odbora; b) en občinski odbornik, oziroma mestni svetovalec, ki ga določi občinski odbor oziroma mestni svet mesta, v katerem je sedež odbora; c) en davčni uradnik iz kraja, v katerem je sedež odbora, katerega določi šef pristojne davčne uprave. Vsakemu teh odbornikov se določi tudi namestnik.

Če se pokaže potreba, lahko predsednik okrožnega sodišča odloči, da se pri sreskem sodišču ustanovi več odborov za podpore. Če primanjkuje sodnikov sreskega sodišča, se lahko postavi za predsednika odbora za podpore tudi drugo sodno osebo s fakultetno izobrazbo. Pisarniške posle teh odborov bo opravljalo osebje, ki ga bo odborom stavilo na razpolago sresko načelstvo, v mestih pa mestno poglavarstvo. Te oblasti so dolžne nositi vse pisarniške stroške teh odborov in poskrbeti za prostore, v katerih bodo ti odbori delali. Članom teh odborov ne pripada nobena nagrada za delo.

§ 10. Odbor za podpore rešuje o podpori in o dodatku. V odloku, s katerim se podeljuje do-

datek, se mora označiti rodbinsko in krstno ime ter rojstni dan vsakega otroka, kateremu se dodatek dodeljuje.

§ 11. Odbor za podpore rešuje po oktih, ki mu jih je dostavila občina, oziroma mestno poglavarstvo. Odbor lahko po potrebi pokliče prisilca, da podkrepí svoje podatke tudi z drugimi dokazi. Odbor odloča z večino glasov.

pravico, na podporo ali dodatek, kakor tudi na njihovo višino.

Izplačevanje podpor

§ 16. Prošnje, potrdila in priloge ne spadajo pod nobeno državno ali samoupravno pristojbino, niti pod druge pristojbine. Sprejeta podpora po tej uredbi ne spada pod nobeno obdavčenje niti se glede njih ne more vrstiti ustavitelj ali pa izvršiti prepoved in izvršba niti pridobiti zastavna pravica.

§ 17. Finančni minister bo dostavljal ministru za socialno politiko in ljudsko zdravje potrebne kredite za izplačilo teh podpor. Sredstva, določena v ta namen, se bodo vlagala v Poštno hranilnico in njene podružnice. Podpore bo izplačevala Poštna hranilnica preko pošt po nalogu predsednika pristojnega odbora za podpore neposredno zainteresirani osebi. Predsednik odbora za podpore dostavlja nalog za izplačilo Poštni hranilnici na predpisanem formularju.

Če je hranilec poklican v vojaško dolžnost na

Jaz Vam varujem kožo!

Rdeča, hrapava in spokana koža dokazuje, da Vaša koža nima dovolj odporne sile, da je torej slaba. Zato je potrebno, da jo krepčate in sicer z NIVEO. Kajti NIVEA vsebuje »Eucerit« in prodira skozi kožne luknjice globoko v kožo, ji dovaja hrano, jo krepča in ji zvišuje odporno silo. Zato uporabljajte redno NIVEO, da bi Vam ostala koža nežna, mehka in gibčna kljub vlažnemu in hladnemu vremenu!

§ 12. Odlok odbora za podpore, ki se izdela v obliki rešitve, je takoj izvršljiv in se mora brez odlašanja dostaviti prisilcu in pristojnemu vojaškemu poveljstvu zaradi evidenc.

Pritožbe zoper zavrnitev prošnje

§ 13. Prosilec, ki je bil odklonjen, se proti sklepu odbora za podpore lahko pritoži pisмено ali na zapisnik predsedniku tistega okrožnega sodišča, v čigar področju se nahaja sresko sodišče, ki je o prošnjah odločalo. O teh pritožbah odloča predsednik okrožnega sodišča ali pa sodnik, ki ga on določi.

Predsednik ali določeni sodnik bo dostavil brez odlašanja svoj sklep prisilcu in predsedniku odbora za podpore zaradi izvršitve. Predsednik okrožnega sodišča ali določeni sodnik more, če smatra za potrebno, pozvati prisilca, da podkrepí svoj pritožbo z drugimi dokazi.

§ 14. Proti odloku predsednika okrožnega sodišča oziroma določenega sodnika ni pravne vloge, vendar pa more prosilec predložiti novo prošnjo, ki temelji na novih dejstvih.

§ 15. Če se po izdanem sklepu spremeni katero od dejstev, ki so služila kot merilo za določevanje iznosa podpore in dodatkov, lahko odbor za podpore, če to izve, preduragi prejšnji sklep in upošteva nova dejstva. Uživalec podpore in vse oblasti so dolžne takoj obvestiti odbor za podpore o vseh spremembah, ki bi mogle vplivati na

določen čas in ne delj kot štiri tedne, bo predsednik odbora za podpore izdal nalog, da se vsa podpora in dodatek izplačata naenkrat. Če je hranilec pozvan na vaje za delj kot štiri tedne ali pa na nedoločen čas, bo predsednik odbora za podpore izdal potrebne naloge za izplačilo vsakih 15 dni vnaprej.

Če je hranilec opuščen iz vojaške dolžnosti pred iztekom tekočega roka 15 dni, uživalci podpore in dodatka niso dolžni vrniti odvisno sprejete podpore, oziroma dodatka. Pristojno vojaško poveljstvo bo takoj obvestilo odbor za podpore o odpuštu iz vojske tistih oseb, katerih družina sprejema podporo.

§ 18. Poštna hranilnica dostavlja izvode računa ministrva za socialno politiko in ljudsko zdravje zaradi pregleda in nadzorstva.

§ 19. Minister za socialno politiko in ljudsko zdravje lahko v sporazumu s finančnim ministrom spremeni višino podpor, ki jih določa ta uredba.

§ 20. Pooblašča se minister za socialno politiko in ljudsko zdravje, da v sporazumu s finančnim ministrom predpiše navodila za izvrševanje te uredbe in obliko formularja za naloge za izplačilo v smislu § 17 točke 2 uredbe.

§ 21. Pooblašča se minister za socialno politiko in ljudsko zdravje, da izdaja obvezna tolmačenja te uredbe.

§ 22. Uredba dobi obvezno moč, ko bo objavljena v »Službenih novinah«.

Usoda baltskih držav

Baltik je prenehal biti nepolitično nevtralno območje

Politika nemškega rajha zadnjih let, ki poziva eno obmejno državo za drugo v svoj imperij, je natančno našla v Sovjetski zvezi posnemovalca. Do sedaj so prvenstveno Japonska, Italija in Nemčija spreminjale zemljevid povojnega sveta, njih zgled pa je sedaj opogumil tudi Stalin, da je stopil na isto pot. Vidi se, da je Sovjetska zveza težko prenašala načelo o samoodločbi tudi majhnih narodov, kateremu je bil boljševidem ves čas nasproten že zaradi političnega sistema, ki ga je podedoval po carski Rusiji in ga ves čas na svojem območju neokrnjeno izvajal. Ne Ukrajinci, katerih je 45 milijonov, ne Belorusi in seveda še manj kavkaški in srednjeazijski narodi pod boljševidom niso bili deležni kake narodne in politične samouprave. Vsek poizkus po narodni osamosvojitvi so ruski komunisti krvavo zatrli kot »protirevolucionarno gibanje«. Boljševiki so jim peč pustili uporabo njih jezika, drugače pa centralistično organizirana komunistična stranka celo Sovjetsko zvezo strogo centralistično upravlja.

Moskva misli sama vse pobrati. Stalin se pri tem ravna po že preizkušenem nemškem zgledu. Tudi on ustanavlja neke vrste »protektorate« na Baltiku, ki pa se bodo brez dvoma, ako se stanje ne bo spremenilo, prej ali slej pretvorili v sovjetske republike, podobne ostalim v sovjetski diktaturi.

Pogodba z Estonko

Prva je bila na vrsti Estonka, ki je že sklenila z Moskvo »sporazum«. Pogodba, ki jo je Sovjetska Rusija sklenila z Estonko, oziroma jo je bila Estonka pripriljena skleniti s Sovjetsko Rusijo, kakor bo v to prisiljena tez dni Latvija, je za Sovjetsko Rusijo zelo velikega pomena, ker se po tej pogodbi vrača nazaj v položaj, ki ga je kot velesila zavezala od l. 1721 naprej, ko je Peter Veliki baltičke države iztrgal takratni velesili Švedski.

Pogodbo določa, da sme sovjetska Unija vzdrževati v estonskem pristanišču Baltički port kopne vojaške sile in da sme tako v Baltičkem portu, kakor na velikih otokih Osel in Dagö zgraditi za svoje vojne ladje utrjena opirališča, kakor tudi letalska pristanišča. Otoka Osel in Dagö obsegata prvi 960, drugi 2600 kvadratnih kilometrov s 70.000 prebivalci. Dagö je skoraj popolnoma pust Osel pa ima glavno mesto Arensburg, ki ima kakih 5000 prebivalcev. Pomen teh dveh otokov, kakor tudi nekaterih manjših drugih je, da strážita vhod v Finski zaliv na levi (estonski) strani, dočim ga strážita na desni, to je na finski strani znano Alandsko otočje, zaradi katerega se Sovjetska Rusija na eni in Finska ter Švedska na drugi strani že dolgo časa prepirajo, ali ga sme kdo utrditi. Ker Sovjeti silijo tudi Finsko, da z njo sklene pogodbo, kakor so jo sklenili z Estonjo in kakor jo mislijo skleniti z Latvijo, bodo sedaj lahko prepričali, da bi kdo zamašil Finski zaliv, ki se iz Leningrada razteza v Vzhodno morje liki steklenice. Estonsko otočje pa je važno tudi zaradi tega, ker štiti vhod v latički zaliv Riga, ki je za Sovjetsko Rusijo dragocen, ker ne zamrzne, dočim je Ljeningrajski zaliv več mesecev na leto zamrznjen.

Ko je car Peter Veliki baltičke države sebi prisvojil, je odprl Rusiji »drugo okno v svet«. Takrat je tudi težišče ruske politike bilo preloženo iz črnomorskega in volškega območja na Vzhodno morje, kjer je Peter Veliki z ogromnimi žrtvami človeških življenj in materiala na močvirju Neve zgradil Petrograd. Šele, ko je Rusija na ta način postala dedič Švedske, je bila priznana kot evropska velesila. Zato je bila Rusija l. 1919 običutno prizadeta, ko so zapadne velesile pomagale ustvariti neodvisne baltičke države Finsko, Estonko, Latvijo in Litvo, ker je bila s tem odrejana od Vzhodnega morja, v katerem je ostala posestnica samo Finskega zaliva, ki ga mora deliti s Finsko. Temu so Sovjeti skušali deloma odpomoči s tem, da so zgradili Stalinov kanal, ki veže Finski zaliv s Severnim ledenim morjem, seveda pa je to samo zaslihi izhod, ki bo pa prišel sedaj do veljave, ko imajo Sovjeti prost dohod od Vzhodnega morja in vseh njegovih obali. Baltik pa je prenehal biti nepolitično nevtralno območje in bo zopet igral v mednarodni zgodovini veliko vlogo — komu v korist in komu v škodo, to bomo še videli.

Amerika bo pomagala Angliji in Franciji

London, 3. oktobra. AA. Reuter. Iz Washingtona poročajo: Senator Borah je v svojem govoru na kongresu rekel: »Ne vidim, kako bi mogli odkloniti pomoč naših armad zaveznikom in resno dvomim, da bi to pomoč odbili.« Govoreč o predlogu prodaje samo proti gotovini, je senator Borah dejal: »Denimo, da bo ta vojna trajala leto dni ali dve leti — kdo bo imel srečo, da reče Angležem: Če hočete našo pomoč, plačajte v gotovini! Ne moremo biti hkrati narodni dobrotniki in oduheri. Če iskreno želite pomagati demokratijam, da bodo še nadalje obstajale, jim boste tudi pomagali. Ne moremo pred svetom reči, da podpiramo civilizacijo in da se mora ta podpora plačati v gotovini. Kar se mene osebno tiče, je končal Borah, »mislim, da je sedanja vojna posebno poglavje v krvavi knjigi evropske nasilne politike.« Na koncu je senator Borah pozval vojujoče se stranke, naj ne pomandrajó ameriških pravic, in dodal: »Upam, da se nam bo posrečilo, da ne pojdemo v vojno, toda ne vem ali nam bo to uspelo. Bog bo o tem odločil. Ne vem, ali se bo Amerika aktivno vpletla v sedanji mednarodni spor ali ne. Toda če je že postavljeno vprašanje,

ali bomo kaki vojskujoči se stranki dobavljali orožje ali ne, ga bomo dobavljali angleškim narodom.« Nato je ostenlativno stisnil roko senatorju Pittmanu, o katerem je znano, da podpira Rooseveltove težnje. — Z druge strani izveemo, da je bila latinska Amerika (južna Amerika — Argentina, Brazilija) opomnjena, naj pomnoži ali poostri ukrepe za svojo varnost in varnost svoje trgovine in plovbe.

Lisbona, 3. okt. b. V portugalsko luko Tagus sta pripili zopet dve vojni ladji Zedinjenih držav. Kot je znano, so tam že bile zasidrane tri ameriške vojne ladje.

Washington, 3. oktobra. AA. Havas. Demokratski senator Coneli iz Texasa bo govoril jutri kot prvi na seji senata in bo odgovoril na argumente Boraha. V kuloarjih senata menijo, da bodo na prvi seji nasprotniki prišli samo v stik in da ne bodo odkrili še svoje prave sile. Splošno prepričanje pa je, da bo, izvzemši, če se ne zrodí kaj nepričakovanega, prepoved izvoza orožja in orožja v bojujoče se države ukinjena tako, kakor želi vlada.

Pristojbine za potni list

Belgrad, 3. oktobra. AA. Z odlokom ministra za trgovino in industrijo je bil predpisan pravilnik o plačevanju pristojbin za policijski vizum na potni list pri odhodu jugoslovanskih državljanov v tujino. Pravilnik se glasi:

Cl. 1. Od dne, ko stopi v veljavo ta pravilnik, pa do 31. marca 1940 bodo policijske oblasti pobirale pristojbino 50 din pri izdajanju vsakega policijskega vizuma za potni list pri odhodu jugoslovanskega državljanu v tujino, razen pri delavcih (izseljenicah).

Cl. 2. Osebe, ki prosijo za vizum ter niso po čl. 1 oproščene plačevanja pristojbine, bodo plačale to pristojbino na čekovni račun uprave za turizem pri ministru za trgovino in industrijo po Poštni hranilnici. Policijski uradnik sme izdati vizum šele takrat, kadar mu stranka prinese potrdilo o plačilu te pristojbine. Uradi so dolžni dati stranki, če nimajo na razpolago čekovnih položnic, številko čekovnega računa in naslov.

Cl. 3. Ves nabrani denar bo plačevala Poštna hranilnica Državni hipotekarni banki in korist skladu za pospeševanje turizma v turističnih krajih kraljevine Jugoslavije, s katerim razpolaga ministru za trgovino in industrijo, na podlagi pravilnika o uporabi

in ravnanju s skladom za pospeševanje turizma v turističnih krajih kraljevine Jugoslavije z dne 30. januarja 1939.

Cl. 4. Minister za trgovino in industrijo bo odprl čekovni račun pri Poštni hranilnici pod naslovom »Uprava za turizem ministru za trgovino in industrijo« ter dostavil vsem policijskim oblastvom, ki izdajajo policijski vizum za potne liste potrebne število čekovnih položnic.

Cl. 5. Ta pravilnik se bo izdal uporabljati 14 dni po objavi v »Službenih novinah«.

Lindbergh o nemških letalih

Washington, 3. oktobra. AA. Stefani. Polkovnik Lindbergh je izjavil pred skupino senatorjev, da ima Nemčija poseben tip letal, ki morejo ostati v zraku 48 ur, kar pomeni, da lahko prelete Atlantski ocean in da se vrnejo na svoja oporišča. Naloga teh letal je, da bombardirajo sovražne ladje, ki plujejo po Atlantiku.

Zagreška vremenska napoved: Poslabšanje vremena. Hladneje.

Zemunska vrem. napoved: Precej toplo. Pretežno oblačno bo skoraj v vsej državi, zlasti na zahodni polovici, kjer bo dež.

'Apetit raste z jedjo, pravi italijanski pregovor. In ko eta Hitler in Stalin sporazumno »hkvdirala« Poljsko in si jo razdelila tako, da dobi Nemčija 180 tisoč kvadr. kilom., Sovjetska pa 200.000 kv. km, se je Stalin jadrno lotil, da »popravi« sovjetske meje tudi na Baltiku. Po načelu, da imajo tudi mali narodi pravico odločati o svoji politični usodi, so se po svetovni vojni v tem delu Evrope iz Sovjetske izločili štirje mali narodi: Finci, Estonci, Latvijci in Litavci, ter si ustanovili lastne države. Te bi sedaj očitno hotela Sovjetska zveza spraviti pod oblast Moskve. Vendar pa se je nekaj časa mislilo, da bo tudi pri delitvi baltičkega plena Stalin širokogrudno pripravljen, da ga bo delil s svojim nemškim zaveznikom, ki je nekoliko vzmernier spričo podjetnosti svojega najvejšega prijatelja. Pričakovalo se je, da bo Moskva vsaj Litvo dobrohotno prepustila Nemcem, med tem ko bi se sama zadovoljila s ostalimi tremi baltičskimi državami. Ta pričakovanja pa so bila preveč sentimentalna, kajti

Gospodarstvo

Karte za živila na češkem

Na osnovi naredbe predsedništva vlade z dne 27. septembra 1939 se bodo tudi v češkomoravskem protektoratu izdajale nakaznice za nakup živil. Nakaznice so za živila, meso, mast, kruh, mleko in sladkor.

Določene so naslednje tedenske količine: Kruh normalno potrošnja 2.900 gramov, tečaki 3.800 gramov, najtežji 4.800 gramov.

Meso: 500 gramov za normalne potrošnike (tudi za otroke od 6—14 let), za težake 1.000, za najtežje delavce 1.200, za otroke 250 gramov.

Mast: 210 gramov, za težake 330, za najtežje delavce 675 gramov, za otroke pod 6 let 80 gr masla, za otroke od 6—14 let 200 gramov masla in 100 gramov masti.

Mleko: normalni potrošniki in delavci ter otroci od 6—14 let pol litra, otroci do 6 let pa tri četrt litra.

Sladkor: 400 gramov. Živila: 150 gr ješprenčka, riža ali makaronom, 40 gramov kave in 160 gramov kavnih nadomestkov (namesto kave se more boditi tudi 5 gr čaja tedensko).

Kreditiranje v detajlni trgovini

Iz vrat trgovcev-detajlistov sm oprejeti sledeče: Zaradi posledic, ki so nastale na denarnem trgu in v poslovnem življenju, je postalo najbolj pereče vprašanje kreditiranja blaga. Tovarničari so kratkoročno za izgovorom, da ne morejo priti do surovin, ustavili vse dobave blaga ter zahtevajo za novo naročilo takojšnje plačilo. Ukinitelj se že sklenjene kupčije itd, nekateri grede še dalje in se izogibajo sprejemanju denarja po pošti in čekovnem računu, ter vidijo najboljši izhod, če se jim plača blago kar na roko. Taka pota vplačil blaga so menda prihranjena samo takim, ki so prepričani, da se jim v naši državi ne more ničesar zgoditi. Če oblast proti takim ukrepom tovarničarjev in ostalih dobaviteljev ne nastopi, je trgovec najlažje brez moči. Če ne plača blago takoj, ga sploh ne dobi. Sam pa je navezan na obročno prodajo blaga, ker je glavni njegov konsument uradnik in delavec.

Zaradi tega je vprašanje kreditiranja blaga v detajlni trgovini v zadnjem času postalo vprašanje nadaljevanje eksistence trgovca in nameščenca, če stranke ne bodo storile napram trgovcu-detajlistu svoje dolžnosti. Pod silo razmer in zlasti odločnih in neutemeljenih ukrepov tovarničarjev in ostalih dobaviteljev bodo trgovci-detajlisti prisiljeni prodajati blago le proti gotovini.

Zaposlenost po strokah

Iz statistike Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani poenemamo, da je število zavarovancev od julija na avgust 1939 naraslo za 1.949, v primeri z lanskim avgustom pa za 3.985 na 108.401 in tako doseglo rekordno število zavarovancev v statistiki Okrožnega urada od njegovega obstoja.

Po strokah kaže statistika, da je v primeri z lanskim letom napredovala gradba železnic, cest in vodovodov, industrija kamenja in zemlje, tekstilna industrija ter trgovina, nazadovanje pa je bilo zabeleženo pri gradnjah nad zemljo, hišni služinčadi ter industriji kože in gume.

V sezijemskem pogledu, to je od julija na avgust je napredovala zaposlenost v skoraj vseh strokah, zlasti pa gradbe nad zemljo, tekstilna in kovinska industrija. Pomembnejše sezijesko nazadovanje izkazuje le oblačilna industrija.

Angleško financiranje vojnih potreb

Pretekli teden je angleški zakladni kancler predložil angleškemu parlamentu vojni preračun. Angleški minister računa, da bo znašala izredna angleška preračunska potreba do konca leta 1939 okoli 2 milijardi funtov šterlingov, katerih pa ne namerava dobiti z velikim posejilom, ampak predvsem z zvišanjem davkov, kar je gotovo zdravjeji način financiranja vojnih potreb. V ta namen bo na Angleškem zvišana dohodnina na 37,5% vsega dohodka. V začetku svetovne vojne je bila angleška dohodnina podvojena, pa je v tej stopnji znašala samo 12,5%, maksimalno pa je znašala na koncu vojne 30%.

Tudi so povisani vsi indirektni davki. Tako računa finančni minister na donos 226 milijonov funtov zaradi povisanih davkov, medtem ko je potrebnih še 774 milijonov funtov šterlingov.

Obtok bankovcev v Angliji. Konec julija je znašal obtok bankovcev v Angliji 510,9 milijonov funtov, kar se je v teku meseca avgusta zvišalo na 529,5 milijonov funtov. Do 13. septembra, torej v prvih 13 dneh vojne je obtok nadalje narasel na 553,5 milijonov funtov, kar je za 72,9 milijonov funtov več kot lani v istem času.

Znižanje diskonta v Angliji. Kot smo svoječasno poročali, je Angleška banka dne 24. avgusta zvišala diskontno obrestno mero od 3 na 4%. Dne 28. septembra pa je bila redna obrestna mera znižana zopet od 4 na 3%.

Posestne izpremembe v Ljubljani in okolici

V septembru je bilo v zemljiški knjigi okrajnega sodišča zaznamovanih več prenosov lastniške pravice do hiš, posestev in parcel. Zaznamovane so bile med drugimi mnoge večje kupčije in sicer:

»Lastni dom«, družba z o. z. v Ljubljani je prodal Martinčiču Avgustu, ključavničarskemu mojstru, Cesta 29. oktobra, posestvo vl. št. 523 gradsko predmestje in vl. št. 995 k. o. Vič za 65.450 din.

Melihar Fran, carineški uradnik v pokouju in Lipoglavšek Ivo, orožniški postajevodja v pokouju sta prodala Jelki Sušteršičevi, zdravnikovi soprogi v Ljubljani parcele št. 466-11, 466-28 in 466-12 k. o. petersko predmestje I. del v skupni izmeri 790 m² za 60.000 din.

Ovčak Lucija, posestnica v Šmartnem pod Šmarno goro je prodala Premrov Mariji, šolski upravitelji v pokouju, Ljubljana VII, Medvedova ulica št. 38 parcelo št. 143-10 k. o. Brinje v obsegu 194 m² za 10.864 din. Leti kupovalki je prodala Jeromen Marija, posestnica v Mali vasi 20 pri Ježici, parcelo št. 141-5 k. o. Brinje v obsegu 274 m² za 15.344 din.

Ramovž Ignacij, posestnik v Dravljah št. 4 je prodal Markunu Antonu, posestniku in trgovcu v Ljubljani, Masarykova cesta št. 4, parcelo št. 143-10 in št. 153-13 k. o. Dravlje v skupni izmeri 3781 m² za 30.000 din.

Novak Jakob ml., posestnik v Ljubljani, Zaloška cesta št. 89, je prodal Paternostru Antonu in njegovi ženi Mariji, Ljubljana, Poljan-

eka cesta št. 58 4-108-aki delež do posestva vl. št. 169 k. o. Moste za 23.000 din.

Zupanc Alojzij, višji strojnik mestne klavnice in žena Marija sta prodala Opalku Alojziju, rudarju, Predovičeva ulica št. 30 in Eltrin Marji, od tam, hišo št. 34 v Predovičevi ulici, spadajočo pod vl. št. 523 k. o. Moste za 123.000 din.

Kanc France, posestnik, Dravljje št. 26, je prodal Bole Katarini, soprogi podpredsednika finančne kontrole v Vranji, parcelo št. 32-1 k. o. Dravlje v izmeri 1.072 m² za 49.312 din.

Vlaj Stefan, posestnik in poslovodja tvrdke Bata v Šiški je prodal Ivanu Bregrajcu hišo št. 175 na Vodnikovi cesti, spadajočo pod vl. št. 1.007 k. o. Zgornja Šiška za 160.000 din.

Alič Ivana, posestnica na Ladji št. 15 pri Medvodah je prodala Zdrženim papirnicam Večič, Goričane in Medvede hišo št. 15 na Ladji z ostalimi zemljiškimi parcelami, spadajočimi pod vl. št. 61 k. o. Senica za 180.000 din.

Samotorcar Janez, posestnik na Vrhovcih pri Viču št. 2 je prodal Zdrženim opekarnam d. d. v Ljubljani parc. št. 331-1 gozd k. o. Suica v izmeri 9.515 m² za 180.300 din.

Slinavka in parkljevka v Sloveniji

Po najnovjšem štirinajstrednem izkazu živalskih kužnih bolezni posnemamo, da obstoja slinavka in parkljevka še v sledečih okrajih:

Okraj Brežice: Brezovica, obč. Bizeljsko; Zlogonsko, obč. Kapele.

Okraj Črnomelj: Adlešiči, obč. ista; Zastava, obč. Črnomelj okolica; Črešnjevce, obč. Dragatuš; Boršt, obč. Gradac; Brezovica, Draga, Lečiče, Keser, Malinci, Kamenci, Kunčani, Popoviči, Radatoviči, Dragoševci, Ruljaji, Pilatoviči, Sekuliči, obč. Radatoviči; Sadinja vas, obč. Semič; Deskova vas in Močile, Kovačja vas, Predgrad, Stari trg ob Kolpi, obč. Stari trg ob Kolpi; Grdina in Vidine, obč. Vinica.

Okraj Gornji grad: Sv. Duh, obč. Solčava.

Okraj Kočevje: Hrib, Mali log, Retje, Travnik, obč. Loški potok; Crneč, Krvava peč, Mala Slinavca, Vel. Lašče, obč. Vel. Lašče.

Okraj Kranj: Planina, Koroška, obč. Sv. Ana.

Okraj Laško: Loka, obč. Loka pri Zidanem mostu.

Okraj Liliija: Volavljje, obč. Trebeljevo.

Okraj Ljubljana-okolica: Ig, Iška Loka, Kremenca, Staje, obč. Ig; Tlake, obč. Šmarje pri Ljubljani; Brest in Zelimlje, obč. Tomišelj.

Okraj Logatec: Hudi vrh, Polščiče, Vel. vrh, Vel. Bloke, obč. Bloke; Čerknica, Dol. vas, Dol. Jezero, obč. Čerknica; Grahovo, Martinjak, Podslavnica, Planina, obč. Bloke; Babno polje, Lip-senji, obč. Stari trg pri Ložu; Kremenica, Strukljeva vas, obč. Sv. Vid nad Čerknico.

Okraj Novo mesto: Podlipa, obč. Ajdovec; Ambrus, Kal, obč. Ambrus; Gaberje, Zurgorje, obč. Brusnice; Dobrničje, obč. Dobrničje; Zvirče, obč. Hinje; Konc, Vel. Cerovec, obč. Šmihel-Stopice; Dol. Polje, Gor. Polje, obč. Toplice; Breza, Stari trg, Sv. Stefan, obč. Trebnje.

Okraj Radovljica: Poljče, obč. Begunje; planina Zirovniška, obč. Breznica; planina Vajnoš, obč. Koroška Bela.

Okraj Škofja Loka: Stari dvor, obč. Stara Loka; Škofja Loka, obč. Škofja Loka; Draga, obč. Zmince.

Licencovanje bikov in mrjasev

Licencovanje plemenskih bikov in mrjasev bo v okraju Škofja Loka po naslednjem vrstnem redu:

10. oktobra ob pol 8 v Javorju pri gostilni Petrel za občino Javorje;

ob pol 11 v Gorenji vasi (prostor določi občina) za občino Trata;

ob pol 14 v Hotovljah pri mlekarni za občino Trato in Oselico;

ob 14 v Trebiji pri Kovaču za občino Oselico;

ob pol 16 v Sovodnju za občino Oselico.

11. oktobra ob pol 8 v Podrožju za občino Sorico;

ob 10 v Češnjici za občino železniki;

ob 11 v Selcih za občino Selca;

ob pol 14 v Škofiji Loki na sejnišču za občino Škofja Loka, Stara Loka in Zmince.

12. oktobra ob pol 8 pri Kajbetu za občino Zmince;

ob pol 9 v Poljanah za občino Poljanje;

ob 10 v Logu pri Jeplerju za občino Zmince in Poljane.

ob 14 v Črnem vrhu pri županu.

Licencovanje bikov in mrjasev v okraju Slov. Konjice. Zaradi nenadejanih ovir se že objavljeno jesensko licenciranje bikov in mrjasev v okraju Slov. Konjice preloži od 13. in 14. oktobra t. l. na dneva 6. in 7. oktobra. Licenciranje bo po že objavljenem vrstnem redu.

Devizno poslovanje. Iz Belgrada poročajo, da je bila pretekli teden konferenca zastopnikov denarnih zavodov z deviznim ravnanjem Narodne banke. Zastopniki bank so predlagali razne olajšave v devizni trgovini. Narodna banka bo vpoštevala želje denarnih zavodov ter je pričakovati v kratkem tehničnih ukrepov za olajšanje deviznega prometa našim denarnim zavodom ter borzom.

Izvoz v deviznem države. Iz Belgrada poročajo, da se v deviznem ravnanju Narodne banke proučuje nov način plačila izvozniki terjatev v deviznih državah. Namen je uvesti plačilo izvozniki terjatev izključno po pooblaščenih de-

Poslednja zapoved

ERROL FLYNN

Hitite z ogledom, ker je le še par dni na sporedu kino Matica, telefon 21-24 Ob 16., 19. in 21. uri

Najaktualnejša filmska drama o zvestem vojnem tovarištvu in junaštvu. Ousodi dveh front. Film zračnih borb in ljudskih duš.

Danes ob 16., 19. in 21. uri poslednjič:

KINO SLOGA **CHERI BIBI**
Tel. 27-30

Napeta drama nedolžno obsojenega po znamenitem romanu pisatelja Gastona Leroux. Izredno zanimiv in pretresljiv film.

Jutri: Jan Klepura in Marta Egerth v filmu CARBOHEMOV

Borze

Dne 3. oktobra 1939.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Na zagrebški borzi je znašal devizni promet 3.750.315 din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 754.000 din.

Ljubljana — Uradni tečaj

London 1 funt	176.60—179.82
Pariz 100 frankov	100.00—102.30
Newyork 100 dolarjev	4385.50—4445.50
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg.	742.50—754.50

Ljubljana — Svobodno tržišče

London 1 funt	219.26—222.46
Pariz 100 frankov	124.21—126.51
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1234.43—1244.43
Amsterdam 100 gold.	2915.35—2953.35
Bruselj 100 belg.	921.71—933.71

Ljubljana — Zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20—14.40
----------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring

Solon 100 drahem	32.65—33.35
------------------	-------------

Belgrad — Zasebni kliring

Solon 100 drahem	32.60—33.30
Sofija 100 din	90 blago

Curih, Pariz 10.11, London 17.84, Newyork 444.25, Bruselj 74.75, Milan 22.40, Amsterdam 236.75, Berlin 176.50, Stockholm 106, Oslo 101, Kopenhagen 85.75, Buenos-Aires 104.625.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 382—386

v Zagrebu 386—388

v Belgradu 386 denar

Ljubljana, Drž. papirji: 7% investicijsko posejilo % 91, agrarij 53—54, vojna škoda promptna 382—386, begl. obveznice 62.50—64.50, dalmatinski agrarij 60—62, 8% Bler pos. 80—82, 7% Bler. pos. 79—81, 7% stab. pos. 88—90. — Delnice: Trboveljska 155—165.

Belgrad, Državni papirji: vojna škoda promptna 386 denar (386), 8% Blerovo posejilo 83 blago (80), 7% Blerovo posejilo 71—74 (73), Delnice: Priv. agrarna banka 175 blago (175)

Zagreb, Državni papirji: 7% investicijsko posejilo 91 denar, vojna škoda promptna 386—388 (386), begl. obveznice 60 blago, dalm. agrarij 59 blago, 4% sev. agrarij 51 blago, 6% šumeke obveznice 58 blago, 8% Blerovo posejilo 81 blago, 7% Blerovo posejilo 79 blago, 7% stab. posejilo 90 blago, Delnice: Priv. agrarna banka 170 blago, Trboveljska 155—159.

Zitni trg

Novi Sad, Koruza: bač. in ban. par. Erdjija 113—114. Ostalo neizpremenjeno. Promet srednji.

Živinski sejmi

V okraju Maribor levi breg 30. septembra: Voli I. vrste 4.50 din, II. vrste 4.10 II. vrste 3.25; telice I. vrste 4.75, II. vrste 4.15, III. vrste 3.50 din; krave I. vrste 4.05, II. vrste 3.90, III. vrste 2.50 din; teleta I. vrste 5.50, II. vrste 4 din; prašiči sphenarij 7.25, pršutarji 9.50 za 1 kg žive teže. — Goveje meso: I. vrste prednji del 10 din, zadnji del 12 din, II. vrste prednji del 8 din, zadnji del 10 din, III. vrste prednji del 6 din, zadnji del 8 din; svinjina 12.50 din, slanina 14 din, svinjska mast 17.50, čisti med 17 din, goveje surove kost 8.50 din, telečje surove kože (2.25 din, svinjske 6 din za 1 kg. — Pšenica 210 din, ječmen 195, rž 185 din, oves 180, koruza 180, fižol 300, krompir 110, seno 75, slama 37.50, jabolka I. vrste 300, II. vrste 200, III. vrste 100 din, hruške I. vrste 400, II. vrste 250, III. vrste 150 din, pšenična moka 290, koruzna moka 175, ajdova moka 375 din za 100 kg. — Drva 102.50 din za 1 m³, jajca 1 din za komad, mleko 1.75 za liter, surovo maslo 24 din za 1 kg, grozdje 3.50 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4 din, finejše sortirano vino 7 din za liter.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Kočevju, dne 1. oktobra t. l. Voli I. vrste 5.50 din, 2. vrste 5 din, 3. vrste 4.75; telice I. vrste 5.50, 2. vrste 5, 3. vrste 4.50; krave I. vrste 5, 2. vrste 4, 3. vrste 2.50 din; teleta I. vrste 6.50, 2. vrste 6; prašičji sphenarij 8.50, pršutarji 7.75 din za kilogram žive teže. — Goveje meso 12 din, svinjina 14, slanina 15, svinjske mast 20 din, čisti med 16—18, goveje surove kože 9, svinjske 7 din za kilogram. — Pšenica 225 din, ječmen 200, rž 200, oves 165, koruza 165, fižol 300, krompir 100—125, lucerna 60, seno 40, slama 18, jabolka I. vrste 400, 2. vrste 200, 3. vrste 100, hruške I. vrste 400, 2. vrste 250, 3. vrste 150, pšenična moka 300 din, koruzna moka 200, ajdova moka 500 dinarjev za 100 kg. — Drva 50—60 din za kub meter, jajca 0.85 din za komad, mleko 1.75—2 din za liter, surovo maslo 28 din za kilogram.

Cene kmetijskih pridelkov

Ptuj, dne 30. septembra: Pšenična moka 2.50 do 3.25 din, govodina 7 do 11 din, teletina 9 do 12 din, svinjina 5 do 12 din, svinjska mast 18 din, sveža slanina 14 do 15 din, prekajena slanina 20 din, leča 10 din, krompir 0.60 do 0.75 din, seno 0.50 do 0.75 din, slama 0.25 do 0.50 din, ječmen 1.60 za 1 kg. Mleko 1.50 din za liter, jajca 0.75 do 1 din za komad.

Velelim v prekrasnih naravnih barvah!

Pot do slave in uspeha je polna težav in zelo drago se navadno plača kariera...

V gl. vlogah: Janet Gaynor in Frederic March

zelo lep, zelo zanimiv film!

Danes premiera ob 16., 19. in 21. uri

KARIERA

KINO UNION tel. 22-21

Izkoristimo bogato sadno letino

Sušnja sadja prinaša lepe dohodke. Vkuhanje meze je najbolj donosno — žganjekuha se le to ne bo izplačala.

Letošnja sadna letina je precej bogata. Jabolka so v vseh krajih Slovenije obrodila kar dobro. Hruške pa, lahko rečemo, izvrstno. Slive in češnje, ki jih v Sloveniji ni malo, pa že 30 let niso tako polne kakor letos. Razumljivo je, da bo treba ves ta bogati sadni pridelek porabiti. Vprašanje je le, če ga bomo znali pametno izkoristiti, tako da bo naš kmet imel čim več koristi od dobre letine. Najvažnejše vprašanje našega sadjarstva je danes v tem, kako pametno porabiti vse to, kar pridelamo.

Manjši izvoz

Posebno pomembno je to vprašanje letos, ko se nam obeta manjši izvoz sadja kakor lani. Lansko leto smo izvozili iz Slovenije okrog 2000 vagonov sadja, letos pa smo ga doslej komaj 400 vagonov. Zaključki za nadaljnji izvoz sadja nam v celoti obetava še kakih 1000 vagonov, katere bo mogoče prodati v tujino. Bilanca izvoza bo za letos skoraj verjetno za celo tretjino slabša od lanske. Ta izpad izvoza bo za nas tem bolj pomemben, ker bomo pridelali letos več kakor lani. Velikega pomena za naše sadjarstvo je domači konsum svežega sadja. Po najugodnejših cenitvah lahko smatramo, da porabimo svežega približno tretjino sadnega pridelka. Vse drugo pa je navezano na izvoz ali pa na predelovanje. Za predelovanje pa nam, žal, manjka velikih predelovalnic sadja, posebno pa velikih sušilnic, ki jih imajo celo v Bosni. Pri nas je bila letos ustanovljena s pomočjo banke uprave Osrednja kmetijska zadruga v Mariboru, vendar na žalost tej zadrugi še ni uspelo, da bi zgradila predelovalnico sadja in sušilnico, ki bi bili za štajerske sadjerejske okoliš ogromnega pomena. V sosednih državah imajo za predelovanje sadja ogromne zavode, ki ob bogatih letinah nakupijo zaloge, katere predelajo v polizdelke in jih potem ob slabih letinah predelujejo naprej, s čemer prihranijo narodnemu gospodarstvu milijonska premoženja.

Sušenje in vkuhanje

Pri nas je predelovanju sadja posvetila največjo pozornost banska uprava, ker se zaveda ogromnega pomena pametne izbire sadne letine. Zato je zadnja leta z velikimi gromotnimi izdatki omogočila izdelavo sušilnic za sadje. Sušilnice so bile zgrajene po občinah in v sedežih sadjarskih združenj. Samo letošnje leto je bilo na novo zgrajenih 125 sušilnic za sadje, za kar je kmetijski oddelek banke uprave žrtvoval 120.000 din, ministrstvo za kmetijstvo pa je prispevalo 72.000 din. Vsega skupaj je v zadnjih letih zgradila banska uprava še 480 sušilnic sadja. V letošnjem letu pa je započela akcijo za še boljše in donosnejše predelovanje sadja, namreč za vkuhanje. Za 25.000 dinarjev je bilo kupljenih kotlov za vkuhanje sadne meze brez sladkorja. Ti kotli so bili razdeljeni brezplačno med nekatere najbolj delavne in napredne sušilnice.

Sušeno sadje gre v denar

Na žalost naše kmetjsko prebivalstvo premalo upošteva pomembnost sušenja sadja ali celo vkuhanja v mezo. Sušeno sadje igra važno vlogo že v sami domači prehrani. Ne glede na to pa ima pravilno sušeno sadje vedno tudi dobro ceno in je povpraševanje po njem veliko. Zato bi moral vsak kmet, ki ima le količnik obsežen sadovnjak, sam žrtvovati malenkostne izdatke in si zgraditi primerno sušilnico. Če bi potem še vsa njegova družina pridno sušila ves višek sadja, ki ga ne more svežega prodati na trgu, bi že v prvem letu s sušenim sadjem zaslužil toliko, da bi bili zdaleka kriti vsi izdatki za sušilnico in bi spravi v žep še lep presežek v denarju. Še pomembnejše bi bilo za naše kmetjsko gospodarstvo vkuhanje sadja v mezo. Prav vkuhanje bo v nekaj letih lahko postalo najpomembnejša postavka v našem kmetjskem gospodarstvu. Izrednega pomena pa bodo meze tudi za domačo prehrano.

Premalo sušimo

Pred nekaj leti smo v Sloveniji posušili, če ne upoštevamo kmetjsko sušenje v pečeh za domačo uporabo, komaj nekaj vagonov sadja, ki je bilo primerno za izvoz. Tudi lani ni bilo mnogo boljše, letos pa so že ustvarjene možnosti, da posušimo v sušilnicah najmanj 300 vagonov sadja, večinoma češnje, hrušk-moštine in jabolk za krlje. V nekaterih sušilnicah bodo podjetni sadjarji celo lupili

jabolka, drugod pa bodo lupili celo češnje, kar je potrebno za napravo prineli, ki so bile svoj čas zelo upošteevane v trgovini. Kako dobro gre sušeno sadje v denar, dokazuje najlepši primer, ki se je zgodil pred dvema letoma na sadnem sejmu v Mariboru. Trgovec iz zamejstva je zahteval kar več vagonov suhih jabolčnih krljev, posebno mnogo pa je hotel kupiti olupljenih jabolčnih krljev. Žal, mi niso mogli ustreči niti z enim vagonom. Za suho sadje se zanimajo zlasti dežele ob Sredozemskem morju. Orient pa je najboljši trg za to.

Kako naj sušimo

Če hočemo letos imeti čim več koristi od bogate sadne letine, potem je edino pravilno, če zgrajene sušilnice delajo noč in dan, dokler je le kaj sadja. Seveda moramo vsi sušiti le dozorelo sadje, kajti s sušenjem se okus sadja prav nič ne izboljša. Pa ne samo sušilnice, tudi na naših domačijah lahko posušimo velikanske množine sadja. Sušimo lahko kjerkoli, na pečeh, štedilnikih. Paziti moramo le na nekaj, da bo sadje dobro presušeno in da ne bo dišalo po dimu. Tako sušeno sadje se ne bo kvarilo, prav vse pa bomo lahko prodali ne glede nato, da nam bo služilo tudi za domačo prehrano.

Kaj se bolj izplača

Letošnja bogata letina češnje je prinesla sama po sebi velikansko navdušenje za žganjekuha. Ponokod prekupci na debelo kupujejo po najnižjih cenah češnje za žganjekuha, drugod pa jih kmetje sami prekuhajo v žganje, misleč, da bodo s prodajanjem slivovke dobro zaslužili. Bojimo se, da temu ne bo tako, ker je letina češnje po vsej državi izredno bogata in že sedaj na Hrvaškem in v Bosni prodajo liter slivovke po 3—4 din, iz česar si lahko vsak izračuna, če se mu žganjekuha izplača. Neprimerno ugodnejše je sušenje. Iz 100 kg dobrih češnje nasušimo 16 do 20 kg suhih. Za te je bila doslej cena 8—10 din kg v prodaji na drobno. Recimo, da bo letos zaradi obilice suhih češnje cena padla na 4 din kg. Še vedno bo dobil kmet za 100 kilogramov suhih češnje, ki jih bo posušil 60 do 80 din, dočim bo za češnje, ki jih bo prodal za žganjekuha, dobil komaj 20 din. Neprimerno bolj pa se izplača vkuhanje češnje v sadno mezo. Iz 100 kg češnje nakuhamo do 25 kg meze. Do sedaj je bila cena za mezo 15 din za kilogram v prodaji na drobno. Recimo, da bo letos samo po 8 din kg, bo še vedno 25 kg meze vrglo 200 din. Upoštevati moramo, da je mišljena meza skuhana brez sladkorja. Pa vzemimo, da meze ne bo mogoče prodati, prav tako ne, kakor suhih sliv, tedaj smo še vedno na dobičku, saj nam oboje služi za domačo prehrano in nekaj zaleže. Slivovka pa, če je ne moremo dobro prodati, nam pa ne da nobenega haska, kvečjemu imamo od nje škodo na zdravju in duši.

Vkuhanje meze iz češnje

Mezo kuhajo z veliko vnemo v Bosni, kjer ji pravijo pekmez in kjer z njo zaslužijo lepe denarce. In vendar vkuhanje brez sladkorja ni nobena umetnost in si jo lahko privoščijo vsaka kmetija. Navodilo za vkuhanje meze brez sladkorja je enostavno:

Za vkuhanje je treba vzeti popolnoma dozorele češnje; čim bolj so zrele, tem boljše so, saj imajo tem več sladkorja. Tudi manj lepe češnje so dobre, torej tudi take, ki niso za drugo uporabo ali za na trg. Češnje, določeno za vkuhanje meze, je treba iztisniti koščico in jih nato neolupljene kuhati brez vode v navadnih kotlih. Za vkuhanje so primerni vsi kotli iz bakra in iz pocinkane pločevine, prav tako pa posode, ki so emajlirane. Češnje je treba kuhati tako dolgo, da se razkuha. Potem jih pretlačimo skozi sito. Tako pretlačeno mezo vkuhamo nato pri zmernem ognju toliko časa, da postane popolnoma gosta, tako da stoji kubalnica pokonci v mezi in da se delajo kepe. Pri vsem tem moramo posebno paziti, da se nam meza ne prismoči, kar je posebno nevarno, če je ogenj prehud. Ves čas, dokler kuhamo, pa moramo pridno mešati, ker nam le mešanje prepreči, da se meza ne prismoči. Sladkorja nikakor ni treba dodajati, ker so slive same dovolj sladke. Ko je meza skuhana, jo vzamemo z ognja in jo mešamo še pol ure. Nato pa jo še gorko denemo v navadne lonce ali v steklene kozarce. Tudi lončena in celo lesena posoda je dobra. Nekatere gospodinje denejo take posode za mezo nato še v krušno peč, da se napravi vrh meze suha skorja, ki mezo varje pred plesnijo. V Švici pa kmetje lonce z mezo zalivajo po vrhu z voskom ali pa parafinom. Tako vkuhane in shranjene sadne meze se drže več let, če so le na hladnem prostoru.

Meze iz drugega sadja brez sladkorja ne moremo kuhati. Zato večje množine meze iz drugega sadja ni mogoče vkuhavati, ker stane za sladkor preveč. Povsod je hvalevreden korak vlade, ki je znižala ceno soli, odjeknil kar najbolj povoljno. Če bi vlada še znižala trošarino za sladkor, ki bi služil za vkuhanje, bi s tem lahko prihranili velikanske milijone našemu narodnemu gospodarstvu. Kontrola bi bila prav mogoča, saj bi lahko dobivale sladkor po nižini ceni le sušilnice, kjer bi lahko finančni organi vodili točno kontrolo. Potem pa bi lahko vkuhali meze tudi iz drugega sadja in bi verjetno lahko tudi velikanske množine izvažali in prodajali po dobri ceni.

Velik pridelek češnje in žganjekuha

Med sadnim drevjem, ki ga imamo v Sloveniji, je 900.000 češnje. Letos so vse bogato obrodile. Če računamo, da bomo pridelali iz vsake

Da bo prijetno in lahko

ZA SIGURNO IN DOBRO HOJO, SAMO

češnje le pet do šest kilogramov češnje, potem bomo v vsej Sloveniji letos pridelali okrog 5 milijonov kilogramov češnje. Vzemo, da bo v najboljšem primeru tretjina svežih češnje prodana in porabljena, potem nam ostane več kot polovica, ki bo vsa prekuhana v žganje. Najmanj 2000 vagonov češnje bo prekuhanih v žganje, par sto vagonov pa bomo morda posušili. Od 100 kg sliv nakuhamo 5—6 litrov slivovke, od 2000 vagonov češnje pa bodo nakuhami 10.000 do 12.000 hl slivovke. To je že celo morje! Še enkrat toliko raznega žganja pa bo nakuhami iz drugega sadja, da omenimo le brinje, jagode, robidnice, češnje, tropine in hruške. Kdo bo kupoval toliko žganja? Ostalo bo doma, pili ga bomo sami in Bog nas varuj nesreče. Bogata letina se ne bo izplačala, ker bo še cenejša slivovka naprodaj iz južnih krajev.

Najnujnejša naloga za naše kmetijstvo ostane torej ta, da v najkrajšem času zgradimo najmanj še trikrat toliko sušilnic, kakor jih že imamo. — Vsaka vas mora imeti svojo sušilnico, vsak kmet mora postaviti svojo sušilnico, saj se mu bo to izplačalo. — Sušilnica stane 5—6000 din, pri čemer gre večina te vsote v gradivo in delo, ki ga da lahko vsak kmet sam. V eni jeseni pa s pridnim delom v taki sušilnici nasušijo najmanj en vagon suhega sadja. Sušilnica bi bila torej že v enem letu bogato preplačana.

„Pogum! Bog je z vami!“

V nedavnem pismu strassburškega škofa msgr. Charlesa Rucha so besede:

»Še nikdar v zgodovini se niso državniki in papeži tako zavzemali za odstranitev krvavih spopadov kot v teh dneh. Toda dozdeva se, da je ves napor zaman. In če mora Francija zdaj prijeti za orožje, bo to storila proti svoji volji, le da bo branila svoje pravice in pravice svojih zaveznikov v Evropi in drugod po svetu.

Dragi elzaški katoličani! Ostali boste hrabri, ker imate globoko vero! Vse krščanske resnice navdajajo človeka z junaštvom. Ena teh resnic pa je: Dominus vobiscum! Bog je z vami!

Zlati jubilej generala jezuitov

Zadnje nedeljo v septembru so jezuiti v Rimu tiho obhajali 50 letni jubilej svojega generala, pater Vladimira Ledochowskega. Papež mu je poslal lastnorčno pisano čestitko.

Pater Ledochowski je bil rojen 7. oktobra 1866 v Loosdorfu na Nižjem Avstrijskem. Dne 10. junija 1894 je bil posvečen v mašnika; l. 1901 je postal provincial v Galiciji. Od leta 1915 je pater Ledochowski general jezuitov.

Koliko ovac ima Albanija

Iz Tirane poročajo: Po najnovejših podatkih je bilo leta 1938 v Albaniji 1.373.857 ovac. Od teh je bilo 75 odstotkov odraslih plemenitih ovac, 10 odstotkov samice in samec, ostali so kostruni. Glede na površino Albanije pride 57 ovac na 1 kv. kilometer. V Italiji je 33 ovac na 1 kv. km. V Albaniji je največje število ovac v pokrajinah: Argirocastro, Berati in Elbasan. Valona ima 101 ovca na kv. km, skoraj toliko kot provinca Rim, kjer je bilo po štetju iz l. 1930 — 144 ovac na enem kvadratnem kilometru.

Belgijsko vojaštvo v jarkih

Patrijarh g. dr. Gavriilo z reškim škofom Camozzom, prefektom mesta in komandantom reške divizije ob priliki posvečenja nove pravoslavne cerkve na Reki dne 1. oktobra 1939.

CISTEK

Kako žive mali Parižani 100 km od doma

Paris, 26. sept.

Prva skrb, ki jo je prebivalstvo Pariza imelo ob izbruhu sedanje vojne, je bila: pred vojnimi strotahami rešiti otroke. Rešiti jih pred morebitnimi bombardiranjimi in pa dolgih čakanj v podzemeljskih skrivališčih za časa nevarnosti, posebno ponoči.

Pod vodstvom Marka Rucarta, ministra za narodno zdravje in s pomočjo raznih dobrodelnih ženskih ustanov, se je pričelo izpraznjevanje Pariza in njegove neposredne okolice. V nekaj dneh je odšlo na tisoče in tisoče otrok na mnogi ali bolj oddaljena dežela.

Koliko je bilo solza, ko so se skrbni starši po pariških železniških postajah poslavljali od svojih malčkov. In kot je bila velika žalost takrat, je bilo veliko veselje in precejšnje olajšanje, ko so začele prihajati prve kartice in prva pisma, popisana z velikimi in neokretnimi črkami, a naznanjajoča, da sta Peterček ali Ivanka srečno pridrjala v svoji varni priistan.

Eni so nastanjeni kar pri kmetih, drugi po deželskih solah, tretji spet po velikih gradovih, ki so jih lastniki dali na razpolago ministrstvu. Tu so sedaj na varnem pod strogo zdravniško kontrolo in v skrbstvu dobrih zdravniških eester, ki jim daleč od doma nadomeščajo skrbne in dobre mamice.

V naslednjih vrsticah bom malo opisal, kako žive ti otroci v enem izmed takih mnogih »skrivališč«.

V »PARADIZU« 100 KM OD PARIZA

Dobrih 100 km od Pariza je to njihovo zavežišče. Tu so se esli znanci in neznanci s slavnega

Montmartra in Montparnasea ter iz predmestnih barak, ki so veliko slabše kot pa tište v Zeleni jami ali zadaj za Stadionom. 700 jih je. Podobni so vsem tistim, ki se prosto pode po širokih in dolgih ulicah. Podobni tistim, ki nad seboj nimajo ekrbne rodiljske, vsakdanje brige. Podobni vsem tistim, ki kljub svojim maloštevilnim letom že precej vedo o življenju, o njegovih dobrotah, a v veliko večji meri o njegovih slabih straneh. Igrajo se, smejejo se in celo tepejo. Dobro vedo kaj je letalo, kaj razstrelilna bomba, kaj so plini in čemu se uporablja protiplinska maeka. Njihovim varuhom je sicer svetovano, naj jim ne govore o vojni. Toda, kako naj pred njimi skrivajo stvarnost. Zadnjič je bil v tem kraju nočni alarm. Vseh 700 je zbežalo v podzemno skrivališče. In dobro so vedeli zakaj.

TODA HOČEJO VEDETI SE VEČ ...

»Skrivajo nam, kaj se dogaja,« je rekel zadnjič eden, doma tam iz pariškega Montmartra. »Toda posrečilo se nam je veceeno nekaj zvedeti. Neki gospod je sedel na klopi ob cesti. Čital je »Paris Soir«. Skrivaj smo se mu približali in mogli smo čitati naslove. Francoske čete so napredovale za 20 km v Saari ...»

Spet je vzgobjteljica zastledila ekupino deklic, starih 10 do 12 let, kako so skrivale v kotu na vrtu poslušale vesti, ki so prihajale skozi okno sosednje hiše. Odprt je bil namreč radio.

DNEVNI RED ...

Le kaj delajo ti Parižančki, navajeni tako evobodnega letanja, v tem malem »raju«: Zjutraj ob 7 morajo biti vse pokonci. Dobremu umivanju in čiščenju sledi obilen zajtrk, kava ali mleko ter kruh, na prsto voljo — To se jim menda v teh kolonijah zdi še najobičajnejše. — Do kosila sledi popravljanje po sobah in prosto igranje po velikih dvoriščih ali bližnjih travnikih. Opoldne: kosilo. Evo, kaj so danes imeli za kosilo. Goveji ragu, salato in pa mlečen riž. Zadnjič pa so imeli mehko kuhana jajčka. Za mnoge je bil to velik dan. Mnogi izmed njih namreč do tedaj niti niso vedeli, kje in kako bi pričeli. Kakšno pa je bilo njihovo veselje, ko so v njihovi

navzočnosti telefonirali k farmarju, naj takoj dostavi še lepo število jajc za večerjo.

Popoldne gredo na sprehod. Za večerjo, ki je zelo zgodaj, drže se slavnega pregovora: zgodaj spat, zgodaj vstati, pa imajo navadno malo dobre juhe, krompir, sir ali sadje. Mnogi beležijo že kar lepe priraske k telečni teži. Sedaj plača država za vsakega teh otrok po 4 franke na dan, izgleda pa, da se bo kmalu povišalo na 6. Mala veotica, vendar v ulica Berri, tam je namreč oddelek ministrstva za to, imajo že kar čedne veote.

OTROCI DELAJO IN SE IGRAJO

Se vedno so počitnice. Deklice prav pridno delajo svoja ročna dela. Vendar vse prostovoljno. Nobene ne cilijo. Na izbiro dajo: sprehod ali šivanje. Večina se jih odloči za delo. Pogovarjajo se o novih zimskih oblekah, kajti vreme je tu sedaj že precej hladno.

Fantiči imajo drug važnejši posel. V zrak spuščajo balončke in jih z pračami ali pa tudi kar z malimi kamni streljajo. Pripravljajo se ...

Pri vsem tem pa vlada povsod vzorna disciplina. Mnogi izmed trdih Parižančkov bi včasih takole malo potrmoglavil, toda dobro vedo, zakaj in kako so tu, pa jih hitro vsak »puntareki« duh mine. Brez besede in brez nepotrebne ruvanja so se zadnjič dvignili iz toplih postelje, iz sladke spanja in odšli v hladne kleti. Vzdržali so ves čas, ker so pač vedeli, da je sila.

NAJLEPSI ČAS V »RAJU« DELITEV POSTE

Najlepše pa je takrat in to celo dvakrat na dan, ko eester delijo pošto. Po vseh kotih čepe, sami, napol glasno čitajo, počasi, da ne bi kakšno besedo izpustili. Mnogo jih je, ki pisma danes, ne večeraj, ne predvečerašnjim niso prejeli, zato pa je tudi vedno polno vročih solza.

»Jaz nimam ne mame ne ata.« je dejal eden tam iz predmestja. »Toda dvakrat sem že pjal stari mami. Do sedaj mi še ni odgovorila. Zakaj?« Ko izve, da je poštni promet precej otežkočen, se nekoliko umiri. »Mogoče bo pa jutri kaj.« pa vseeno mu po rdečem licu pritečeta dve veliki solzi.

Drobne novice

Koledar

Sreda, 4. oktobra: Frančišek Serafinski, spoznavalec; Edvin, kralj.
 Četrtek, 5. oktobra: Placid in tovariši, mučenici; Flavijana.

Novi grobovi

† Ivana Hočevar

V Kamniku je večeraj v mekinjski župniji mirno v Gospodu zaspala gospa Ivana Hočevar roj. Dornik. Dosegla je starost 77 let. Rajna je bila nadvse skrbna in podjetna gospodinja ter vzorna krščanska mati. S pokojnim možem Jožetom, ki ga je izgubila še pred svetovno vojno, je imela šestnajst otrok, od katerih jih devet še živi. Z izredno pridnostjo in vztrajnostjo sta ustvarila pogoje, da se je prejšnja kovaška obrt razvila v ugledno tovarniško podjetje. Med svetovno vojno je rajna sama skrbelo, da podjetje kljub slabim časom ni nazadovalo, marveč napredovalo. Svoje otroke je vzgojila v krščanskem duhu in vse dobro preskrbela. Rajna je bila po svojem usmiljenem srcu znana daleč na okrog. Pomagala je rada vsem, ki so bili pomoči potrebni. Zadnja leta je bolehalo, vendar je svojo bolezen udano prenašala. Izdihnila je svojo blago dušo, lepo spravljena z Bogom, ki ji bo gotovo obilno poplačal vsa njena dobra dela, ki jih ni bilo malo. Pogreb bo v četrtek, 5. oktobra, ob desetih dopoldne iz hiše žalosti na farno pokopališče v Mekinjah. Naj ji sveti večna luč! Zaljučim naše globoko sožalje!

Osebnosti

— Dr. Štampar — profesor na kalifornijski univerzi. Kakor smo poročali, se je pred kratkim vrnil iz Amerike dr. Andrija Štampar, profesor socialne higijene na zagrebški medicinski fakulteti. Sedaj pa poročamo iz Amerike, da je bil dr. Štampar imenovan za profesorja javnih socialnih ved na vseučilišču Berkeleyju v Kaliforniji. To je nova stolica, ustanovljena iz sredstev Rosenbergovga sklada. Dr. Štampar je postal prvi profesor te novoustanovljene stolice.

— Napredovanje rezervnih častnikov. Za kapetane I. razreda so napredovali kapetani II. razreda: Oton Pfeifer, Branislav Jesenko, Miha Uhlik, Janko Orožen, dalje sanitetni poročniki: dr. Ivan Kocijan, dr. Robert Neubauer in dr. Janez Gantar; za kapetane II. razreda poročniki: Miro Dobrin, Aleksander Kuharič, Franc Drnovšek, Peter Šparov, artiljerijska poročnika Franjo Bežjak in Ludovik Štok; za poročnike podporočniki: Mirko Bajič, Blaž Lah, Avgust Kuster, Bogdan Divjak, Julij Jarc, Branko Radej, Stanko Jerančič, Viktor Černe, Adolf Reja, Slavko Novak, Rudolf Majer, Anton Grškovič, Drago Vidic, Karlo Dorn, Josip Druškovič, Viktor Petkovšek, Ferdinand Ravter, Anton Traven, Slavko Plavšič, Milan Golšek, Mirko Krčman, Dimitrij Veble, Engelbert Gosentnik, Franjo Spicar, Anton Zorko, Josip Vajtnar, Franjo Zupanc, Jurij Stante, Josip Jenko, Slavko Matičević, Ivan Ilvar, Boris Jurca, Mihael Benko, Franjo Lisitar, Adolf Jagrovič, Anton Zidanič, Andrej Benko, letalski podporočniki: inž. Franjo Jelinek, Karel Pahor, Bernard Snuderl, v sanitetni stroki: dr. Mario Greif, dr. Josip Vrtovec in dr. Josip Matejčič, inženirski podporočniki: Herman Poljebach, Ivan Brukner, Karel Štokan, Dragotin Poljanec, Josip Balog in Karel Cimperšek, artiljerijski podporočniki: Ivan Moravec, Rajko Benedik, Erih Vidic, Vinko Glanc in Anton Piter. Za nižjega vojnotehniškega uradnika III. razreda sta napredovala Emil Jelinek in Ivan Dubovnik.

Staro železo medenino, baker in cink kupuje po najvišjih dnevnih cenah
 Franc Belič pri RUPENA-LUTZ, Ljubljana VII

zbralo ob priliki žrebanja na trgu pod cerkvijo okoli 4000 ljudi, ki so vsi z veliko nestrpnostjo spremljali žrebanje in čakali na trenutek, ko se jim nasmeje toliko pričakovana sreča. Saj tudi ni nič čudnega, ko pa je krasni štirisedežni avto »Opel-Kadette« kot glavni dobitnik vzbujal splošno pozornost. Poleg tega pa je bilo še 334 krasnih in praktičnih dobitkov za vsakovrstno uporabo. Se zadnje trenutke pred žrebanjem so se ljudje kar trgali za srečke, tako da bi jih skoraj zmanjkalo. Žrebanje se je pričelo ob pol 15 in je trajalo neprenehoma do pol 19. Ves čas je bilo razpoloženje igralcev dobro in pomešano s pristnim štajerskim humorjem. Ljudje so bili s hitrim in natančnim delom komisije zelo zadovoljni. Kdo je dobil glavne dobitke do sedaj še ni znano. Župni urad na Ptujski gori se tem potom najlepše zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k izvršitvi te loterije. Posebna zahvala velja gg. trgovcem Zavrniku, Brenciču Antonu in Petku v Ptuj, ki so razstavili dobitke v svojih izložbah, nadalje akademikarji gđ. Anici Traun za prekrasno ureditev izložbe v župnišču na Ptujski gori, vsem gg. članom komisije itd. Vsem Bog plačaj!

— **VEČERNI TRGOVSKI TEČAJ** na trgovskem učilišču »Christof učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, se prične v četrtek, 5. oktobra, kot običajno vsako leto. Večerni trgovski tečaj je organiziran tako, da nudi potrebno izobrazbo za opravljanje pisarniških poslov vsem onim, ki v dnevnih urah nimajo prilike obiskovati rednih šol. Poučujeta se predmeti: knjigovodstvo, trgovsko-obrtno računstvo, korespondenca s trgovstvom, pisarniška dela, nemščina, stenografija, strojepis, na željo italijanščina. Dovoljen je obisk tudi posameznih predmetov. Pojasnila in prospekti brezplačno na razpolago osebnostno ali pismeno. — Vpisovanje vsak dan do 5. oktobra. Uradne ure dopoldne, popoldne in zvečer do 8. ure. Šolnina nizka.

— **Ustavljen zračni promet.** Na progi Zagreb-Borovo-Belgrad je bil preteklo soboto ustavljen zračni promet. Na progi Milan-Benetke-Zagreb-Belgrad-Bukarešta bo zračni promet ustavljen v soboto 7. oktobra.

— **Zračni poštni promet z Ameriko.** Ameriška družba za zračni poštni promet je uvedla zračni poštni promet med Evropo in Združenimi državami. Letalo bo odletelo vsako sredo in nedeljo iz Lizbone, v New York pa bo prispelo v četrtek oziroma v ponedeljek. Pisma in dopisnice se lahko pošiljajo po zračni pošti v države Severne Amerike s posredovanjem pošte Zemun 5, sprejema jih pa vsaka pošta v državi.

— **Romunsko poslaništvo v Belgradu** objavlja: Vsi stalno ali začasno v Jugoslaviji bivajoči romunski državljani se morajo nemudoma javiti romunskemu vojaškemu atašeju v Belgradu, da uredi svoj vojaški položaj.

— **Izprememba krajevnih imen.** Ministrstvo za notranje zadeve je odredilo, da se ime

Po državi

* **Skrivna tovarna zdravil.** Organi subotičke policije so v Teslini ulici 19 v Subotici našli skrivno tovarno za zdravila. Lastnik te tovarne je bil neki Andrija Dobroka. Pri zaslišanju je priznal, da je dobavljaj iz inozemstva razne sirovine, ki jih je predelaval v zdravila. Največ je izdelal aspirina, katerega je prodajal skoraj vsem lekarnam po Vojvodini.

* **Otroci so se zastrupili z volčjo češnjo.** Na somborsko policijo je vsa obupana prihitela posestnikova žena Jovana Sečujski in povedala, da sta njena dva otroka dobila nenadno strašne krče, zaradi katerih sta padla v nezavest. Isto se je zgodilo tudi z dvema sosedovima otrokoma. Nekaj hipov zatem je prihitel v urad Jovanin sorodnik, ki je sporočil, da je 5 letna Zorica že podleгла bolečinam. Nesrečna ženska je stekla po zdravniku, da bi rešil življenje vsaj drugemu otroku, 3 letnemu Jurčku. Vse tri otroke so prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da so si otroci zastrupili želodec. Izprali so jim želodec in Jurček je bil kmalu izven nevarnosti. Sosedova otroka pa sta v zelo kritičnem stanju in je malo upanja, da bi ozdravela. — Preiskava je ugotovila, da so otroci jedli volčje češnje (bella donna). K temu jih je nagovorila neka 17 letna deklica, ki se je z njimi igrala.

* **Deset oseb ranjenih pri avtomobilski nesreči.** Na banovinski cesti Gnjilane-Uroševac v Srbiji se je v bližini vasi Donje Glicev pripetila huda prometna nezgoda. V ponedeljek zjutraj je krenil iz Skoplja proti Gnjilanem tovorni avtomobil, poln raznih živežnih potrebščin. Na avtomobilu je našlo prostora poleg šoferja in lastnika še 10 drugih oseb. Ko je vozil avto navzdol po hudem klancu pri Donjih Glicevah, je šofer začutil, da izgublja oblast nad krmilom. Da bi preprečil nesrečo, je naglo potegnil zavoro. Avto se je zaradi nenadnega zaviranja obrnil za 180 stopinj in pri tem vrgel na tla vse ljudi, ki so bili na njem. Deset oseb je hujše ali lažje poškodovanih.

* **Umrla je črnogorka, ki se je na strani svojega očeta borila proti Turkom.** Na Cetinju v Črni gori je te dni umrla v starosti 82 let najbolj priljubljena žena vse Črne gore, gospa Andja Petrovič. Pokojnica je bila hčerka črnogorskega vojvode Marka Miljanova. V mladosti se je na strani svojega očeta borila proti Turkom in je v bojih napravila toliko junaških dejanj, da si je pridobila naravnost legendarno slavo med črnogorskim prebivalstvom. Pozneje se je poročila s Filipom Petrovičem-Negušem, ki je umrl pred nekaj leti. Po smrti svojega moža se je posvetila človekoljubnemu delu. Na njeno prizadevanje je bilo ustanovljeno žensko društvo »Kneginja Zorka«. Na Cetinju je organizirala šolsko kuhinjo, v kateri je bilo vsako leto na brezplačni hrani okrog 80 otrok. Vse svoje premoženje — okrog milijon dinarjev — je vrla Črnogorka ustavila v dobrodelne namene.

* **Zaradi 1.50 dnov ustavljen tramvajski promet.** Pretekli terek se je nudi Zagrebčanom blizu večučilišča nenavaden prizor. Šest tramvajskih voz, nekateri a prikolic, se stalo, ker je prvi tramvaj uporno stal na postajališču. V tem vozu se je namreč razvijal buren prepir med sprevodnikom in nekim potnikom. Ta je imel pri sebi nedavno

vasi Hebenstreit in Preloge v občini Slovenjke Konjice spremeni. Vas Hebenstreit se bo odlej imenovala Spodnje Preloge, Preloge pa Gornje Preloge.

— Pri zaprtju, motnjah v prebavi, vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josefa« grenčice.

— **Pretep.** V neki gostilni v Dolgi vasi pri Kočevju so se gostje sprli. Iz prepira je nastal pretep, med katerim je eden izmed razgrajčev s stolom udaril delavca Edvarda Šušteršiča in ga hudo poškodoval. Šušteršič se je zatekel v bolnišnico.

— **S strehe je padel v Češnjici zidar Jožef Dobravec.** Poškodoval se je na glavi in so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozni, sečni kislini in slično. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

KRANJ

Vse za šolo

ljudsko, meščansko, srednjo itd. ter vse pisarniške potrebščine in devocionalije dobite v podjetni

Jugoslovanske knjigarne v Kranju

(Majdičeva hiša — sodnija)

— **Zrtev svojega poklica.** V tovarni usnja Fr. Woschnagg in sin v Šoštanju se je preteklo soboto ob 5.30 zgodila huda nesreča, katere žrtev je postal 56 letni delavec Jožef Kovač. Kovač je bil od 9 zvečer v službi ter je v svoji delavnici sam kuhlal čreslo v velikem kotlu na paro. Naenkrat je eksplodiral kotel in vroča tekočina in sopara je bušila iz kotla po delavnici. Sila je bila taka, da je vrgla vrata z okvirjem vred iz zidovja. Kovača je vrglo sopara, ki mu je bušila po vsem životu, spredaj popolnoma ožgala. Ves opečen je tekel Kovač še kakih 300 m do vratarja pri izhodu, kjer se je nezavestno zgrudil na tla. Poklican je bil zdravnik, ki je ponersrečeno nudi prvo pomoč, nakar so ga prepeljali v slovenjgraško bolnišnico. Še isti dan popoldne je nesrečni Kovač umrl. Pokojni je bil v tovarni uslužben že 36 let ter je bil zelo vesten, marljiv in zanesljiv delavec.

Vsem, ki učite v I. razr. ljudskih šol radevolje pošljemo na mesečno odplačevanje knjigo Antauer, Do stvarnega uka v I. razredu. Ako kdo knjige ne pozna, jo pošljemo na ogled. Tiskarna sv. Cirila, Maribor.

kupljeni blok za več vožen. Sprevodnik pa je trdil, da ta blok ni pravi in je zahteval od potnika, da si kupi drugi vozni listek za 1.50. »Nisem neumen, da bi plačal vozni listek, če sem že dal denar za blok,« je vpil potnik. — »Ampak ta blok ni veljaven! Kupite si vozni listek, ali pa iztopite,« je odgovorjal sprevodnik. — »Mi ne pride na misel! Jaz nisem odgovoren za pomote tramvajške uprave.« — In tako je tramvaj stal, čakajoč, da trdovratni potnik izetopi ali pa plača vozni listek. Zaradi tega je bil ustavljen ves promet za 15 minut. Občinstvo, ki se ga je seveda veliko nabralo, se je razdelilo v dva tabora. Nekateri so dali prav sprevodniku, drugi pa potniku. Posredovali so stražniki, pa se je mladi potnik legitimiral z blokom. — »Zakaj delate tak škandal,« so vprašali stražniki potnika. — »Jaz? Jaz, da sem vzrok škandala? To je trdovratni sprevodnik!« — »Kako pridem do tega, da vas pustim z nepravim blokom na tramvaj?« — »Prav ima! Je klical del občinstva. »Razhod! je ukazala oblast. — »Že trikrat sem se peljal e tem blokom, pa so ga vsi sprevodniki našli v redu, samo ta ne.« — Stražniki so pregledali blok in ugotovili, da je nov. Ni se jim posrečilo, da bi razjasnili to zagotenko. Po dolgem in burnem razpravljanju je eden izmed potnikov, ki so čakali v naslednjih vozovih, poklical k sebi sprevodnika in mu dejal: »Tu imate dinar in pol za gospodov vozni listek! Samo, da gemo naprej!« — »V redu!« — In tako je tramvajski sprevod krenil naprej proti ilici, ljudje so se pa polagoma razšli in na najrazličnejše načine komentirali ta nenavadni dogodek.

* **Poljski čuvaj ubil kmeta.** V Starem Kaštelu je bil te dni sejem, na katerem je prišlo med kmetsko do obracunavanja. Lovski čuvaj Prljaš je z lovsko puško ustrelil kmeta Toma Brujova iz Drišna pri Novem Kaštelu. Brujov je med preprirom napadel dva kmeta, ki jima je Prljaš priskočil na pomoč. Ker ni mogel drugače nič opraviti proti izredno močnemu Brujovu, je sprožil nanj strel iz lovške puške.

* **Zažgal lastno hišo,** da bi prišel do zavarovalnice. Pred šibenijskim okrožnim sodiščem se je te dni zagovarjal kmet Paško Baranovič, ki je februarja meseca t. l. zažgal svojo hišo, ki je bila zavarovana za 290.000 dinarjev. Baranovič bi rad prišel do te vsote, vendar je preiskava, ki je bila uvedena na zahtevo zavarovalnice, ugotovila, da je zažgal sam. Sodišče ga je obsodilo na 5 mesecev strogega zapora.

* **Oče s sinom skočil pod vlak.** Pred Teokarevičev tovarno sukna v Paraččinu se v soboto zjutraj delavci opazili na železniških tračnicah dve razmesarjeni trupli, v katerih je poklicana komisija spoznala pehotnega kapetana Mileto Cukiča in njegovega šestletnega sinčka. Pokojni častnik je živel v Knjaževcu ločen od svoje žene in je imel pri sebi svojega 6 letnega sina. Kakor kažejo okoliščine, se je Cukič odločil za obupni korak zaradi nesrečnih razmer v zakonu.

* **Vile so me začaralec,** je izjavil 75-letni stari Peter Zajzerovič, ko ga je zasliševal preiskovalni sodnik v Petrinji. Zajzerovič je pred nekaj dnevi brez vsakega poviša s sekuro ubil svojo ženo, s katero je živel dolgo vrsto let v najlepšem soglasju. Po pregledu zdravnikov, ki so ugotovili, da stari ni pri zdravi pameti, so ga poslali v bolnišnico za duševne bolezni v Vrapču pri Zagrebu.

* **Zeparska tatvina,** ki se je izplačala. V Sremski Mitrovici je izzvala veliko senzacijo vest, da je bil tamkajšnji bogati trgovec s svinjami Cvetko Nedeljkičev na dvorišču neke gostilne v bližini kolodvora okraden na drzen

Ljubljana, 4. oktobra

Gledališče

Drama: 4. oktobra, sredo: Zaprtje. — 5. oktobra, četrtek: »Številka 72«. Red Četrtek. — 6. oktobra, petek: »Ljudičev učencec«. Red A. 7. oktobra, sobota: »Kozarec vode«. Premiera. Premierski abonma. — 8. oktobra, nedelja: »Številka 72«. Izven. — 9. oktobra, ponedeljek: »Kacijanar«, Red B.

Opera: 4. oktobra, sredo: »Boris Godunov«. Red Sreda. Gostuje Josip Križaj. — 5. oktobra, četrtek: Zaprtje. — 6. oktobra, petek: Ob 13 »Ero z onega sveta«. Dijaška predstava. Glasbena znižane cene od 16 din navzdol.

Radio Ljubljana

Sreda, 4. oktobra: 12 Vsakemu nekaj (ploščice) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Za zabavo in oddih (ploščice) — 14 Napovedi — 18 Mladinska ura: Pri izdelovalcih igrač v Dobropoljah (reportaža) — 18.40 Slovensko obrtništvo in nameravana razstava slovenske obrti (g. Ivan Ogrin) — 19 Napovedi, poročila (19.40 Nac. predavanje — 20 Prenos opere iz ljubljanskega gledališča, v I. odmoru: Glasbeno predavanje; v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Drugi programi

Sreda, 4. oktobra: Zagreb: 20 Ljubljana — Bratislava: 20.40 Starejša slovaška glasba, 21.25 Novejša slovaška glasba — Sofija: 19.50 Puccinijeva opera »Tosca«. — Ankara: 19.45 Orkestralni konc. 20.50 Jazz — Beromünster: 20.50 Orkestralni koncert, 22.10 Ameriške pesmi — Budimpešta: 19.50 Verdijeva opera »Moč usode«, 23.05 Ciganski orkester — Bukarešta: 19.35 Orkestralni koncert, 21.25 Plesna glasba, 21.40 Svcarska glasba — Hörby-Stockholm: 19.35 Kabaret, 20.55 Cajkovskega skladbe, 22.15 Plesna glasba — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert, 20.30 Filmska glasba, 21 Igra — Rim-Bari: 21 Pihala — Florenca: 20.30 Puccinijeva opera »La Boheme«. — Oslo: 19.30 Violina, 20.25 Narodne pesmi, 21.15 Orkestralni koncert — Sol-tens: 20 Pisan spored, 21.15 Orkestralni konc.

Cerkveni vestnik

Bratovščina sv. Rešnjega Telesa bo imela svojo mesečno pobožnost v četrtek, 5. t. m. v uršulinski cerkvi. Zjutraj ob 5 bo prva sv. maša, ob pol 6 pridiga in ob 6 sv. maša z blagoslovom za žive in rajne člane bratovščine. Vabimo vse častilce sv. Rešnjega Telesa, da se v obilnem številu udeležijo evaristične pobožnosti v uršulinski cerkvi.

Predavanja

Predavanje v Rokodelskem domu. V sredo, 4. t. m., ob 8 zvečer bo predaval v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica 12, g. inženir Crto Nučič o obrambi pred letalskimi napadi. — Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike. — Vstop prost.

Sestanki

Združenje gledaliških igralcev — sekcija Ljubljana ima v nedeljo 8. t. m. ob 10 dopoldne v opernem gledališču svoj redni občni zbor.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, mr. Murrayer, Sv. Petra c. 78.

Poizvedovanja

Zaganjač od avtomobilskega motorja (»vinta«) je bil najden med Grosupljem in Višnjo goro. — Dobi ee pri: Franc Keber, Blato 7, Grosuplje.

gagnsterski način. Na policiji je Nedeljkič opisal dogodek takole: Ko je stopil iz gostilne na dvorišče, je srečal mladega človeka, ki se mu je zaletel z glavlo v obraz. Nedeljkiču so se od trka zasolile oči in pričela mu je teči kri. Potegnil je robcem in se začel brisati. Nedeljkič se je nato vrnil v gostilno, kjer je sedel še skoraj uro. Ko pa je hotel plačati, je videl, da mu je zmanjkala listnca s 120.000 dinarji. Takoj mu je bilo jasno, da ga je okradel neznanec, s katerim je trčil na dvorišču. Neznane je izkoristil trenutno trgovčev nepazljivost po trku ter mu z lahkoto izmaknil listnico. Bil je še toliko vljuden, da ga je prosil oproščenja in ga pri tem ljubeznivo objel okrog vratu. Nedeljkič je takoj obvestil policijo in ji opisal neznanca. Policija je sicer obkolila vse mesto in opozorila vse mitnice, naj pazijo na žeparja, toda ta je bil medtem s svojim izdatnim plenom že na varnem.

Anekdoti

Händel je, kakor znano, svoje opere dirigiral kar med orkestrom, pri tem pa je tako mojstrsko igral na harfo, da se občinstvo za dogodke na odru ni skoro nič zanimalo. To je silno jezilo nekega ošabnega tenorista. Zagrozil je, da bo pri prvi priliki skočil enostavno z odra na harfo.

»To ni napačno,« je menil Händel. »Prosim Vas samo, da mi svoj skok pravčasno sporočite, da ga bom lahko oznanil v časopisju. Prepričan sem, da boste s tem več zanimanja zbudili in tudi več zaslužili kakor s svojim petjem.«

Praktično!

»Nakupovat gre, pa s čolnom se preveč zamudile«

Najnovejša poročila

Romunija naj odstopi Dobrudžo

Rim, 3. okt. »Osservatore Romano« beleži vest nekega švicarskega lista, da so bila in so še na Balkanu zadnje čase živahna diplomatska pogajanja in razgovori po raznih balkanskih prestolnicah, kakšen položaj je nastal z zadnjim nemško-sovjetskim paktom v Moskvi, in kako je soditi o možnosti, da bi se razgovori med Nemčijo in Sovjeti bili dotaknili tudi jugovzhodnih vprašanj v smislu razdelitve območja političnega in gospodarskega vpliva ene in druge velesile. V interesu balkanskega miru in nevtiralnosti, ki se razširja tudi na Turčijo na eni in na Italijo na drugi strani, se je sprožila misel, da naj bi Romunija odstopila Bolgariji južno Dobrudžo, sato pa bi Romunija dobila od Sovjetov garancije, da ne bodo načelnjali vprašanja o Besarabiji. Pravijo,

da se je za tako rešitev zavzelo več balkanskih držav in da je bolgarski ministrski predsednik Kiosevanov za to pridobil sovjetskega poslanika v Sofiji Prasolova, ki da je izjavil, da bi taka rešitev moskovski vladi bila dobrodošla.

Kakor vemo, je Romunija vedno poudarjala stališče, da bi mogla vstopiti v balkansko zvezo le, če bi se ji na miren način vrnila bolgarska Dobrudža. Na podlagi take rešitve bi bil, pravijo v Sofiji, ustvarjen trden blok balkanskih držav, čigar mir in varnost bi bila garantirana tudi po njegovih neposrednih sosedih.

Bolgarska Dobrudža obsega 7000 kvadratnih kilometrov in šteje 280.000 prebivalcev.

Vest švicarskega lista je treba sprejeti z vso rezervo.

Vojna na morju

Stockholm, 3. oktobra. b. Švedski poslanik v Berlinu je protestiral včeraj ponovno pri nemški vladi zaradi zaplembe letalske ladje »Vimanda« v švedskih vodah. Prav tako je protestiral proti kršitvi švedskih teritorialnih vod po nemških vojnih letalih.

Stockholm, 3. oktobra. b. Nemška oborožena jahta »Grille«, s katero je večkrat križaril tudi Hitler, je izvršila danes kršitev švedskih teritorialnih vod. Ta jahta je hotela prisiliti neko švedsko ladjo, da zapusti švedske vode in odpluje v neko nemško luko. Dve švedski letali sta jahto napadli in jo s streljanjem iz strojnih pušk prisilili, da je pobegnila. To je tretji primer kršitve švedskih vod po nemških ladjah.

Washington, 3. oktobra. AA. Reuter: Vlada nemškega rajha je poslala vladi Združenih držav noto, s katero jo opozarja, da so nevtiralne trgovske ladje večkrat poskušale v vodah okrog Velike Britanije in Francije ovirati enote nemške vojne mornarice pri izvrševanju njihovih pravic na podlagi mednarodnega prava. Nemška nota pravi dalje, da ladje Združenih držav v svojem lastnem interesu ne smejo menjati smeri, kadar jih zastavljajo nemške podmornice in da ne smejo uporabljati radijske aparate, da bi sporočile prisotnost nemških podmornic. Prav tako ne smejo

ugašati luči ali pa odklanjati, da bi ubogale ukaze od strani poveljnikov nemških vojnih enot, niti se ne smejo prepustiti spremstvu angleških in francoskih vojnih ladij. V vseh primerih se bodo nemške vojne ladje poslužile svoje pravice in bodo smatrale te trgovske ladje kot sovražne. Ameriško zunanje ministrstvo je poslalo to nemško noto pomorski komisiji, ki jo je sporočila lastnikom ladij in pristaniškim oblastem.

Oslo, 3. okt. AA. Reuter: Minister za zunanje zadeve dr. Koch, je izjavil predstavniku lista »Tiden Steg«, da torpediranje nevtiralnih ladij, ki plovejo med nevtiralnimi lukami, predstavlja kršitev mednarodnega prava. Koch je dodal, da norveška vlada išče načina za rešitev položaja in da dela v tem pogledu soglasno z ostalimi nordijskimi državami. Pristop v strogo nadzira radi nevtiralnosti špizonaže.

Stockholm, 3. okt. AA. Reuter: Uradno sporočajo, da je osem ladij, ki jih je včeraj v Baltičkem morju zaplenilo nemško letalstvo, bilo pet finskih, dve estonski in ena norveška. Med temi ladjami ni bilo nobene švedske. Vendar pa je bil ustavljen neki švedski parnik, ni pa znano, ali je bil zaplenjen. Isto velja za neki finski parnik.

LJUBLJANA

Prosvetni večeri

Prosvetna zveza je pričela s smotno urejenimi prosvetnimi večeri leta 1924. Dolej je privedla 235 prosvetnih večerov, katere je obiskalo nad 55.000 poslušalcev. Snov teh prosvetnih večerov je bila posvečena povečini spoznavanju slovenske zemlje in domače zgodovine ter domači umetnosti. Nad 30 predavanj je bilo narodno-obrambnega značaja. Več jih je bilo posvečeno zdravstvu, književnosti, katoliškemu svetu, sociologiji, izseljenstvu, modroslovju. Največ pa jih je bilo posvečenih našim narodnostnim vprašanjem. Sodeloval je na teh prosvetnih večerih 124 predavateljev. Tako stopamo v 15. leto teh večerov. V bodoči sezoni je na programu 17 predavanj. — Med prvimi je predavanje dr. Franceta Steteta, veeučilskega profesorja, o novi Ljubljani, ki je na sporedu v petek, dne 6. oktobra. Ljubljanci se gotovo zanimajo, kako se je Ljubljana v zadnjih letih spreminjala in prejemala novo lice. Se bolj zanimiv pa je pogled v bližnjo bodočnost naše metropole. Cenj. občinstvo opozarjamo, da bodo letos predavanja v frančiškanski dvorani. — Cene so kakor dolej: sedeži 3 din, galerija 2 din, dijaški sedeži 1 din. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7, kjer se sprejemajo tudi abonenti, ki plačajo za vse večere 40 din in si morejo poljubno izbrati sedeže.

— Pri neredni stolici, napetosti črev vsled zapeke prav odlično odvajava naravna »Franz-Josefova« grenka voda zaostanke prebave nakopičene v črevih. V zdravniški praksi se uporablja »Franz-Josefova« voda s polnim uspehom pri odraslih kakor tudi otrocih.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.483. 25. V. 35.

1 Današnji številki »Slovenec« je uprava kina »Matic« priložila ljubljanskim naročnikom letak za film »Poslednja zapoved«, ki ga kino zaradi ogromnega zanimanja še vedno prikazuje. Cenj. bralce prav posebno opozarjamo, da letak pasljivo preberejo.

1 Ob obeliscih smrti ravnatelja mgr. Jožeta Debevcu bo sv. maša jutri ob 7 pri oo. jezuitih. Prosimo njegove prijatelje in znance, da se je udeležijo.

1 Stalni posetniki-abonenti našega Narodnega gledališča so se tudi v letošnji sezoni oglasili v jako lepem številu, tako da so razpisani abonmani: Premierski, red. Sreda, red. Četrtek, red. A trenutno zaključeni in polno zasedeni. Zato je uprava otvorila še red. B, za katerega se sprejemajo priglasi po običajnih pogojih v blagajni dramskega gledališča dnevo od 9—12 in od 13—17. Gledališka uprava vabi vse zainteresirane, da se v velikem številu prijavijo tudi za ta abonma. Red B je 10% cenejši kakor so Premierski abonma in stalna abonmana Sreda in Četrtek. Predstave so tudi za red B popolnoma iste kakor za ostale abonmaje. Abonenti bodo dobili 20 dramskih in 18 opernih predstav.

1 Kongregacija gospodov pri sv. Jožetu bo imela danes, 4. t. m., ob pol 8 zvečer prvi sestanek v tem šolskem letu. Ta sestanek je posebno važen za vse člane. — Jutri, 5. t. m., bo v kongregacijski kapeli ob 6.30 sv. maša za pokojnega člana iste kongregacije g. Ivana Zupanca.

1 O teoretskih načelih za ugotovitev rasečnosti utrjenih objektov pred letalskimi napadi s posebnim osirom na zaklonišča bo pod okriljem Združenja ljubljanskih inženirjev in arhitektov — sekcije Ljubljana v predavalnici v Kazini (Kongresni trg 1, II. nadst., predaval. dr. inž. Miroslav Kasal v sredo 4. oktobra ob 20. Vabljeni so člani in vsi, ki se zanimajo.

1 Premiera Scribejeve komedije »Kozare vode« bo v soboto za Premierski abonma. Delo nam pokaže dogodke na dvoru angleške kraljice Ane, kjer se borita stranki »storijev« in »whigov«, kateril predstavnika sta vojvodinja (Maria Vera) in Bolingbroke (Levar) z različnimi spletkami za zmago. Poleg kraljice Ane (Nablocka) nastopijo še: Abighala — Levarjeva, poročnik Masham — Jan, Marki de Torsy — Brezigar in Tompson — Presetnik. Delo je zrežiral prof. Šest.

1 Naš rojak, basist Josip Križaj, ki že dolgo vrsto let z najboljšim uspehom deluje na deskah zagrebške Opere, spada v tisto vrsto naših odličnih odrskih umetnikov, ki so poneli glas o naši visoki gledališki kulturi tudi izven meja naše domovine. Pri našem občinstvu in kritiki uživa sloves umetnika najvišjih kvalitet, ki je ustvaril že dolgo vrsto najslavnejših kreacij. Med njegove najmarkantnejše vloge smemo opravičeno šteti zlasti »Boris a Godunov«, ki mu nudi najlepšo priliko, da nam prikaže svojo zrelo umetnost v vsestransko jasni luči. »Boris Godunov« tudi sicer slove v naši Operi kot najskrbnejše pripravljena in zelo dobro uspeša predstava ter bo zato drevi vsem ljubiteljem dobre operne glasbe nudil poseben užitek.

S Poljskega

Pariz, 3. okt. lj. Danes je bila v prostorih poljskega poslaništva prva seja poljske vlade, ki se je ustanovila v Parizu. Na seji so si razdelili resore med posamezne ministre.

Berlin, 3. okt. b. Hitler je imenoval generala Blaskowitza za vrhovnega poveljnika 4. armadnega zbora, generala von Reichenaua pa za vrhovnega poveljnika 10. armadnega zbora. S tem je nagradil njuni zasluge v vojnih operacijah okrog Varšave.

Stockholm, 3. oktobra. AA. Reuter. List »Dagens Nyheter« poroča, da je poljska ladja »Batory« prispela v Klintehamec na otoku Gotland. Na ladji se je nahajalo 17 častnikov in vojakov s poveljnikom utrbn na polotoku Hell.

Berlin, 3. oktobra. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo sporoča: 2. oktobra so nadalje nemške čete vkorakale v Varšavo. Še zmerom preštevajo ujetnike iz Varšave in Modlina, kakor velike količine orožja in drugega vojnega materiala.

Berlin, 3. okt. lj. Izšla je uredba, po kateri poljski »zlate ostane« v prometu do 8. oktobra t. l. in sicer na vsem področju nekdanje Poljske. Zato so vsi, zasebniki in podjetja, dolžni sprejemati poljski »zlot« do tega dne kot zakonito plačilno sredstvo v nekdanji vrednosti in v neomejenem obsegu. Uredba velja tudi za ozemlje Gornje Šlezije.

Švica sprejme bivšega predsednika Moscickega

Bern, 3. oktobra. AA. DNB: Švicarska telegrafska agencija poroča, da je švicarska vlada ugodila prošnji bivšega predsednika poljske republike Moscickega in njegove gospe, da se nastanita v Švici. Kakor znano ima Moscicki že od leta 1908. švicarsko državljanstvo. On je državljan Sandona v kantonu Fribourg.

Bern, 3. okt. AA. Reuter: Švicarski zvezni svet je dovolil bivšemu predsedniku poljske republike Moscickemu nastanitev v Švici. Moscicki bo verjetno bival v Freiburgu.

Belgrajske novice

Belgrad, 3. okt. AA. Predsednik vlade Dragiša Cvetković, predsednika senata dr. Anton Korošec, pravosodni minister dr. Lazar Marković, prosvetni minister Božidar Maksimović in minister za gozdove in rudnike dr. Džafar Kulenović so konferirali o političnih razmerah v državi in so soglasno sklenili priporočiti svojim političnim prijateljem vzajemno sodelovanje na terenu v vseh političnih in krajevnih zadevah.

Drobne novice

Rim, 3. okt. AA. DNB: Sv. oče je dal dovoljenje kardinalu in primasu Poljske dr. A. Hlondu, da gotov čas živi v vatikanskem mestu.

Vatikan, 3. okt. AA. Havas: Iz dobro obveščanih vatikanskih krogov se izve, da bo sv. oče v kratkem sklical kardinalski konzistorij za izvolitev novih kardinalov. Kakor je znano, je doslej izpraznjenih 13 kardinalskih mest.

Rim, 3. okt. AA. Stefani: V zvezi z nemško-italijanskimi razgovori v Berlinu ni bil objavljen noben komunike. Zaradi tega je tozadevna vest Reuterja, češ da je rimski radio objavil neki komunike o berlinskih razgovorih, brez osnove.

Neapelj, 3. okt. AA. Stefani: O priliki odkopavanja rimskega amfiteara v bližini Neaplja so odkopali več rimskih kipov, med njimi kip cesarja Trajana. Vsi kipi so izdelani iz marmorja ter predstavljajo veliko umet. vrednost.

Ankara, 3. okt. AA. Stefani: V pokrajini Smirna je bilo več novih potresov. Vas Dikili je bila popolnoma uničena.

Berlin, 3. okt. AA. DNB: Začeni od jutri se obnovijo redne letalske zveze na progah Berlin—Stockholm, Berlin—Kodanj, Berlin—Monakovo—Benetke—Rim, in Berlin—Dunaj—Budimpešta—Belgrad—Sofija. Toda letala ne bodo pristajala in odhajala z letališča v Tempelhofu, temveč v Ragsdorfu.

Moskva, 3. okt. AA. Reuter: Sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov in letonski zun. minister Munters sta imela danes sestanek, ki je trajal čez dve uri. Rezultati sestanka še niso znani.

Moskva, 3. okt. AA. DNB: Molotov je sprejel ob 18 drugih letonskega zunanj. ministra Muntersa.

Pariz, 3. okt. AA. Havas poroča iz Washingtona, da je senat zaradi smrti demokratskega senatorja Logana odložil svoje zasedanje.

Tokio, 3. okt. AA. DNB: Agencija Domej poroča, da je minister za zun. zadeve Nomura izjavil, da je japonska vlada zaradi spremembe evropskega političnega položaja sklenila, da ne bo izvajala pakta proti Kominterni.

Bruselj, 3. okt. lj. Bivši belgijski ministrski predsednik Von Zeeland bo jutri odpotoval v Ameriko.

London, 3. okt. lj. Turška komisija je prispela v London. Komisija je trgovsko-gospodarskega značaja.

Newyork, 3. oktobra. AA. Stefani: Henry Ford je sporočil časnikařem, da bodo njegove tovarne prihodnje leto proizvedle 900.000 avtomobilov.

Mehika, 3. oktobra. b. Zaradi eksplozije v rudniku Palau je izgubilo življenje 70 rudarjev, dva pa sta dobila hude poškodbe. Zasutih je nad 60 rudarjev, reševalna dela so naletela na velike težave in vse kaže, da se bo število smrtnih žrtev še znatno povečalo.

Begunje pri Lescah

Odbor gasilske čete v Begunjah je na svoji seji dne 17. septembra soglasno sprejel sklep, da predsednika senata dr. A. Korošca za njegove velike zasluge, ki si jih je v teku svojega javnega delovanja pridobil za gasilstvo, imenuje za svojega častnega člana. Preden je dr. Korošec zapustil svoje letno bivališče, so ga v njegovem stanovanju v Begunjah obiskali štirje zastopniki gasilske čete, ki so mu sporočili sklep odbora in mu izročili diplomo častnega članstva. Dr. Korošec jih je prijazno sprejel, se v nevezanem razgovoru z njimi zanimal za razmere begunjske gasilske čete in ostale razmere v našem okolišču, ki morejo zanimati voditelja naroda. Zahvalil se je gasilski četi za počastitev in njene zastopnike zadržal pri sebi na večerji.

Sovjetskoruski komisar sunanjih zadev, Molotov, ko vpričo Stalina, Ribbentropa in članov vrhovne vlade podpisuje sporazum s Nemčijo. Na sliki: od leve): sovjetskoruski generalni šef Stapostnikov, zavezo Ribbentrop, poleg njega Stalin in ruski poslanik v Berlinu, Perlov

1 Trgovski tečaj za izobrazbo pisarniških moči, dnevni in večerni, se otvorijo začetkom oktobra na trgovskem učilišču »Christoforo učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15. Pojasnila daje ravnateljstvo.

1 Premiera filma »KARIERA« v kinu Union. V tem filmu vidimo, kakšne propagande in reklame se poslužujejo filmska podjetja, da napravijo igralca ali igralko popularnega, obenem pa prikazuje tudi trnjevo pot, ki jo hodi vsak igralec in skoraj vsaka igralka, ki se posveti filmski kariieri. »KARIERA« je film, izdelan v naravnih barvah. V njem bomo zopet videli Janet Gaynor, ki je bila miljenka filmske publike še v dobi nemega filma. V »KARIERI« je Janet Gaynor dobila zopet veliko vlogo, ki ji krasno pristaja, zlasti ob partnerju Fredricu Marchu. Priporočamo odgled tega lepega filma vsem, ki se zanimajo za film; vsem, ki hočejo pogledati za kulise filmskih produkcijskih družb.

1 Karambol dveh avtomobilov. Včeraj sta okrog dveh trčila v Stritarjevi ulici ob frančiškanskem mostu dva osebna avtomobila. Prvi je privozil z Marijinega trga čez most, drugi pa je vozil s Cankarjevega nabrežja na most. Udarila sta drug ob drugega, in sicer tako, da se je avto, ki je vozil po mostu, zaletel s hladilnikom v vrata drugega. Pri karambolu se nobenemu od voznikov ni zgodilo nič hudega, vendar sta pa avtomobila ujela precej prask. Prvi ima zbite žaromete in je poškodovan okrog hladilnika, drugi pa ima vrta vrata in zbito šipo.

1 Drzna tatvina. V noči na nedeljo je nekdo odnesel iz stanovanja trošarskega paznika Slabeta na Cesti na Brdo št. 145 moško kolo znamke »Dürkopp«, črno pleskano in s tov. števil. 1.479.353. Nadalje je tat odnesel sivo službeno obleko za paznike, siv zimski službeni površnik, kompletno rjavo obleko, denarnico z 250 din ter še nekaj drugih drobnarij, tako da ima paznik nad 5600 din škode.

1 Obleke, perilo in jestvine tatovi prav posebno cenijo. V zadnjem času se v Ljubljani ponavljajo tatvine, pri katerih tatovi odnašajo obleko in perilo iz odklenjenih ali lahko dostopnih stanovanj in shramb. Tako je pred kratkim bilo ukradenih s sušila v Kocenovi ulici št. 6 za poldrug tisoč dinarjev moškega perila. — Konec prejšnjega tedna pa je bilo vlomljeno v izložbeno okno na Miklošičevi cesti št. 32, kjer je vlomilec odnesel za 1000 din perila. — Posebno predrzen je bil tisti, ki je pri belem dnevu odnesel iz hladilnice mestne klavnice na škodo Antona Podporška 65 kg težko zaklano tele, vredno nad 600 din. Male tatvine pa se vrste vsak dan in je videti, da hodijo okrog strank mnogi taki, ki se jih prime vse, kar je le količjak vredno. Zato naj pač vsi zaklepajo vrata in zapirajo okna.

1 Tatovi koles hitijo. Slabo vreme kaže, da bo večina koles kmalu šla v shrambe. Zato uzmovžijo koles z naglico pospravljajo zadnji plen, ki jim je še na razpologo. Od 29. septembra je bilo policiji prijavljenih zopet sedem tatvin koles, pri čemer pa bo za zadnja dva dni policija gotovo prišla še naknadne prijave. Na Vilharjevi cesti je bilo ukradeno 1200 din vredno moško, sivo pleskano kolo znamke »Barodela«. Kolo je popolnoma novo in ima tov. števil. 920.410. — Na Mesarski cesti pred gostilno Lesjak je bilo ukradeno 1000 din vredno moško kolo brez znamke in tovarniške številke. — Z dvorišča vojašnice na Poljanski cesti je nekdo odpeljal 800 din vredno zeleno pleskano in dobro ohranjeno kolo znamke »Pariz«, ki ima tov. števil. 734.651. — 600 din vredno moško kolo znamke »Tornire« je nekdo odpeljal v Rožni dolini s Ceste 5. Kolo je črno pleskano in ima tov. števil. 844.925. — Črno pleskano in 400 din vredno kolo brez tov. številke in znamke je bilo odpeljano na Zaloški cesti. 550 din vredno moško kolo znamke »Excelsior« je bilo ukradeno na Dunajski cesti. Kolo je rdeče pleskano in ima prednje vilice črne ter tov. števil. 8347. — 700 din vredno moško kolo znamke »Trophe de France« je bilo ukradeno na Miklošičevi cesti. Kolo je zeleno pleskano, ima nove plašče in Kavčičevo krmilo ter tov. števil. 469.494.

Škocjan pri Turjaku

Zborovanje JRZ. Kljub že mrzleto vremenu smo imeli v nedeljo, dne 1. okt. t. l. lepo uspešno zborovanje JRZ pod milim nebom. Obiskal nas je naš bivši poslanec Smereu Rudolf in nam orisal naše zunanje politične razmere in našo notranjo politiko. Njegovemu govoru so zbrani poslušalci živahno pritrjevali. Nam vsem je vlij vero in upanje za našo bodočnost. Vsi so enoglasno odobraval delo naše stranke, zlasti njenega voditelja dr. Antona Korošca. Moramo poudariti, da se je zborovanja z malimi izjemami udeležila vsa vas. Tudi naše žene so poslušale govornika in so videle, kako neumestne so mnoge govornice raznih gostilniških kričavcev, ki bi radi zbegali naše ljudi. Takih zborovanj si želimo še mnogo.

Iz Julijske Krajine

Poroka. V Gorici se je poročil g. Nande Rolih, trgovec, z gđc. Rozino Klede. — Obilo sreče!

»Da li znate Italijanski?« Pred nedavnim smo poročali, da je pod gornjim naslovom izšel v Belgradu nov učbenik italijanskega jezika, ki ga je spisal naš mladi rojak g. Dušan Vidmar. V svoji številki od 21. septembra je priložil »Popolo di Trieste« izpod peresa uglednega elavista g. prof. Umberta Urbanija stvarno in jako laskavo oceno tega dela. Iz ocene posnemamo: Učbenik obstoja iz 100 lekcij, katere je Vidmar sestavil za belgrajsko »Politiko« in je namenjen širši javnosti, da si brez učitelja privojuje znanja italijanskega. In to na res jaseh, lahke in prijetne način. — Sledi razčlemba in izžrno obravnavanje svojstvene in zanimive avtorjeve metode, ki že pri 18. lekciji pridenja z praktičnimi pogovori iz vsakdanjega življenja, z zabavnimi časopisnimi izdomki, smešnicami in anekdotami, kjer so zastopani Carducci in D'Annunzio, Roosevelt in Chamberlain, Lindberg in Benj. Gigli, vojvoda Windsorski in Sonja Henie; vmes nekoliko slovniških pravil, novih besed in tvorb. V zadnjih desetih lekcijah pa prikazuje pisec svojim učencem nekatere izmed velikih italijanskih literatov od Danteja in Petrarke do Pirandella in D'Annunzia. — G. prof. Urbani izraža končno prepričanje in željo, da bi knjiga dosegla mnogo izdaj. Tej želji se pridružujemo tudi mi.

Vozni red korijer se zboljšuje. S 1. oktobrom bo podjetje Ribi znova otvorilo nekatere vožnje, ki so bile pred tedni zaradi varčevanja v bencinom ukinjene. Upajamo, da bodo temu zgledu lahko sledila tudi druga podobna podjetja, kar bi bilo vse-kakor dobro znamenje.

KULTURNI OBZORNIK

Odgovor slikarju-grafiku E. Justinu

(Jutro 27. sept. 1939, štev. 225a, str. 9.)

Kot drugi je prislonil lunto k polemničnemu kanonu g. Justin E., slikar-grafik. Strašno je počilo, vendar cilja še zdaleka ni zadelo. Oprostite mi, da uporabim izraze iz vojaškega življenja, toda saj vidite, v kakšnih časih živimo. Na moj stvarni članek v »Dom in svet« (št. 7), kjer sem popolnoma objektivno orisal potek »afere«, ki se je sukala okrog F. Kraljeve plastike na Muzejskem trgu, mi odgovarja sedaj gosp. E. Justin. Njegovo pisanje je apologetičnega značaja, ali — da ne bom zatožen, da uporabim »dolgovozno navlako tujke« — če ga prestavim na slovensko: g. E. Justin, slikar-grafik, je šel za g. C. Skodlarja po kostanj v žerjavico. Njegovo branje ima dva dela; prvi je namenjen obrambi »osebnosti« gosp. C. Skodlarja, drugi pa je nekak teoretični »Od Litije do Čatežca«, namenjen na splošno našim likovnim kritikom.

Glede prvega dela! Glavna ost mojega članka še zdaleka ni »ošiljenec« tako, da »osmeši osebnost resnost« »Jutrovega« umetnostnega kritika gosp. C. Skodlarja. Glavna ost (če ima članek sploh osti — saj to je že vizionarno!) je bila »ošiljenec« pač proti vsem tistim, ki so kakor koli sodelovali pri oni žalostni zgodbi na Muzejskem trgu. V prvi vrsti načinu takega obračunavanja in v drugi vrsti šele ostalim pojavom, ki so bili v kakršni koli zvezi s prvim. Trditev, da sem z glavno ostjo zbadal g. C. Skodlarja, je posledica ali nerazumevanja mojega članka ali pa domišljivosti. Prav zares mi je žal še tistih vrstic, ki sem jih posvetil tako nevažni »osebnosti« našega stanovskega tovariša. G. E. Justin izjavlja nadalje: »G. Skodlarja poznam kot enega naših najnadarjenjših slikarjev.« Ali se sploh zavedate, g. Justin, kako je tale vaša sodba drzna in subjektivna. Zame n. pr. so najbolj nadarjeni slovenski slikarji naši impresionisti, od mlajših pa Pavlovec, Sedej, Mihelič! Ne samo, da je domala vse, kar ustvarijo ti ljudje, kvalitetno, marveč, kar je za sodbo o nadarjenosti tudi važno, da so plodoviti, da nam od svojega talenta tudi kaj pokažejo! Vsega tega ne najdem pri g. C. Skodlarju. In g. Justin, ali poznate kakšnega resnega človeka, ki je z vami v tej sodbi istega mnenja? In, ali ne uvidite, kako postane takale subjektivna sodba le floskula, neresna in humoristična?

O »prepričevalnih dokazih«, ki jih uporablja g. Skodlar v svojih »kritikah«, pa sem jaz popolnoma drugega mnenja. Ali se n. pr. takele »cvetke« prepričevalni dokazi, ki jih je g. Skodlar, kot se približno spominjam, napisal v svojih člankih o Kraljevi skulpturi, kot: »skrajni čas je, da obračunamo s take vrste »duhovno« umetnostjo, ali: »spomenik, ki ni vreden, da ga nosi slovenska zemlja — itd.« Za kogar so, le naj bodo še naprej! Smešil da sem »Skodlarjevo osebnost«. Ej, gospod slikar-grafik E. Justin, to je pa res prijateljski poklon! Kajti jaz sem prepričan, da ne Vi, ne jaz in še marsikdo ne, ki se sem pa tja pomudi na slovenskem Parnasu, ni »osebnosti!« Mislim, da moremo besedo »osebnost« danes vzdeti le redkim Slovincem, absurdum in abotnost pa je, če jo g. C. Skodlarju. Glede smešnja te »osebnosti« pa naslednje. Ostanem pri trditvi, da je bil g. C. Skodlar glede kompetence pri obsodbi Kraljeve plastike »nepoklican med nepoklicanimi!« Kar pa se tiče zveza fotoreporterja, je pa stvar takale. Kot Sokrates Atence tako sem znanec izpraševal po uradnem naslovu g. C. Skodlarja. Na knjigi »Študent Stefan« od g. Kresala stoji sicer napisano, da je knjigo opremil »akademski slikar« C. Skodlar, toda neki znanec mi je odločno dokazoval neresnico tega zapisa (namreč glede naslova!). Potem pa mi je pomagalo »Jutro«, kjer je v neki številki napisano, da je »posnel« neke eksotične goste »naš fotoreporter Coroc«. In kakor vidim, sem čisto pravilno ugotovil identiteto med »kritikom« in fotografom. In preko take resnice vendar ne morem iti! Kot animator nam izključuje g. E. Justin odlike in »mnogostransko naobraženost« svojega stanovskega tovariša. Je dober slikar, poklicni novinar, prvovrstni fotograf in kronar vseh kron, povrh vsega tega še »dober slovenski umetnostni kritik«. Da je drugo in tretje, za nas slučaj ne pride v poštev, o ostalem je pa vsako pisanje odveč in smešno. Sedaj pa g. E. Justin »ošilic« ost proti umetnostnim zgodovinarjem! Imamo pač na pretek umetnostnih zgodovinarjev, manjka nam pa dobrih umetnostnih kritikov. Čemu pišete neresnico o »preteku« umet. zgodovinarjev pri nas, gospod slikar-grafik E. Justin! Vidim, da vam razmere, kar se tiče naše umetnostne zgodovine, niso prav nič znane. Koliko dela še čaka neraz-

iskanega in kako malo je še delavcev! Glede kritikov pa — ker vidim, da je za Vas g. C. Skodlar kritik — ne napišem o tem nobene besedice več.

Prehajam k g. E. Justinu »Od Litije do Čatežca«. Z dokaj visokega stolca obdeluje g. Justin slovenske likovne kritike. Najprej jim očita, da ne poznajo tehnične strani umetniškega dela in jim zato odvzema vsakršno pravico do kritike. Takih kritikov, ki prav nič ne poznajo tehnične strani umetniškega dela, pri nas sploh ni! Da bi pa poznali tehnične veščine in način v toliki meri, kakor umetniki — to zahtevati je smešno, ker je nemogoče, pa tudi nepotrebno. To je nekako tako, kakor da bi zahtevali od gledališkega kritika, da gre sam na oderske deske in da zaigra vse vloge po vrsti. Sicer pa tehnično poznavanje umetnosti še zdaleka ni vse in tudi umetnik, ki se zanese le na tehnično spretnost, še zdaleka ni umetnik. Leonardo da Vinci ni samo zato genialen umetnik, ker je odlično poznal tehnična sredstva, marveč zato, ker je bil pač Leonardo — genij, osebnost, če hočete.

Nadalje preide g. Justin k takimle mislim. »Kako so zadnjih trideset let vzgajali naši kritiki umetniški naraščaj, je dovolj razvidno iz razstav, ki jih prirejajo različni ljudje; nekateri so vse prej kakor talentirani.« Napisati tak stavek, če je človek sam likovni umetnik, je pač stvar okusa. Ali se, g. Justin, res ne zavedate, da pače teža stavka ravno tako na Vas, kakor na ostale umetnike? Kaj niste tudi Vi razstavljal zadnjih trideset let? Kaj niste bili tudi Vi sprejeti s strani naših kritikov in celo laskavo S kakšno pravico si priprijetje medaljo, katero drugim odrekate? Kaj pa, ko bi v Vašem slučaju naša likovna kritika razvidela nezdrav element in bi ga »v kalic« zatrla? Jaz bi si takega stavka, če bi bil aktiven umetnik, ne upal napisati, zlasti še, če me je umetniškega naraščajnika spremljala ugodna kritika. Kako bi bilo, ko bi se našel kritik po Vaši želji in bi o Vas napisal, da je Vaše delo »diletantsko« in da niste n. pr. »talentirani«?

Zanimiv odstavek g. Justinovega odgovora je tudi tale: »Znani so mi primeri, ki si je razstavljalec sam spisal kritiko v največjih superlativih ali pa celo prinesel kliše svoje fotografije, ki naj v časopisnem poročanju posili publiko z dokazi, da je on edin in resničen umetnik.« V tem primeru se moja sodba povsem strinja s sodbo gosp. Justinu. To je v resnici tako žalostna stvar, da me boli, ko sploh pišem o njej. Vendar moram tudi o tem napisati par vrstice. Ali se spominjate, gosp. Justin, umetnostne razstave »Žena v slovenski umetnosti na ljubljanskem velesjemu leta 1932?« V »Jutro« z dne 9. IX. t. l. št. 210, str. 3. 1932. leta je objavljena fotografija razstavljenih del, med katerimi visi (med Veselovimi, Jakopičevimi deli) tudi portret C. Skodlarja. (»Portret ge. Š.«) Pod to fotografijo je takale zbuljalo: »Dela, ki so med najboljšimi v razstavi, zbujaajo splošno pozornost.« V »Jutro« št. 212, str. 5 od 11. IX. istega leta je objavljena fotografija Skodlarjevega ženskega portreta z napisom: »Fran Skodlar: ženski portret, ki je med najboljšimi slikarskimi deli na umetnostni razstavi »Žena v slovenski umetnosti« na ljubljanskem velesjemu.«

Prepričan sem, da tega ni pisal g. Čoro Skodlar, ki je bil tedaj fotoreporter pri »Jutro«. Ne moremo mu tudi dokazati, da je on prinesel fotografije svojih del v tiskarno, ki naj »posili publiko« z dokazi, da je on edin in resničen umetnik, pač pa stoji ime »Skodlar« pod kritiko iste umetnostne razstave »Ženska v slovenski umetnosti« v »Slovenskem narodcu« od 10. sept. 1932, št. 205, stran 5, desno, kjer piše: »Jakopičev portret je precej medel poleg Ferda Vesela... Vesel pa je še vedno nedosežna potenca v naši upodabljalni umetnosti. Njegove podobe žive, so telesa in meso. Njegova oblikovalna sposobnost in umetnost, ki veže iz vsake poteze čopiča, očituje svetelke mojstra. In kako naj bi jaz pri teh njegovih velikih odlikah ne bil vesel in ponosen, če moja podoba zamenjujejo z Veselom?! Naj mi sledi, kdor mi more in zna!«

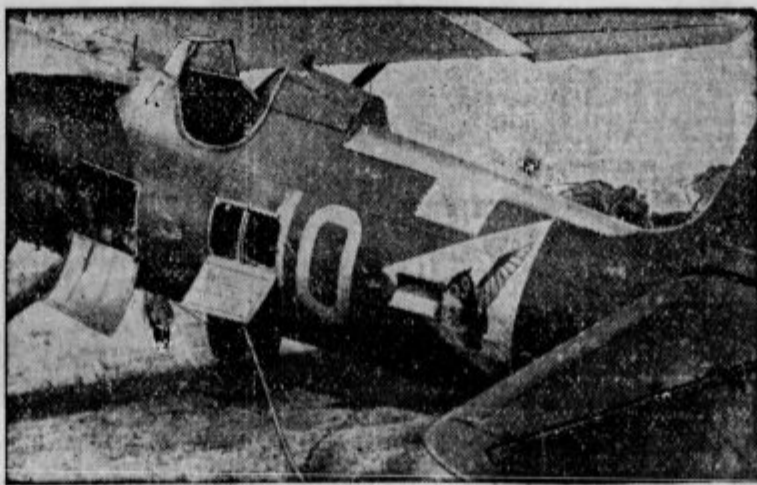
Torej, gospod Justin? ... Plastika g. Zajca »Preplašeni satir« je tudi po mojem mnenju kvalitetna. Misel, da bi jo vili v bron, pa je že stara, stara in ni g. Justin z njo prav nič novega odkril.

Tole je moj odgovor gosp. slikarju-grafiku E. Justinu. Pripominjam še, da se v nadaljnje debate ne bom spuščal, kar sem imel povedati, sem povedal v »Domu in svet« in sedaj na tem mestu. Mikuž Stane.

Mladika, št. 10. — Pričujoča številka Mladike ima nekaj nad vse kvalitetnih doneskov, ki jih moramo posebej podčrtati. Poleg Jalnove uvodne povesti »Trop brez zvoncev«, kjer v poglavju Ostroroba toča opisuje točo v gorah pod Triglavom ter zopetno spravo med lovcem Petrom in planšarico Jerico, pa tudi boj orla z lisico in njegov zmagovalen krik, sta predvsem drama pokojnega Antona Leskoveca »Vera in neverac« ter ciklus pesmi Ivana Campa »Pesmi o Meliti, jeseni in smrti«. Dramatika Antona Leskoveca iz Škofje Loke, ki je leta 1930 umrl, ko je obetal postati naš najboljši povojni dramatik, je predstavil v tej številki prof. France Koblar, kjer je tudi razodel, da je ta drama — ki jo je svoj čas že opisal po spominu v Domu in svetu — bila voč let izgubljen, da pa se je po naključju — in hvala Bogu — zopet našla. Ne pomenja še končne oblike, ki jo je hotel pisatelj tik pred smrtjo še popraviti, vendar se uvršča med prve vrste ostalih dram. Napisana je bila svoj čas na pobudo Prosvetne zveze za nagradno tekmovanje. Prvo dejanje, ki je zdaj priobčeno, nas takoj s pravim dramatičnim živcem popelje v napetosti, ko se kmet Lavdon (ime je vulgo ime Leskovčevih v Loki!) upira čudežu ter ga vaščani silijo, naj zida cerkev na mestu, kjer se je pred znamenjem stavila skala. Vmes pa se odpira tudi skrivnost njegovega prejšnjega življenja ter prav kaznjene Dizma utegne igrati važno vlogo v dilemi »vera in neverac«. Nadaljnja dejanja bomo z radovednostjo pričakovali. Ciklus Ivana Campa »Pesmi o Meliti, jeseni in smrti« je postavil tega mladega pesnika po dosedanji še nezoreli pesniški zbirki »Bele noč« ter manjših lirčnih impresionističnih občutjih med zrele pesnike, prav kakor prvi sam v pesmi »ob tebi sem dozorel in sem klen.« Njegova malce sentimentalno osladna erotika iz prejšnjih pesmi je dobila življenjsko zrelost, in prvi sad so ti soneti o domači vasi, o ženi in družini, o jeseni in zmagovalni smrti:

Vsa ljudstva zdaj strahotna stiska biča.
Gorje mu, kdor samuje v tej divjini:
gusnobnega je razdejanja priča.

Razbito poljsko letalo

Pretrajliv prizor z bojnih poljan

ŠPORT

Na X. balkanske igre v Atene

Zaradi sedanjega težkega mednarodnega položaja najbrže nobena Balkaniada ni bila tako ogrožena kot letošnja. Mislim, da nas je bilo zelo malo, ki smo vsaj na tihem upali na potovanje v Atene. Končno smo vendarle v sredo 27. okt. ob 20. uri krenili na pot, vendar v strahu, da nas morda že v Zagrebu, Beogradu ali mogoče v Devdeliji presenetijo z vestjo, da se moramo vrniti.

Kot vedno smo tudi letos Slovenci številno zastopani, saj nas je 11 pod vodstvom podzveznega trenerja, g. Kleina. Skoda, da niso mogli znani: Pleteršek zaradi blesure, Martini in Bručan pa zaradi drugih zadržkov. To trojico bomo seveda, težko pogrešali. Nadalje manjkata še Vučević, ki je pilot in Erlih, ki je zaradi izpitov zadržan. Sane, da se bomo borili z Grki za prvo mesto so zelo majhne in se bomo morali, če ne bo preseenečen, zadovoljiti z tradicionalnim drugim mestom.

V Zagrebu so se nam priključili reprezentantje iz Hrvatske banovine. Dobili smo tudi posebni vagon, I. in II. razreda, tako, da je postalo potovanje prav prijetno. V Beogradu so se nam priključili še ostali atleti. Na kolodvoru so bili poleg članov belgrajske podzveze, tudi prof. Ulaga, načelnik ministrstva za telesno vzgojo in dr. Hadži, predsednik jugoslovanskega olimpijskega odbora. Med živahnim pozdravljanjem in vzklikanjem »srečno pot« je krenil naš vlak skozi megleno jutro proti jugu. Vožnja je postala prav prijetna, saj nas je bilo s spremstvom vred 38, zelo pisana družba, v kateri so se posebno uveljavljali temperamentni belgrajštani »Peroc« Klingom na čelu. Dobro

voljo je pospešilo izvrstno kosilo v jedilnem vozu. Za nekatere je bilo to prvič, da so smeli kositi v jedilnem vozu, ter svojih čustev pri teku kar niso mogli prikrivati. Ob tej priliki se je posebno odlikoval in pokazal bleščečo formo naš bodoči rekordar v metu kopja, ki je v čudoviti »hrvaščini« vsem izražal svoje zadovoljstvo.

Dobra volja se je bolj in bolj stopnjevala ter je kot iskra prešla na neko okno v vagonu. Čeprav je bilo precej veliko, ni preneslo tega in se je seveda sesulo. Z žvenketom stekla pa je priženketalo iz blagajnikovega žepa 56 din, kar se nam je zdelo čudovito malo. Med takimi veselimi dogodki smo se naglo približali zadnji postaji pred mejo, v Djevdjelijo, kamor smo prispeli ob 21.30. Po kratkem carinskem pregledu smo nadaljevali vožnjo. Na prvi postaji v Grčiji nas je čakal oficijelni zastopnik grške atletske zveze ter nas prigrizno pozdravil, ter z nami nadaljeval vožnjo. Drugo noč smo spali tako dobro, da smo se prebudili šele na Campio Maratonio, ki je zgodovinsko znan. Kmalu smo zagledali obrise Akropole, in še malo pozneje naš končni cilj — Atene.

Popoldne smo se vsi udeležili lahkega treninga, kjer nas je presenetilo številno občinstvo. Pri nas jih na žalost tudi na največji prireditvi ni toliko. Grki so v odlični formi, posebno metalec diska Syllas, ki je stalno metal čez 50 m, en met je bil celo okrog 53 m, katerega je občinstvo nagradilo z gromkim navdušenjem. Tudi mi se odlično počutimo in z optimizmom pričakujemo prvega dne tekmovanja. Marjan.

Amerika želi prirediti zimsko in letno olimpijado

Predsednik ameriškega olimpijskega odbora Avery Brundage se je izrazil, da je olimpijski odbor njegove države pripravljen prevzeti olimpijske igre leta 1940 od Finske. Istočasno je poslala Amerika mednarodnemu olimpijskemu odboru brožavko, v kateri prosi za obvestilo, če se je Finska že odločila. Finski listi pa pišejo, da se Brundage ni upal povedati, če bodo igre v Ameriki tudi res mednarodne. Finski listi tudi pripominjajo, da se Finska na noben način ne bo odrekla olimpijskim igram.

Mednarodnemu olimpijskemu komiteju je Amerika tudi predlagala, da bi prevzela še zimске igre leta 1940, katere bi izvedla v Lake Placidu. Svoj predlog utemeljuje s tem, da so bile zimске igre prenešene in St. Morica v Garmisch-Partenkirchen in bi se tamkaj že drugič vršile. Evropa je namreč v vojnem stanju in Lake Placid, kraj III. iger, bi mogoč tudi pete zimске igre izvesti v letu 1940 vsakršnih težav.

Odlična italijanska športna bilanca

Bilanca italijanskega nogometa je izredno bogata in uspešna. Prva državna reprezentanca je odigrala doslej 150 meddržavnih tekem izmed katerih je dobila 83, 35 je bilo neodločenih in 32 jih je izgubila. B reprezentanca pa je vsega skupaj odigrala 33 iger, je 25-krat zmagala, pet je bilo neodločenih srečanj, tri pa je izgubila. Prva garnitura je največkrat igrala proti Švici, namreč 24-krat od katerih jih je 14 dobila, 3 pa izgubila. Na drugem mestu je Madžarska, na tretjem pa Avstrija kar se tiče nogometnih srečanj z Italijo.

Ali bo 15. oktobra tekma z Nemčijo

Za 15. oktober je predvidena tekma nogometnih reprezentanc Jugoslavije in Nemčije, ki ima biti v Beogradu. Državni trener nemške reprezentance je izjavil listom v Budimpešti, da bo odigrala Nemčija svojo prihodnjo tekmo dne 15. oktobra z Jugoslavijo v Beogradu. Pravi pa dalje, da ne more povsem zanesljivo trditi, če pride do te tekme. Če se situacija ne bo spremenila, potem — tako pravi dalje — se bomo pojavili v Beogradu. To pa seveda ni odvisno od nas. Samo eno je gotovo: za Beograd se moramo mnogo bolj pripraviti kakor za Budimpešto. Naravno, pod pogojem, da se nam to omogoči.

Nogometaši so zborovali

V nedeljo je bil v Beogradu občini zbor jugoslovanske nogometne zveze, na katerem je bila ugotovljena ustanovitev treh samostojnih zvez: slovenske, hrvatske in srbske in je bila izvoljena uprava vrhovne nogometne zveze. Ob tej priliki so napravili več važnih sklepov.

Tekmovanje za državno prvenstvo se bo izvedlo takole: v okviru vsake zveze se bodo igrale vsako leto prvenstvene tekme. Ko končanji zveznih prvenstvenih tekem bodo štirje srbski, trije hrvatski in en slovenski klub odigrali tekme za naslov državnega prvaka.

Premoženje bivše JNZ se bo razdelilo takole: Srbska in hrvatska nogometna zveza dobila vsaka po 30%, ostalih 40% pa dobi vrhovna nogometna zveza. Izbrisi se posojilo, ki ga je bivša LNP dobila pri JNZ. Bodoči dohodki se bodo porabili tako, da bodo dopolnili imovino vrhovne nogometne zveze, ki pa sme razpolagati največ z 200.000 din premoženja. Presežek se razdeli med zveze v razmerju 7:4:1. Ko je dr. Hadži prečital vsa pravila vrhovne nogometne zveze, je dejal: »Naloga današnje skupščine je, da ugotovi ustanovitev hrvatske in slovenske nogometne zveze ter da sprejme sklep o ustanovitvi srbske nogometne zveze v Beogradu.«

Uprav. odbor je sestavljen takole: predsednik dr. Mihajlo Andrejevič, prvi podpredsednik dr. Ivo Kraljevič (Z), drugi podpredsednik Miljutin Stanojlovič (B), prvi tajnik dr. Kosta Hadži, drugi tajnik Svetislav Popovič (B), prvi blagajnik Lazarevič (B), drugi blagajnik Lucijan Kovarič (Z). Odborniki: Stevo Trifunac (B), Ivo Šuster (Z), dr. Jerko Šilič (Z), Nedeljko Buljevič (Lj), njegov zastopnik dr. Kostl. Vrhovni kapitan Boško Simonovič. V nadzorni odbor so bili izvoljeni od vsake zveze po eden, in sicer za Beograd Velko Culič, za Zagreb dr. Kakh in za Ljubljano Franc Jugovec. Skupščina je sklenila, da ostanejo še naprej v veljavi splošni pravilnik, kazenski pravilnik in pravilnik o prvenstvenih tekmah in da so obvezni tudi za vse tri zveze.

Poljski športniki na Madžarskem

Med poljskimi begunci, ki so pribražali čez mejo na Madžarsko, je tudi mnogo športnikov celo več poljskih reprezentativcev. Ti so se takoj pripravili madžarskim klubom, kjer trenirajo. Pravijo pa, da je precej športnikov padlo na bojišču, med njimi tudi nekaj državnih rekordarjev.

Atletski miting

Medklubski zaključni atletski miting po dolžnosti za seniorje in juniorje priredi športni klub »Zeleni« v Mariboru, dne 15. oktobra ob 9 dopoldne, na svojem stadionu ob Tržaški cesti. Tekmovanje se vrši na tekalšču, ki je dolgo 43 m, ima dva dvignjena zavoja ter je posuto z ugaski. Pravico nastopa imajo vsi certificirani in neverificirani atleti klubov ki so vključeni v JAZ. Prijavnine in nagrad ni. Plemenite prijave je poslati na naslov: SK Zeleni v Mariboru, stadion ob Tržaški cesti, najpozneje do 8. oktobra ob 12. Prijave, ki bi prispelo po dolženem roku, se ne bodo upoštevale. Tekmovanje se vrši po pravilih in pravilnikih JAZ-a.

Točke in vrstni red tekmovanja: tek 100 m: juniorji B in C; tek 200 m: seniorji; met krogla: seniorji, juniorji B in C; skok v daljavo: seniorji, juniorji B in C; tek 1000 m: juniorji B in C; tek 400 m: tek za seniorje; met; kopja za seniorje; tek 5000 m za seniorje; skok v višino z zaletom za seniorje, juniorji B in C; met kladiva za seniorje; troskok za seniorje; štafeta 400 x 300 x 200 x 100 m.

Zadnji ljubljanski meščani?

Ko smo jeseni l. 1934 dobili sedanji zakon o mestnih občinah, nismo takoj niti opazili, da zakon ne pozna več meščanstva in meščanov, ki so bili sto in stoletja ponosni predstavniki meščanske misli in vseh prizadevanj za svobodo in pravice mest. Kakor je kraljevina Jugoslavija že ob svoji ustanovitvi odpravila plemstvo in s tem tudi predpravice plemenitašev, tako je pred 5 leti z zakonom o mestih odpravila tudi meščansko dostojanstvo. V prejšnjih stoletjih so namreč v mestih poleg viteškega in duhovskega stanu v glavnem odločali samo meščane in so se zato imenovali poleg prej omenjenih dveh stanov »tretji stanc«. Kdor je hotel imeti besedo v notranjem ali zunanjem svetu mestne občine je moral biti meščan. Meščani v starih časih so imeli tudi pravico do meščanske družine imenovani patrijske družine, saj so prav meščanske družine predstavljale ugled mesta in njegov pomen.

Ko je pa sredi minulega stoletja nastopila demokratična doba in je kmet postal enak meščanu in aristokratu ter duhovski gospodi, je jel bledeti tudi sijaj meščanstva. Predvsem meščanstvo ni bilo več dedno, temveč je moral biti vsak meščan imenovan posebej. Splošna volilna pravica pomeni tudi konec pomena meščanstva in polagoma se meščanstvo spreminja v odlikovanje ali pa celo v nekako pokojino. Ljubljana ima še danes svojo meščansko imovino, ki jo upravlja še vedno poseben odtok. Ta imovina obstoji v starem meščanskem špitalu, kjer so dobivali bolelni in ostareli ljubljanski meščani zavetje in potrebi. Meščanski hospital ali zavetišče je leta 1345 ustanovila ogrska kraljica Elizabeta, ko se je na svojem potovanju v Rim delj časa mudila v našem mestu. Z mnogimi drugimi darili se je ustanova povečala in poslopje meščanskega špitala je bilo med največjimi v Ljubljani. Po njem se je imenovala špitalska ulica, sedanja Stritarjeva ulica, in tudi špitalska vrata, ki so skoznjo prihajali predvsem Gorenjci v mesto in naravnost pred rotovž. Špitalska kapelica sv. Elizabete je posebno znamenita za zgodovino našega slova, saj je v njej pridigoval Primož Trubar. Ko se je v poslopju naselil tudi okrožni urad za gorenjsko okrožje ali »Kreissamt«, je poslopje po njem dobilo ime kresija. Po potresu so staro poslopje podrli in l. 1898 je bilo dozidano sedanje poslopje, ki njega dohodke še sedaj uživajo omenjeni meščani.

V Kamniku n. pr. so meščani ali purgarji imeli velika gozdna in druga posestva. To veliko premoženje nekdanjih kamniških purgarjev je še danes last kamniške meščanske korporacije. V Ljubljani upravlja meščansko imovino odtok, ki ga iz vrst meščanov imenuje občinska uprava, a ker je meščanstvo ukinjeno, tega odseka ne bo več mogoče imenovati iz vrst meščanov, ker po zakonu o mestnih občinah meščanov kmalu sploh več ne bo.

Ko je bil l. 1898 dozidan novi meščanski špital ali sedanja kresija, je Ljubljana dobila tudi nov meščanski statut, ki določa, da so »meščani tisti občinski domačinci, ki imajo že sedaj meščansko pravico (meščanstvo), ali katerim toisto v prihodnje občina izrecno podeli«. § 1. ljubljanskega meščanskega statuta pa nadalje pravi, da se »meščanstvo podeljuje ali na prošnjo kakega občinskega domačina ali pa zaslužnim občinskim domačincem po predlogu župana ali kakega drugega občinskega svetovalca«.

Kdor je dobil meščanstvo, je pred vojno moral plačati v občinsko blagajno 25 do 50 goldinarjev sprejemščine, posebej pa še donesek 50 do 100 goldinarjev za meščanski sklad, toda občina je lahko novega meščana tudi oprostila od plačila teh pristojbin, kar se je zlasti dogajalo pri manj premožnih zaslužnih možeh. Po svetovni vojni so podpore potrebni meščani dobivali in še dobivajo podporo v znesku 350 din na mesec, njih žene ali vdove ter otroci pa po 250 din na mesec. Kakor rečeno, so bili vedno vsi dohodki kresije namenjeni za podpiranje podpore potrebnih meščanov in njihovih družin. Ker pa od septembra meseca 1934 mestni svet ljubljanski zaradi novega zakona o mestih ni mogel več imenovati novih meščanov, se število teh odlikovancev krči od meseca do meseca in ti poslednji ljubljanski meščani so se spet pričeli zanimati za meščanstvo. Vse države namreč z najrazličnejšimi sredstvi, z vzgojo in propagando ter velikimi izdatki skušajo množiti državljansko zavest in tako se tudi vsa mesta danes zavedajo velikega pomena meščanske zavesti za mestne občine. Ljubljana mora biti ponosna, da je Ljubljana, in ta zavest naj ga vodi pri požrtvovalnem sodelovanju za blaginjo mesta. Tradicija so tiste v stoletjih zasidrane korenine mest, ki iz njih sodobnost črpa poživilajoče sokove za zdrav razvoj in napredek mest. Kakor po drugih državah varujejo stare kmečke domove in starih kmečkih rodovom nakladajo časti in celo predpravice ter tako ustvarjajo nekako kmečko aristokracijo, so se tudi mesta pričela zavedati, da mo-

rajo ohraniti spoštovanje do zaslužnih mož in rodov in s tem vrniti tradiciji njeno veljavo. Tudi Ljubljana mora častiti svoje zaslužne možne in družine ter ohraniti njih spomin v časti za zgled novim rodovom in za spodbudo k delu za splošno blaginjo mesta!

Kratek je že postal imenik živih meščanov Ljubljane. Kot načelnik odseka za upravo meščanske imovine načeluje tem predstavnikom ljubljanskega meščanstva član mestnega sveta g. Avgust Jenko, splošno spoštovani mestni gospodar, ki je vsekdar izkazoval in dokazoval vse vrline resnične meščanske zavesti. Za njim najtejnimo ljubljanske meščane kar po abecednem redu. To so gospodje: Ivan Breskvar, ključavničarski mojster na Sv. Petra nasipu 24; Josip Cepuder, šolski upravitelj v p. v Sv. Florijana ul. št. 22; Anton Cerar-Danilo, član narodnega gledališča v p.; Anton Dečman, trgovec in tovarnar na Ambroževem trgu 10; Engelbert Franchetti, brivski mojster v Subičevi ul. 3; Jakob Furlan, šolski upravitelj v p., Komenskega ul. 14; častni meščan Engelbert Gangl; častni meščan Ivan Hribar; Egidij Jeras, sodarski mojster na Hranilnični c. 10; Anton Kadunc, strojni ključavničar v Igriški ul. 15; Tomaž Kavčič, mizar v Gosposki ul. 10; Teodor Korn, krovski in kleparski mojster na Poljanski c. 8; častni meščan dr. Anton Korošec; Ivan Košenina, mesar v Kolodvorski ul. 6; Ivan Križnar, krovski mojster v Hrenovi ulici 9; Karel Krušič, zvonarski mojster na Privozu 8; dr. Andrej Kuhar, notar v Dalmatinovi ulici 7; Franc Leskovic, trgovec v Sv. Florijana ulici 1; Josip Maček, gostilničar v Krojaški ul. 8; Franc Medič, čevljarški mojster na Zrinskega c. 5; Tomaž Mencinger, posestnik v Pražakovi ul. 10; Janko Mlakar, profesor v p. v Ilirski ulici 25; Ludovik Mlakar, železniški uradnik in posestnik v Jenkovi ul. 22; Fran Oevirk, mesarski mojster na Poljanskem nasipu 48; Josip Olup, trgovec na Starem trgu 1; Alfonz Paulin, profesor v p. v Komenskega ulici 14; Ivan Perme, krojaški mojster v Ilirski ulici 20; Alojzij Potočnik, učitelj v p. na Cesti 29. oktobra 9; Simon Praprotnik, mizarski mojster v Jenkovi ul. 7; Anton Pritekel, delavec v Jenkovi ul. 9; častni meščan dr. Dinko Puc; Ivan Sever, vrtnar Med hmelnjaki 2; Albert

Šiš, profesor v p. v Gradaški ul. 18; Ivan Skubic, knjigovez na Resljevi c. 1; Anton Sterlekar, tiskar v Janežičevi ul. 12; Andrej Sarabon, trgovec na Zaloški c. 1; Karel Tekavčič, trg. poslovodja na Kongresnem trgu 15; Ivan Tomazič, strojnik na Sv. Petra nasipu 71; dr. Fran Tominec, odvetnik v Ciril Metodovi ul. 16; Ignacij Vehar, mizarski mojster v Gradaški ul. 12; dr. Fran Windischer, glavni tajnik ZTOI v p., Knafljeva ulica 15; Anton Vrhovec, gostilničar na Poljanski c. 58; Ivan Zajc, starinar in krojač na Cesti 29. oktobra 23; Matija Zalar, pekovski mojster na Starem trgu 3; Anton Zgone, sobni slikar na Ahačjevi c. 10; Henrik Zirkelbach, tiskar v Mali Dolnarski ul. 9; častni meščan Oton Zupančič; ing. Franc Žužek, gradbeni svetnik v p., na Cesti 29. oktobra.

S petimi častnimi meščani vred ima torej Ljubljana danes samo še 50 meščanov, vendar se pa častni meščani dr. Dinko Puc, Oton Zupančič in dr. Anton Korošec prav za prav ne imenujejo več častni meščani, pač pa po § 17 zakona o mestnih občinah častni člani mestne občine ljubljanske, ker so bili z najvišjim odlikovanjem našega mesta počaščeni šele po 22. septembru leta 1934, ko je stopil v veljavo ta zakon.

Mestna občina ljubljanska se popolnoma zaveda pomena meščanske časti in bo zato odsele počastila vsakega meščana ob njegovi smrti tudi na ta način, da bo izobesila na poslopju meščanske imovine, torej na kresiji žalno zastavo. Kakor iz seznama vidimo, so med meščani zastopani najrazličnejši stanovi, saj si tudi najpreprostejši občan lahko pridobi velike zasluge za mestno občino s svojo požrtvovalnostjo na tem ali onem polju. Zadnja leta je pa mestni svet z meščanstvom posebno rad odlikoval tudi vrle gasilce, ki so si to odlikovanje pač zaslužili z izkazovanjem ljubezni do bližnjega v svojem dolgem življenju.

V Ljubljani imamo pa še mnogo mož, ki so si zadnjih pet let prisluzili to častno odlikovanje našega mesta, vendar jim ga pa mestni svet ne more več podeliti in bo zato mestna uprava gotovo poiskala pota in našla ta ali oni način počastitve, da bo posebno zasluge svojih občanov lahko spet nagradila v spodbudo vsem občanom.

Razdelitev kruha med prebivalstvo iz bojne vihr

Žele osrednjih držav. Za versko skrbstvo in moralno pomoč vojakov je izdal papež Benedikt XV. več odredb in je podelil izredno oblast duhovnikom med vojno. Mimo tega je bilo poskrbljeno za dušno pastirstvo in obhajanje službe božje v zasledenem ozemlju in v ujetniških taboriščih. Za kristjane v Siriji, Libanonu in Armeniji se je papež Benedikt XV. večkrat pisмено zavzel. Za posredovanje pisemske pošte med svojci v sovražnih državah, za iskanje pogrešancev, za pomoč ujetnikom so bili z Benediktovo pomočjo ustanovljeni trije cerkveni skrbstveni uradi, in sicer v Rimu, Paderbornu in Freiburgu v Švici.

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!
 Vaše zdravje je toliko vredno, da zahtevate
Radensko
 tisto z rdečimi srči,
 našo najboljšo mineralno vodo,
 izrecno v originalnih steklenicah!

Petrolejske zaloge Mehike

»Finančni vestnik« poroča iz mesta Mehike, da je ondi za takojšnji izvoz pripravljenih 13 milijonov sodov petroleja. Ker Mehika ne more petroleja nič več pošiljati v Nemčijo — piše omejnjeni list (Financial Times), da bo prodala Franciji in Angliji.

Dvoboj z razbeljenimi železnimi palicami

Iz Newyorka poročajo: V nekem plavžu v Johnstownu v Pensilvaniji se je nedavno pripetil prav evojski dogodek. V neki železnicarski sta bila uslužbena dva delavca, ki sta drug drugega smrtno sovražila. Nekajkrat sta se bila tudi že spopadla. Da bi se spor enkrat za vselej poravnal, sta se dogovorila, da se bošta dvobojevala s takim orožjem, kakršnega uporabljata pri svojem vsakdanjem delu. Razbelila sta dve dolgi železni palici in sta napadla drug drugega. Nekaj delavcev je naglo pristeklo in posrečilo se jim je, da so ločili ta dva huda petelina. Vendar sta si medtem oba delavca prizadejala take hude opekline, da je eden od njiju že umrl, drugi se pa bori s smrtjo.

Švicarski jezuiti pri vojakih

Kakor poroča list »Vaterland« iz Luzerna, je bilo v poslednjih tednih 30 švicarskih jezuitov poklicanih k vojakom. Čim bo nevarnost mimo, bodo morali spet oditi v inozemstvo v svoje samostane, saj po zakonu 31 zvezne ustave ne smejo biti v Švici.

Barutana Kamnik sprejme takoj

4-5 diplomiranih inženirjev-kemičarjev

ki morajo biti rojeni naši državljani. Prednost imajo neozenjeni in oni, ki so oslužili vojaški rok ali pa so istega oproščeni. V službo sprejeti kandidati bodo imeli 70 do 90 dni dnevno. Po uspešni službi bi se predložili za stalne državne civilne ali vojaške (inženir-poročnik) nameščence z mesečno plačo. Podrobna pojasnila daje barutana Kamnik.

V Bialicu na Poljskem na vso paro hitijo popravljati ceste in tramvajsko progo v mesta

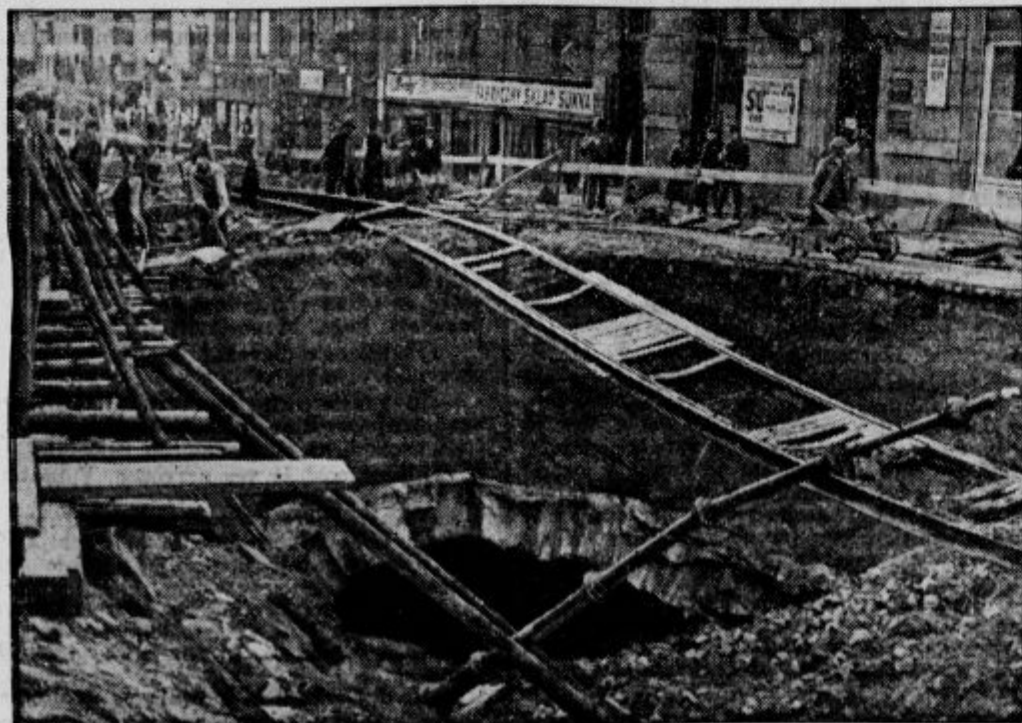
Pomoč sv. Stolice med svetovno vojno

Nedavni izbruh bojnih sovražnosti in prvi koraki na poti organizirane skrbnosti nam oživlja spomin na pomoč sv. Stolice med svetovno vojno.

Od novembra 1914 je papež Benedikt XV. pomirjevalno deloval na vojskojoče se države. Dne 14. decembra 1914 je brzovjavno predlagal izmenjavo civilnih ujetnikov, kakor je bilo, na primer, iz zasedenega francoskega ozemlja v enem mestu izpuščenih 20.000 Francozov v južno Francijo. Dne 1. maja 1915 so se začela pogajanja glede na vojno nezmožne in bolne vojne ujetnike, od katerih je od januarja 1916 prišlo mnogo jetičnih vojakov v sanatorij v Sledniji. Slednji je papež Benedikt XV. dosegel s pogajanjem, ki so se začela maja 1916 in so se maja 1918 uspešno končala, da naj odpošljejo vojne ujetnike, ki so bili že 18 mesecev v ujetništvu in ki so imeli po 4 otroke, da so bili odvedeni v Švico. Od januarja 1918 so se

smeli — na priprošnjo papeža Benedikta XV. pljučno bolni italijanski ujetniki iz Avstrije v »papeškem vlakcu« odpeljati domov. V decembru 1915 so se začela uspešna papeževa pogajanja, da bi bila urejena pisemka pošta med zasednimi pokrajinami, kar se mu je posrečilo doseči za Francijo, Belgijo, Srbijo, Avstrijo, Italijo in Libijo. Od 23. avgusta 1915 se je papež Benedikt XV. trudil za to, da bi ujetniki imeli počitek ob nedeljah in praznikih, kakor je prejel v septembru in oktobru ugodne odgovore od vseh bojujočih se držav. V dobro posameznikov je papež v več primerih dosegel pomilostitve smrtnih kazni, omiljenje drugih kazni, osvoboditve talcev, poizvedovanje tistih, ki so jih pogrešali, in izročitev trupel. Zlasti goreča je bila skrb papeža Benedikta XV. za trpeče in bedne. Priredil je med vojno mnogo zbirk za preživljanje za Belgijo in Poljsko, za Črno goro in za zasedene italijanske pokrajine. Pošiljal je denarne prispevke nemškimi ujetnikom v Rusijo, v Črno goro, Sirijo in v Ukrajino in je v Italiji ustanovil več papeških lazaretov.

Po svetovni vojni je papež zbral in razdelil velikanske denarne vsote za pomoč otrokom v de-

Prizor iz Varšave po zavzetju mesta

Finska v teh dneh

Poročilo nizozemskega rektorja

Nizozemski pater A. Deelen, rektor ameriškega kolegija v Helsingforsu na Finskem, odkoder se je pravkar vrnil v Amsterdam, poroča o svojih vtisih iz današnje Finske. Pater Deelen je po navesti z vladne strani odpoloval s Finskega. Vsi Nizozemci, ki so bivali ondi, so dobili namig, naj se izselijo domov. Tudi angleški državljani se pripravljajo, da čim prej zapustijo Finsko.

Cesa se boji Finska? Ne boji se — pravi pater Deelen — da bi jo naravnost kaj zadelo, vendar je položaj jako resen in negotov. Finska ni bogata država in njene zveze z zahodno Evropo so kaj lahko ranljive. Noče tvegati, da bi v trenutku kakšne nevarnosti imela še inozemce v državi. Varnost in preživljanje laetnega prebivalstva sta hudi nalogi, zato Finska želi, da bi se inozemci izselili. Brez dvoma Finska ni bolj v skrbih zase, kot druge evropske države. Vendar se ne sme pozabiti, da meji Finska na Rusijo in da vidi korake, ki jih Rusija stopa proti baltskim državam. Že davni ideal Petra Velikega pa je bil, da bi imel proste pristanišče ob Atlantskem oceanu. Petra Velikega pa današnja Rusija jako časti in njegovi ideali niso mrtvi. Sicer je dandanes pot med Rusijo in atlantsko obalo Evrope še dolga, a ta pot vodi preko Finske.

Na Finskem se ne razburjajo; čakajo; po-

vpreni človek pravi: »Rusi bodo prišli.« Kaj so se bo zares zgodilo, bo pokazala bodočnost. Vlada skuša pomirjevalno vplivati na javnost, časopisje se previdno izraža in objavlja samo nevtalna poročila. Delno mobilizacijo so izvedli mirno in ni bilo nobenega razburjanja. Nedavno sem bil v nekem kraju med Helsingforsom in Leningradom. Tu je mrgolelo vojaštva.

Finska je bilo nekoč močno oporišče katoliške vere. Drugi domačinski škof, Magnus Tawast (1412 do 1450), je povzdignil cerkveno življenje do največjega razvoja. Dežela je imela posebno liturgijo in poseben koledar svetnikov. Konec srednjega veka je bilo v deželi 200 župnij.

V dobi reformacije so Švedi vsilili luteranstvo. Vse cerkveno premoženje so zasegali. Leta 1604 so bila, razen protestantizma, prepovedana vsa druga versva. Šele od leta 1781 so dovoljene tudi druge veroizpovedi. Odkar se je Finska leta 1917 osvobodila izpod ruske vlade, so bile vse vere izenačene z državno vero. Popolno versko prostost pa so dobili državljani s posebno postavo 10. novembra 1921.

Dandanes je Finska katoliški apostolski vikarijat. Katoličanov je nekaj več ko 1500, ki imajo 4 župnije: v Helsingforsu, Viburgu, Terijokiju in v Abu. Dušno pastirstvo vodi 8 duhovnikov.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(71) Dolgi Jan ji je pomolil roko, a deklica je začela kričati. Fanta sta se morala hočeš nočeš smejati, ker se ju je deklica bala, in čim bolj sta se smejala, tem bolj je deklica kričala, dokler ni slednjič pritekla neka starka, ki je z dolgo palico spodila fanta v hišo.

(72) »Le kje sva in kaj se bo zdaj zgodilo?« sta se fanta strahoma vprašala. Usesti sta se morala na klop, in starka je pristačila velik kotel na ogenj. »Ta naju bo pač požrla«, je zašepetal Filip, in tudi Jan se je od strahu začel tresti. Kaša v kotlu je začela vreti in se kaditi. »Brez dvoma naju bo s tem začarala,« je dejal Jan.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; šentivanjski oglas 3 din. Debelo iskane naslovne besede se računajo dvojnó. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. Mali oglas se plačuje takoj pri naročilu. Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonjska, 3 mm visoka petlinjska vrstica po 3 din. Za pismeno odgovoro glede malih oglasov treba priložiti snemko.

Vajenci

Učenca za manufakturno trgovino sprejemem takoj. Ponudbe v upravo »Slov.« pod šifro »Sin železničarja« št. 15944.

Vajenca

za trgovino na deželi, zdravega, krščan, vzgojenega, sprejemem. - Vsa oskrba v hiši. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Postene« št. 15937.

Službo dobe

Mesarskega pomočnika prekajevalca in vajenca sprejemem takoj. - Musar Jože, mesar, Ljubljana, Sv. Petra c. 60.

14-15 letno deklico

sprejemem takoj za pomoč v kuhinji. Terezija Kregar, strojno mizarstvo, Vižmarje 59.

Frizerko

dobro izurjeno v železni, vodni in trajni ondulaciji, ter pomočnika za izpomaganje, sprejme takoj Mirko Lipuš, Crnuče 33 pri Ljubljani.

Krojaškega pomočnika

za male kose, sprejemem. Smartinska c. 8, Oroslav Slapar.

Krojaškega pomočnika

za male komade, sprejemem takoj. Novak Rude, Slomškova ulica 12.

Postrežnico

za ves dan, za vsa hišna dela, sprejme »Obnova«, Vošnjakova ulica 24.

Službe iščejo

Pekovski pomočnik z mojstrskim izpitom, vojašine prost, želi prenesti službo. Naslov v podružnici »Slov.« v Kranju

Dekle

vajena vseh pisarniških del, išče primerno zaposlitev. Zahtevak skromen. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15869.

Trgovski sodruđnik

z večletno prakso v manufakturi in v mešani trgovini, išče namestitve. Mlad, zvest, dober prodajalec, vojašine prost, zmožen tudi kavčije. - Sporočila, komu naj se predstavim, prosim v upr. »Slov.« pod »5000« 15908.

Mizarski pomočnik

išče zaposlitev. - Nastop takoj. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15955.

Šivilja

dobro verzirana v šivanju perila in oblek, išče mesto. Naslov v upr. »Sl.« pod št. 15911.

Prodamo

Premož koks, drva nudi I. Pogačnik Ljubljana, Bohoričeva 5 telefon 20-59

Postrežba brezhibna

Tri pisalne stroje Underwood, Remington in Smith, rabljene, v zelo dobrem stanju - ugodno proda »Torpedo«, Ljubljana, Miklošičeva c. 18.

VINA

za vse prilike naročite pri Centralni vinarni v Ljubljani. TELEFON ŠTEV. 25-73

Pozor! Pozor!

Telefon 27-08 Zagana lepa bukova drva 1 m³ Din 100,- dostavljena na dom. 1a trb. premož po najnižji dnevni cenl. Točna in solidna postrežba VELEPIČ Ljubljana VII, Jernejeva 25

Krompir, čebulo,

zelve v glavah in jabolka dobavlja Josip Lah, Osluševci pri Ptujju.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke

Ivan Legat

Ljubljana, Prešernova 44 Maribor, Vetrinjska 30

Obrt

Pozor šivilje in pletilje! Izdelujemo gumba iz raznovrstnega blaga in sprejemamo pletenine v tumburiranje in kosmatenje po najnižjih cenah. »Mela«, Ljubljana, Tyrševa 20

Razno

Gumbnice, gube, plise, monograme, entel, ažur fino in hitro izvrši Matek & Mikeš Ljubljana, Franciškanska ulica

Matek & Mikeš

Ljubljana, Franciškanska ulica Vezenje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

Posestva

V Kranju na najlepši legi, prodam hišo, pripravno posebno za letovišče ali upokojenca. - Ponudbe v upravo »Slovenca« pod št. 11458.

Stanovanja

ODDAJO: Stanovanje v pritličju vile, vrt, na Opekarški cesti 18, 3 sobe, kuhinja, kopalnica - oddam s 1. novembrom za 700 din.

Več stanovanj

lokalov in delavnice odda Realitetna pisarna, Gosposvetska 3. Kupoprodaja nepremičnin, stanovanja itd.

Dvosobno stanovanje

komfortno, s kabinetom in kopalnico, v novi stavbi blizu pivovarne Union, se odda s 1. novembrom. Vprašati med 12. in 14. uro pri blagajni kavarne Emona.

SOBE IŠČEJO:

Prazno sobo s prostim vvhodom, snažno in sončno, iščem. Plačam 150 din mesečno. - Ponudbe v upravo »Sl.« pod šifro »Točno«

SOBE ODDAJO:

Opremljeno sobo separirano, oddam. - Komenškega 16-I., desno.

Opremljeno sobo

oddam. Poljanska c. 20-I., vrata 4.

Sobo in kuhinjo

ali 2 prazni sobi, oddam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15934.

Drva se lahko vedno dobe zato si nabavite specialno peč ZEPHIR za kurjenje z drvimi. Zahtevajte brezplačni prospekt od tovarne ZEPHIR d.d., BEOGRAD poštini predal 750 Samoprodaje: Venc. Breznik, Ljubljana, D. Rakusch, Celje, Pinter in Lenard, Maribor, Anton Brenčič, Ptuj, Löschnigg in Schmidt, Brežice. 10 kilogramov drv greje eno normalno sobo 24 ur

Razglas ponudbene licitacije Dne 14. oktobra 1939 bo v skrajšanem roku v pisarni Oblastne uprave bolniškega fonda za državno prometno osebje v Zagrebu, Grgurova ulica št. 3, soba št. 13 (pritličje) ob 11 druga ponudbena licitacija za stavbna, krovna, kleparska in tesarska dela za zidanje bolnišnice Bolniškega fonda za državno prometno osebje na Rebru v Zagrebu. Pogoji s stroškovnicami, načrti in statičnimi računi se lahko dobe pri Oblastni upravi Bolniškega fonda v Zagrebu vsak delavnik od 8 do 14, in sicer za odškodnino 700 din za stavbna dela in 50 din za ostala obrtniška dela. Varsčina v vsaj 5 odstotnem znesku se mora položiti v gotovini ali v državnih papirjih po borznem tečaju pri blagajni Bolniškega fonda najpозnejše na dan licitacije do 10. ure. Pravilno kolkovane ponudbe v zapečateni kuverti bo prejemale za to odrejena komisija na dan licitacije najdelj do 11. ure. Poleg ponudbe mora biti tudi reverz o položeni kavčiji, potrdilo o sposobnosti ponudnika za zadevna dela in potrdilo o plačanem davku. OBLASNA UPRAVA BOLEŠNIČKOG FONDA ZA DRŽ. SAOBR. OSOBLJE, Zagreb, št. 50241/I-1939.

Dotrpeli so naša dobra mama Ivana Hočevnar roj. Dornik posestnica v 77. letu starosti, prevideni s tolažili svete vere. Nepozabno pokojnico bomo spremili k večnemu počitku v četrtek, dne 5. oktobra ob 10 dopoldne z doma na farno pokopališče v Mekinjah. Molimo in ohranimo jih v blagem spominu! Žalujoči otroci

Pierre L'Ermité: 29 Ljubezen - soprog ali Bog? Iz francoščine s dovoljenjem avtorja »Lucija Bertram, poročena Darcellain.« »Ah, Lucija, čisto kratko, kakor ju kličejo njene tovarišice: Mihaela, Odeta, Monika, Solange. Vi ne veste, da je župnija kot velika družina, kjer se drug drugega, zlasti mladi, kličejo po krstnem imenu...« Trenuten molk zavladala. Gilbert razmišlja, kako bi začel. Duhovnik mu pomore: »No, kaj vas je pripeljalo k meni?« »Čisto odkrito vam priznam, gospod župnik, da le ljubezen do žene.« Znova molk. »Morda ste ob poroki uganili, da nimate pred seboj popolnoma iskrenega prijatelja?« Župnik odmahne: »To se mi je zadelo šele potem.« »Res je, gospod župnik, le potreba me je prignala k vam.« »Slutim.« »Moja žena je bolna, zelo bolna.« »Kako?« »Na možganih.« »Ona, Lucija, ki je vedno bila tako bistra, jasna. Zaradi materinstva?« »Nikakega materinstva! Po moji krivdi! Nisem uspel, da bi ji prikrlil neko staro poznanstvo, ki nekako še danes obstoji.« Molk znova... Župnik čaka, kot spovednik, da bi grešnik nadaljeval s svojo izpovedjo. »Lucija je torej vzela stvar vse pretragično. Njej se zdi, da je zanjo sreča izgubljena.« »Priznam, da je v nevarnosti.«

Gilbert se razvname. »Toda ne! Vi, gospod župnik, ki srečujete od jutra do večera toliko ljudi, veste, da so take stvari v zakonu zelo čisto dogajajo. Zakoni so polni sličnih zgodbic.« Župnik živahno ugovarja. »Prosim vas, oprostite mi, toda jaz, ki že skoraj pol stoletja opravljam dušno pastirstvo v Parizu, gotovo bolje poznam razmere v zakonu kot vi. Vaše ugotovitve nikakor ne priznavam. Hvala Bogu, mnogo zakonov je zelo srečnih, ker so krščanski.« Gospod Paulet poudari zadnje besede z odločno kretnjo. »Končno to ni važno! Ne gre zato... Moja žena hira dan na dan bolj...« »Ali se ne ustavlja?« »Ne...« »Vendar, saj verujete?« »Vero je izgubila.« »Izgubila vero? Ni mogoče! Kdo pa ji jo je vzela?« »Jaz.« »Vil.« Molk, bolj in bolj mučen. »Prihajam k vam s prošnjo, da bi je nekoliko vrnil.« »Le nekoliko?« »Da, le nekoliko... kolikor je je neobhodno potrebno.« Župnik iztegne roko: »Velikim preizkušnjam življenja se ni moči postaviti v bran z nekaj kapljicami vere. In po tem, kar ste mi sami povedali, ste zadali Luciji najstrašnejši udarec, ki je bil mogoč.« »Vse bi bilo dobro, če ne bi to neumno naključje povzročilo, da ji je ono pismo padlo v roke.« »Če bi ne bilo tega, gospod, bi se zgodilo kaj drugega. Preizkušnja, naveličanost, razočaranje. Najbolj učene kombinacije ljudi samih so bedne kombinacije mravelj, ki se zru-

šijo pred težko logiko dejstev ali pod pritiskom dogodkov po božji previdnosti.« Gilbert se pri teh besedah resignirano namrdne. Toda gospod Paulet, ki je star že sedemdeset let in ne vidi v tem mladeniču drugega kot bednega malega skrunilca duš, ni mož, da bi ga tak namrdljaj oplasil: »Ali bi bil indiskreten, gospod, če bi vas vprašal, čemu ste vzeli ženi vero?« »Ker je jaz sam nimam, sem hotel, da bi je tudi ona ne imela. Žena mora slediti moju povsod, celo v nevernosti. Zaradi soglasja v zakonu.« »Toda če bi sledila vašemu zgledu tudi v izneverjenju dani zakonski obljubi, bi ji to oprostili tudi zaradi soglasja v zakonu? Vi modrujete kot slepec, ki je izkopal ženi oči, da bi mu bila bolj enaka. Pa da se ne oddaljiva! Ali se Lucija ni branila?« »Gospa Darcellain se je zelo branila! Priznam, nekako oholo Gilbert.« »Oh, ponavljam vam, da pravim čisto enostavno »Lucija« zato, ker vas ni poznal že dvajset let. Krstil sem jo, učil katekizma, prvič obhajal. Poznam Lucijo, nikoli pa nisem poznal »gospo Darcellain.« »Na žalost, da. Ubožica! In če je danes gospa Darcellain, je zato, ker vas ni poznala tako dobro, kot vas poznam jaz danes, ker je menila, da se bo zemlja, ki je v resnici izžeta, še dala obdelati. Takrat ste še hodili k maši!« »Tudi sedaj še hodim k njej. Včasih zahtevajo družabne razmere tako in se ni mogoče odtegniti. Sicer pa nisem mislil, da bo najin razgovor začel na ta tir. A ker ste nalili vina, ga pa pijala.« Gilbert se v svojem naslonjaču našopiri v bojno pozno: »Pravkar ste vi sami, gospod župnik, poudarili pravi razlog, zakaj sem iztrgal Cerkvi svojo ženo.

Zato, ker nisem maral, da bi si jo vi zaslužili. Ker nisem hotel in nočem, da bi bil duhovnik med menoj in ženo... V svojem domu hočem biti jaz sam gospod. Ne maram, da bi se v njem vi kretali kakor v kaki podložni deželi, kjer se ne bo ničesar zgodilo brez vašega dovoljenja. Kristus sam je rekel: »Dvema gospodarjema ni mogoče služiti.« Jaz sem gospodar svoje žene. Jaz, ne vi!« »Oh, prosim vas, ne govorite o Kristusu. Ne kličite njega za pričo, da vas ne bo strl! Nikoli nisem imel namena, da bi smatral vaš dom za podložno deželo. Nisem vas jaz sem klical in če ste že prišli, sem vam le na uslugo. Imam množico župljanov, ki delajo doma kar hočejo, in katerih zakoni so vse bolj srečni, kot je vaš Vendar pa so ohranili svojo vero, izpolnjujejo zvesto svoje verske dolžnosti, se spovedujejo, obhajajo. Ko pa pride ura težkih preizkušenj, resnih odločitev, pridejo iskat v župnišče luči in okrepila. Mnogo ste si drznili, ko ste se odločili boriti proti naši sveti katoški Cerkvi, ki ima dva tisočletno izkušnjo za seboj in uživa vso milost božjo. Ali mi hočete povedati, koga bi postavili na njeno mesto?« »Modernega človeka! Njega, ki je jasno sprevidel vašo igro.« »In konstatirajte lep rezultat! Drvo sodimo po njegovih sadovih. Sadovi vašega sovraštva, gospod, pa so neizmerno žalostni.« Gilbert postaja ves nervozen. Vidno izgublja oblast nad seboj. »Vseeno boste priznali, gospod župnik, da so med duhovniki tudi taki, ki izrabljajo ljudje, ki se vsiljujejo in pošiljajo mlade deklice v samostan...« »Na primer: Lucijo! Da bom odkrit: morda bi ubožica bila v samostanu srečnejša, kot je sužnja v zakonu, ki ste ji ga vi omadeževali.« »... duhovniki, ki hlastajo za dediščinami.«

LJUBLJANA

Prosvetni večeri

Prosvetna zveza je pričela s smotno urejenimi prosvetnimi večeri leta 1924. Doslej je priredila 235 prosvetnih večerov, katere je obiskalo nad 55.000 poslušalcev. Snov teh prosvetnih večerov je bila povečana povečini spoznavanju slovenske zemlje in domače zgodovine ter domači umetnosti. Nad 30 predavanj je bilo narodno-obrambena značaja. Več jih je bilo posevečeno zdravstvu, književnosti, katoliškemu svetu, sociologiji, izseljenstvu, modroslovju. Največ pa jih je bilo posevečenih našim narodnostnim vprašanjem. Sodelovalo je na teh prosvetnih večerih 124 predavateljev. Tako stopamo v 15. leto teh večerov. V bodoči sezoni je na programu 17 predavanj. — Med prvimi je predavanje dr. Franceta Steleta, vseučiliškega profesorja, o novi Ljubljani, ki je na sporedu v petek, dne 6. oktobra. Ljubljani se ne gotovo zanimajo, kako se je Ljubljana v zadnjih letih spreminjala in prejemala novo lice. Se bolj zanimiv pa je pogled v bližnjo bodočnost naše metropole. Cenj, občinstvo opozarjamo, da bodo letošnje predavanja v franciškanski dvorani. — Cene so kakor doslej: sedeži 3 din, galerija 2 din, dijaški sedeži 1 din. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7, kjer se sprejemajo tudi abonenti, ki plačajo za vse večere 40 din in si morejo poljubno izbrati sedeže.

— Pri neredni stolici, napetosti črev vesled zapeke prav odlično odvajata naravna »Franz-Josefova« grenka voda zaostanke prebave nakopičene v črevih. V zdravniški praksi se uporablja »Franz-Josefova« voda s polnim uspehom pri odraslih kakor tudi otrocih.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

1 Današnji številki »Slovenec« je uprava kina »Matic« priložila ljubljanskim naročnikom letak za film »Poslednja zapoved«, ki ga kino zaradi ogromnega zanimanja še vedno prikazuje. Cenj, bralec prav posebno opozarjamo, da letak pazljivo preberejo.

1 Ob obletnici smrti ravnatelja msgr. Jožeta Debeveca bo sv. maša jutri ob 7 pri oo. jezuitih. Prosimo njegove prijatelje in znance, da se je udeležijo.

1 Stalni posetniki-abonenti našega Narodnega gledališča so se tudi v letošnji sezoni oglasili v jako lepem številu, tako da so razpisani abonenti: Premierski, red Sreda, red Cetrtek, red A trenutno zaključeni in polno zasedeni. Zato je uprava otvorila še red B, za katerega se sprejemajo priglasbi po običajnih pogojih v blagajni dramskega gledališča dnevno od 9—12 in od 15—17. Gledališka uprava vabi vse zainteresirane, da se v velikem številu prijavijo tudi za ta abonma. Red B je 10% cenejši kakor so Premierski abonma in stalna abonmana Sreda in Cetrtek. Predstave so tudi za red B popolnoma iste kakor za ostale abonmaje. Abonenti bodo dobili 20 dramskih in 18 opernih predstav.

1 Kongregacija gospodov pri sv. Jožefu bo imela danes, 4. t. m., ob pol 8 zvečer prvi sestanek v tem šolskem letu. Ta sestanek je posebno važen za vse člane. — Jutri, 5. t. m., bo v kongregacijski kapeli ob 6.30 sv. maša za pokojnega člana iste kongregacije g. Ivana Zupanca.

1 O teoretskih načelih za ugotovitev razsežnosti utrjenih objektov pred letalskimi napadi s posebnim oziranjem na zaklonišča bo pod okriljem Združenja jugoslov. inženirjev in arhitektov — sekcije Ljubljana v predavalnici v Kazini (Kongresni trg 1, II. nadst., predaval dr. inž. Miroslav Kasal v sredo 4. oktobra ob 20. Vabljeni so člani in vsi, ki se zanimajo.

1 Premiera Scribejeve komedije »Kozarec vode« bo v soboto za Premierski abonma. Delo nam pokaže dogodke na dvoru angleške kraljice Ane, kjer se borita stranki »torijev« in »whigov«, kateril predstavnika sta vojvodinja (Maria Vera) in Bolingbroke (Levar) z različnimi spletkami za zmago. Poleg kraljice Ane (Nablocka) nastopijo še: Abighala — Levarjeva, poročnik Masham — Jan, Marki de Torsy — Brezigar in Tompson — Presetnik. Delo je zrežiral prof. Šest.

1 Naš rojak, basist Josip Križaj, ki že dolgo vrsto let z najboljšim uspehom deluje na deskah zagrebške Opere, spada v tisto vrsto naših odličnih odrskih umetnikov, ki so poneli glas o naši visoki gledališki kulturi tudi izven meja naše domovine. Pri našem občinstvu in kritiki uživa sloves umetnika najvišjih kvalitiet, ki je ustvaril že dolgo vrsto najslavnejših kreacij. Med njegove najmarkantnejše vloge smemo opravičeno šteti zlasti »Boris Godunov«, ki mu nudi najlepšo priliko, da nam prikaže svojo zrelo umetnost v vsestransko jasni luči. »Boris Godunov« tudi sicer slove v naši Operi kot najskrbnejše pripravljena in zelo dobro uspela predstava ter bo zato drevi vsem ljubiteljem dobre operne glasbe nudil poseben užitek.

1 Trgovski tečaj za izobrazbo pisarniških moči, dnevi in večerni, se otvorijo začetkom oktobra na trgovekem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobrnska cesta 15. Pojasnila daje ravnateljstvo.

1 Premiera filma »KARIERA« v kinu Union. V tem filmu vidimo, kakšne propagande in reklame se poslužujejo filmska podjetja, da napravijo igralca ali igralko popularnega, obenem pa prikazuje tudi trnjevo pot, ki jo hodi vsak igralec in akoraj vsaka igralka, ki se posveti filmski kariieri. »KARIERA« je film, izdelan v naravnih barvah. V njem bomo zopet videli Janet Gaynor, ki je bila miljenka filmske publike še v dobi nemega filma. V »KARIERI« je Janet Gaynor dobila zopet veliko vlogo, ki ji krasno pristoja, zlasti ob partnerju Fredricu Marchu. Priporočamo odgled tega lepega filma vsem, ki se zanimajo za film; vsem, ki hočejo pogledati za kulise filmskih produkcijekih družb.

1 Karambol dveh avtomobilov. Včeraj sta okrog dveh trčila v Stritarjevi ulici ob franciškanskem mostu dva osebna avtomobila. Prvi je privozil z Marijinega trga čez most, drugi pa je vozil s Cankarjevega nabrežja na most. Udarila sta drug ob drugega, in sicer tako, da se je avto, ki je vozil po mostu, zaletel s hladilnikom v vrata drugega. Pri karambolu se nobenemu od voznikov ni zgodilo nič hudega, vendar sta pa avtomobila ujela precej prask. Prvi ima zbite žaromete in je poškodovan okrog hladilnika, drugi pa ima vdrtta vrata in zbito šipo.

1 Drzna tatvina. V noči na nedeljo je nekdo odnesel iz stanovanja trošarinskega paznika Slabeta na Cesti na Brdo št. 145 moško kolo znamke »Dürkoppe«, črno pleskano in s tov. štev. 1.479.353. Nadalje je tat odnesel sivo službeno obleko za paznike, siv zimski službeni povrtnik, kompletno rjavo obleko, denarnico z 250 din ter še nekaj drugih drobnarij, tako da ima paznik nad 3600 din škode.

MARIBOR

Grozdni teden ni najboljše uspel

Teden je trajal samo 4 dni, prodalo pa se je 5500 kg grozdja.

Letos smo imeli v Mariboru II. grozdni teden, katerega je časopisje objavljalo z veliko reklamo. Pa tudi letošnja izvedba grozdnega tedna je pokazala — kakor že lansko leto — da je zamisel dobra in koristna, da pa organizacija ne zadovoljuje. Grozdni teden je obakrat priredila mariborska Zveza gospodinj. Letošnja prireditelj se je zaskanila za nekaj dni, potem pa predčasno zaključila. Grozdje se je prodajalo le 4 dni na Rotovškem trgu in na vrtu restavracije Union. Zanimanje med kupujočim občinstvom je bilo zelo veliko. Grozdje se je prodajalo po 3 din kg, pa je bil včasih ves dan kar naval na stojnice. V 4 dneh so prodali 5500 kg grozdja. Prodajo so vršile članice Zveze gospodinj z veliko poštovanostjo in v nemu ter je bilo v tem pogledu vse v redu, le organizacija dobave grozdja ni funkcionirala. Tu so se pokazale težkoče, katerim takšno društvo, kakor je mariborska Zveza gospodinj ne bo doraslo. Oba grozdana tedna sta pokazala, da je treba posvetiti akcijo na dosti širšo podlago ter za njo v prvi vrsti zainteresirati vinogradnike. Zanimanje med kupovalci v Mariboru je itak veliko, če se dobi grozdje po primerni ceni, treba je samo še vinogradnikom primerno predočiti koristi, ki jih imajo od tega, če prodajo grozdje iz vinograda, namesto da ga predelajo v vino. To pa bi zamogla je večja organizacija, predvsem Vinarsko društvo s svojimi podružnicami, ki bi delalo skupaj z mestnim tržnim nadzorstvom. Slednje bi v Mariboru s primernimi propagandnimi članki v časopisju zainteresiralo meščane za grozdni teden, organizacija vinogradnikov pa bi izvršila med evojimi člani propagando, da bi dočevali v tem tednu čimveč lepega namiznega grozdja v mesto. Vinogradniki iz mestne okolice so itak že sami videli, da imajo s prodajo grozdja na trgu več koristi, kakor pa s prodajo vina. Zato je mariborski trg veak dan dovoljno založen z grozdem iz bližnje okolice, seveda pa je cena dosti previsoka, ker okoliški vinogradniki nimajo nobene konkurence. Čim bi se potem pojavili še prodajalci iz širše okolice, katerim bi se morala dovoliti prodaja po vsem mestu, se bi cena znižala, da bi bilo grozdje dosegljivo za vse sloje.

1 Zetev smrti. V bolnišnici sta umrli 78 letna soproga železničarja Marija Gnilšak ter 69 letna vdova po železničarju Ana Cokan. Naj počivata v miru!

— Pevski zbor Glasbene Matice. Ker se je vrnil g. dirigent, se vrše odslej pevške vaje ob torkih za moški, ob sredah za ženski in ob petkih

1 Obleke, perilo in jestvine tatovi prav posebno cenijo. V zadnjem času se v Ljubljani ponavljajo tatvine, pri katerih tatovi odnašajo obleko in perilo iz odklenjenih ali lahko dostopnih stanovanj in shramb. Tako je pred kratkim bilo ukradenih s sušila v Kocenovi ulici št. 6 za poldrug tisoč dinarjev moškega perila. — Konec prejšnjega tedna pa je bilo vlomljeno v izložbeno okno na Miklošičevi cesti št. 32, kjer je vlomilec odnesel za 1000 din perila. — Posebno predrzen pa je bil tisti, ki je pri belem dnevu odnesel iz hladilnice mestne klavnice na škodo Antona Podporšaka 65 kg težko zaklano tele, vredno nad 600 din. Male tatvine pa se vrste vsak dan in je videti, da hodijo okrog strank mnogi taki, ki se njih prime vs, kar je le količaki vredno. Zato naj pač vsi zaklepajo vrata in zapirajo okna.

1 Tatovi koles hitijo. Slabo vreme kaže, da bo večina koles kmalu šla v shrambe. Zato uzmovčiji koles z naglico pospravljajo zadnji plen, ki jim je še na razpolago. Od 29. septembra je bilo policiji prijavljenih zopet sedem tatin koles, pri čemer pa bo za zadnja dva dni policija gotovo prejela še naknadne prijave. Na Vilharjevi cesti je bilo ukradeno 1200 din vredno moško, sivo pleskano kolo znamke »Barodela«. Kolo je popolnoma novo in ima tov. štev. 920.410. — Na Mesarski cesti pred gostilno Lesjak je bilo ukradeno 1000 din vredno moško kolo brez znamke in tovarniške številke. — Z dvorišča vojašnice na Poljanski cesti je nekdo odpeljal 800 din vredno zeleno pleskano in dobro ohranjen kolo znamke »Pariz«, ki ima tov. štev. 734.651. — 600 din vredno moško kolo znamke »Tornice« je nekdo odpeljal v Rožni dolini s Ceste 5. Kolo je črno pleskano in ima tov. štev. 844.925. — Črno pleskano in 400 din vredno kolo brez tov. številke in znamke je bilo odpeljana na Zaloški cesti. 550 din vredno moško kolo znamke »Excelsior« je bilo ukradeno na Dunajski cesti. Kolo je rdeče pleskano in ima prednje vilice črne ter tov. štev. 8347. — 700 din vredno moško kolo znamke »Trophe de France« je bilo ukradeno na Miklošičevi cesti. Kolo je zeleno pleskano, ima nove plašče in Kavčičevo krmilo ter tov. štev. 469.494.

Celje

c Apologetični krožek ima drevi ob pol 8 v Domu v Samoostanski ulici svoj redni sestanek. Vabljeni!

c Številno brezposelnih v Celju je po evidenci Javne borze v Celju padlo od 20. septembra do 1. oktobra od 396 na 370. Delo dobe: 4 hlapi, 1 pekovski pomočnik, 1 čevljarski pomočnik, 5 kmečkih deklet, 1 natakarica, 1 gostilniška kuharica, 1 orožniška kuharica, 10 privatnih kuharic, 1 gospodinja, 6 služkinj, ki znajo kuhati, 1 postrežnica in 1 sobarica.

c Neznanci so napadli 21 letnega sina dnarice Bele Roka v Rogatcu in ga precej močno poškodovali po glavi. Pripeljali so ga v celjsko bolnišnico.

c V celjski bolnišnici je umrl Mestineš Anton iz Zibike pri Smarju pri Jelšah, ki je 10. septembra padel doma z voza in si pri tem nalomil hrbtenico. Takoj po nesreči so ga prepeljali v celjsko bolnišnico, toda zdravniki ga niso mogli več rešiti in je včeraj v bolnišnici umrl.

Ruše pri Mariboru

Dostavljanje pošte v Lobnici in v Smolniku. S komasacijo občin sta se naši, prej samostojni občini Lobnica in Smolnik združili z Rušami. Radi krasnega razgleda kakor tudi radi svojih planinskih postojank, Ruške kočje pri Sv. Arhu in Hlebovega doma, eta bila oba kraja že od nekdanj priljubljena izletnikom. Poštna uprava je to uvaževala in že dobrih 30 let pred komasacijo se je v obbeh občin dostavljala pošta trikrat tedensko skozi vse leto. Po združitvi občin je poštna uprava uknila dostavljanje in to tudi v času sezije. Šele letos se je spet prikazal poštni sel, a to predvsem radi letoviščarjev in tako amo letos prvič, toda samo v juniju, juliju in avgustu, dobivali pošto na dom. Po končani seziji pa dostavlja ruška poštna uprava našo pošto, ki se nabere tekot tedna, v občinskem uradu v Rušah, kamor moramo ob nedeljah sami po njo. Poštna uprava se dobro zaveda, da mi kot domačini in davkoplačevalci v svojem pomenu nikakor ne zaostajamo za letoviščarji in smo zato globoko prepričani, da nas bo zopet osrečila z rednim dostavljanjem pošte trikrat tedensko, to pa ne samo v času poletne sezije, temveč skozi vse leto, kakor je bilo nekdanj pred komasacijo. — Prizadeti davkoplačevalci.

Slovenj Gradec

Številne nesreče. Minuli teden se je zgodilo več nesreč z motornimi vozili. Krojaški mojster Ludvik Panjek se je vozil z motornim kolesom od Mieljina proti Slovenjemu Gradcu, kjer je doma. Pri Dovžah ga je vrglo z vozila, pri čemer je dobil zelo resne poškodbe, vozilo pa se je tudi močno poškodovalo. — Poslovodja tvrde Šteiner se je z avtom znamke »DKW« peljal v Velenje k vaku. Zraven se je peljal tudi poštni uradnik g. Kotnik. V Paki je voznik z vozilom zavozil v jarek. Vozilo se je poškodovalo pri hladilniku, dočim je g. Kotnik dobil resnejše poškodbe po obrazu. — Jakob Jaš, posestnik iz Mislinja, se je s svojim motornim kolesom peljal iz Celja, kjer je bil po poslovnih opravkih, proti domu. Kljub zelo previdni vožnji mu je pred Hudo luknjo, kjer je zaradi obnavljanja cestišča debelejšje kamenje, spodrsnilo vozilo. Zaradi previdne vožnje ta nesreča ni bila huda. G. Jaš je dobil manjše praske po obrazu in desnem kolenu in tudi vozilo se je le lažje poškodovalo.

Ptuj

Nesreča. S kolesa je padla pri vožnji proti domu Ivič Terezija, 51 letna žena delavca iz Sp. Brega v Ptuj. Pri tem si je zlomila desno roko in dobila še druge manjše poškodbe po telesu. Zdravi se v bolnišnici.

Na domu je napadel neznanec 46 letnega Kaisersbergerja Jurija, pomožnega delavca v železniški delavnici v Ptuj, ki je doma v Mestnem vrhu, občina Grajena. Neznanec je zahteval pijačo, ki mu je pa Kaisersberger ni hotel dati. Zato je naenkrat potegnil iz žepa nož in mu ga zasadil v desno nogo. Nato sta se še nekaj časa ruvala, nakar je neznanec izginil. Ker je Kaisersbergerjeva poškodba precej nevarna, so ga morali takoj prepeljati v ptujsko bolnišnico.

Begunje pri Lescah

Odbor gasilske čete v Begunjah je na svoji seji dne 17. septembra soglasno sprejel sklep, da predsednika senata dr. A. Korošca za njegove velike zasluge, ki si jih je v teku svojega javnega delovanja pridobil za gasilstvo, imenuje za svojega častnega člana. Preden je dr. Korošec zapustil svoje letno bivališče, so ga v njegovem stanovanju v Begunjah obiskali štirje zastopniki gasilske čete, ki so mu sporočili sklep odbora in mu izročili diplomu častnega članstva. Dr. Korošec jih je prijazno sprejel, se v nevezanem razgovoru z njimi zanimal za razmere begunjske gasilske čete in ostale razmere v našem okolišu, ki morejo zanimati voditelja naroda. Zahvalil se je gasilski četi za počastitev in njene zastopnike zadržal pri sebi na večerji.

Iz Julijske Krajine

Poroka. V Gorici se je poročil g. Nande Rolih, trgovec, z gdč. Rozino Klede. — Obilo sreč!

»Da li znate italijanski?« Pred nedavnim smo poročali, da je pod gornjim naslovom izšel v Belgradu nov učbenik italijanskega jezika, ki ga je spisal naš mladi rojak g. Dušan Vidmar. V svoji številki od 21. septembra je priobčil »Popolo di Trieste« izpod peresa uglednega slavista g. prof. Umberta Urbanija stvarno in jako laskavo oceno tega dela. Iz ocene posnemamo: Učbenik obstoja iz 100 lekcij, katere je Vidmar sestavil za belgrajsko »Politiko« in je namenjen širši javnosti, da si brez učitelja prisvoji znanja italijansčine. In to na res jasen, lahek in prijeten način. — Sledi razčlemba in izčrpano obravnavanje svojstvene in zanimive avtorjeve metode, ki že pri 18. lekciji pričnja z praktičnimi pogovori iz vsakdanjega življenja, z zabavnimi časopisnimi odlomki, smešnicami in anekdotami, kjer so zastopani Carducci in D'Annunzio, Roosevelt in Chamberlain, Lindberg in Benj. Gigli, vojvoda Windsorski in Sonja Henie; vmes nekoliko slovniških pravil, novih besed in tvorb. V zadnjih desetih lekcijah pa prikazuje pieec svojim učencem nekatere izmed velikih italijanskih literatov od Danteja in Petrarke do Pirandella in D'Annunzia. — G. prof. Urbani izraža končno prepričanje in željo, da bi knjiga dosegla mnogo izdaj. Tej želji se pridružujemo tudi mi.

Vozni red korijer se zboljšuje. S 1. oktobrom bo podjetje Ribi znova otvorilo nekatere vožnje, ki so bile pred tedni zaradi varčevanja z bencinom ukinjene. Upajamo, da bodo temu zgledu lahko sledila tudi druga podobna podjetja, kar bi bilo veskakor dobro znamenje.

Sovjetskoruski komisar zunanjih zadev, Molotov, ko vpričo Stalina, Ribbentropa in članov vrhovne vlade podpisuje sporazum s Nemčijo. Na sliki: od leve; sovjetskoruski generalni šef Stapotnikov, zraven Ribbentrop, poleg njega Stalin in ruski poslanik v Berlinu, Perlov

KULTURNI OBZORNIK

Odgovor slikarju-grafiku E. Justinu

(Jutro 27. sept. 1939, šte. 225a, str. 9.)

Kot drugi je prislonil lunto k polemničnemu kanonu g. Justin E., slikar-grafik. Strašno je počilo, vendar cilja še zdaleka ni zadelo. Oprostite mi, da uporabljam izraze iz vojaškega življenja, toda saj vidite, v kakšnih časih živimo. Na moj stvarni članek v »Dom in svet« (št. 7), kjer sem popolnoma objektivno orisal potek »afere«, ki se je sukala okrog F. Kraljeve plastike na Muzejskem trgu, mi odgovarja sedaj gosp. E. Justin. Njegovo pisanje je apologetičnega značaja, ali — da ne bom zatožen, da uporabljam »dolgovezno navlako tujk« — če ga prestavim na slovensko: g. E. Justin, slikar-grafik, je šel za g. C. Škodlarja po kostanj v žerjavico. Njegovo branje ima dva dela; prvi je namenjen obrambi »osebnosti« gosp. C. Škodlarja, drugi pa je nekak teoretični »Od Litije do Catež«, namenjen na splošno našim likovnim kritikom.

Glede prvega dela Glavna ost mojega članka še zdaleka ni »ošiljena« tako, da »osmeši osebno resnost« »Jutrovega« umetnostnega kritika gosp. C. Škodlarja. Glavna ost (če ima članek sploh osti — saj to je že vizionarno!) je bila »ošiljena« pač proti vsem tistim, ki so kakor koli sodelovali pri oni žalostni zgodbi na Muzejskem trgu. V prvi vrsti na načinu takega obračunavanja in v drugi vrsti šele ostalim pojavom, ki so bili v kakršni koli zvezi s prvim. Trditve, da sem z glavno ostjo zbadal g. C. Škodlarja, je posledica ali nerazumevanja mojega članka ali pa domišljavosti. Prav zares mi je žal še tistih vrstic, ki sem jih posvetil tako nevažni »osebnosti« našega stanovskega tovariša. G. E. Justin izjavlja nadalje: »G. Škodlarja poznam kot enega naših najnadarjenjših slikarjev.« Ali se sploh zavedate, g. Justin, kako je tale vaša sodba drzna in subjektivna. Zame n. pr. so najbolj nadarjeni slovenski slikarji naši impresionisti, od mlajših pa Pavlovec, Sedej, Mihelič! Ne samo, da je domala vse, kar ustvarijo ti ljudje, kvalitetno, marveč, kar je za sodbo o nadarjenosti tudi važno, da so plodoviti, da nam od svojega talenta tudi kaj pokažejo! Vsega tega ne najdem pri g. C. Škodlarju. In g. Justin, ali poznate kakega resnega človeka, ki je z vami v tej sodbi istega mnenja? In, ali ne vidite, kako postane takale subjektivna sodba le floskula, nerena in humoristična?

O »prepričevalnih dokazih«, ki jih uporablja g. Škodlar v svojih »kriticah«, pa sem jaz popolnoma drugega mnenja. Ali sc n. pr. takele cvetke prepričevalni dokazi, ki jih je g. Škodlar, kot se približno spominjam, napisal v svojih člankih o Kraljevi skulpturi, kot: skrajni čas je, da obračunamo s take vrste »duhovno« umetnostjo, ali: spomenik, ki ni vreden, da ga nosi slovenska zemlja — itd.? Za kogar so, le naj bodo še naprej! Smešil da sem »Škodlarjevo osebnost«. Ej, gospod slikar-grafik E. Justin, to je pa res prijateljski poklon! Kajti jaz sem prepričan, da ne Vi, ne jaz in še marsikdo ne, ki se sem pa tja pomudi na slovenskem Parnasu, ni »osebno«! Mislim, da moremo besedo »osebnost« danes vzeti le redkim Slovincem, absurdum in abotnost pa je, če jo g. C. Škodlarju. Glede smešenja te »osebnosti« pa naslednje. Ostanem pri trditvi, da je bil g. C. Škodlar glede kompetence pri obsodbi Kraljeve plastike »nepoklican med nepoklicanimi«! Kar pa se tiče zveza fotoreporterja, je pa stvar takale. Kot Sokrates Atence tako sem znanec izpraševal po uradnem naslovu g. C. Škodlarja. Na knjigi »Student Stefan« od g. Kresala stoji sicer napisano, da je knjigo opremil »akademski slikar« C. Škodlar, toda neki znanec mi je odločno dokazoval neresnico tega zapisa (namreč glede naslova). Potem pa mi je pomagalo »Jutro«, kjer je v neki številki napisano, da je »posnel« neke eksotične goste »naš fotoreporter Coroc«. In kakor vidim, sem čisto pravilno ugotovil identiteto med »kritikom« in fotografom. In preko take resnice vendar ne morem iti! Kot animator nam izklicuje g. E. Justin odlike in »mnogostransko naobrazbenost« svojega stanovskega tovariša. Je dober slikar, poklicni novinar, prvovrsten fotograf in krona vseh kron, povrh vsega tega še »dober slovenski umetnostni kritik«. Da je drugo in tretje, za nas slučaj ne pride v poštev, o ostalem pa je vsako pisanje odveč in smešno. Sedaj pa g. E. Justin »ošili« ost proti umetnostnim zgodovinarjem! »Imamo pač na pretek umetnostnih zgodovinarjev, manjka nam pa dobrih umetnostnih kritikov.« Čemu pišete neresnico o »preteku« umet. zgodovinarjev pri nas, gospod slikar-grafik E. Justin! Vidim, da Vam razmere, kar se tiče naše umetnostne zgodovine, niso prav nič znane. Koliko dela še čaka neraz-

iskanega in kako malo je še delavcev! Glede kritikov pa — ker vidim, da je za Vas g. C. Škodlar kritik — ne napišem o tem nobene besedice več.

Prehajam k g. E. Justinu »Od Litije do Catež«. Z dokaj visokega stola obdeluje g. Justin slovenske likovne kritike. Najprej jim očita, da ne poznajo tehnične strani umetniškega dela in jim zato odvzema vsakršno pravico do kritike. Takih kritikov, ki prav nič ne poznajo tehnične strani umetniškega dela, pri nas sploh ni! Da bi pa poznali tehnične veščine in način v toliki meri, kakor umetniki — to zahtevati je smešno, ker je nemogoče, pa tudi nepotrebno. To je nekako tako, kakor da bi zahtevali od gledališkega kritika, da gre sam na oderske deske in da zaigra vse vloge po vrsti. Sicer pa tehnično poznavanje umetnosti še zdaleka ni vse in tudi umetnik, ki se zanese le na tehnično spretnost, še zdaleka ni umetnik. Leonardo da Vinci ni samo zato genialen umetnik, ker je odlično poznal tehnična sredstva, marveč zato, ker je bil pač Leonardo — genij, osebnost, če hočete.

Nadalje preide g. Justin k takimle mislim. »Kako so zadnjih trideset let vzgajali naši kritiki umetniški naraščaj, je dovolj razvidno iz razstav, ki jih prirejajo različni ljudje; nekateri so vse prej kakor talentirani.« Napisati tak stavek, če je človek sam likovni umetnik, je pač stvar okusa. Ali se, g. Justin, res ne zavedate, da pade teža stavka ravno tako na Vas, kakor na ostale umetnike? Kaj niste tudi Vi razstavljali zadnjih trideset let? Kaj niste bili tudi Vi sprejeti s strani naših kritikov in celo laskavo! S kakšno pravico si pripeljate medaljo, katero drugim odrekate? Kaj pa, ko bi v Vašem slučaju naša likovna kritika razvidela nezdrav element in bi ga »v kalci« zatrla? Jaz bi si takega stavka, če bi bil aktiven umetnik, ne upal napisati, zlasti še, če me je umetniškega naraščajnika spremljala ugodna kritika. Kako bi bilo, ko bi se našel kritik po Vaši želji in bi o Vas napisal, da je Vaše delo »diletantsko« in da niste n. pr. »talentirani«?

Zanimiv odstavek g. Justinovega odgovora je tudi tale: »Znani so mi primeri, ko si je razstavljalec sam spisal kritiko in največjih superlativih ali pa celo prinesel kliše svoje fotografije, ki naj v časopisnem poročanju posili publiko z dokazi, da je on edin in resničen umetnik.« V tem primeru se moja sodba povsem strinja s sodbo gosp. Justinu. To je v resnici tako žalostna stvar, da me boli, ko sploh pišem o njej. Vendar moram tudi o tem napisati par vrstic. Ali se spominjate, gosp. Justin, umetnostne razstave »Žena v slovenski umetnosti« na ljubljanskem velesejmu leta 1932? V »Jutru« z dne 9. IX. t. l. šte. 210, str. 3. 1932. leta je objavljena fotografija razstavljenih del, med katerimi visi (med Veselovimi, Jakopičevimi deli) tudi portret C. Škodlarja. (»Portret ge. Š.«) Pod to fotografijo je takale pohvala: »Dela, ki so med najboljšimi v razstavi, zbuja splošno pozornost.« V »Jutru« šte. 212, str. 5 od 11. IX. istega leta je objavljena fotografija Škodlarjevega ženskega portreta z napisom: »Fran Škodlar: ženski portret, ki je med najboljšimi slikarskimi deli na umetnostni razstavi »Žena v slovenski umetnosti« na ljubljanskem velesejmu.«

Prepričan sem, da tega ni pisal g. Coro Škodlar, ki je bil tedaj fotoreporter pri »Jutru«. Ne moremo mu tudi dokazati, da je on prinesel fotografije svojih del v tiskarno, ki naj »posili publiko z dokazi, da je on edin in resničen umetnik«, pač pa stoji ime »Škodlar« pod kritiko iste umetnostne razstave »Ženske v slovenski umetnosti« v »Slovenskem narodu« od 10. sept. 1932, št. 205, stran 5, desno, kjer piše: »Jakopičev portret je precej medel poleg Ferda Vesela... Vesel pa je še vedno nedosežna poleca v naši upodabljajoči umetnosti. Njegove podobe žive, so telesa in meso. Njegova oblikovalna sposobnost in umetnost, ki veže iz vsake poteze topiča, očituje svetskega mojstra. In kako naj bi jaz pri teh njegovih velikih odklakah ne bil vesel in ponosen, če mojo podobo zamenjujejo z Veselom? Na j mi sledi, kdor mi more in zna!«

Torej, gospod Justin?!...
Plastika g. Zajca »Prepelišni satir« je tudi po mojem mnenju kvalitetna. Misel, da bi jo vili v bron, pa je že stara, stara in ni g. Justin z njo prav nič novega odkril.
Tole je moj odgovor gosp. slikarju-grafiku E. Justinu. Pripominjam še, da se v nadaljnji debato ne bom spuščal, kar sem imel povedati, sem povedal v »Domu in svet« in sedaj na tem mestu. Mikuž Stane.

Pa tudi Plestenjakova »Prva krona« je dobro napisana črtica iz njegove mladosti, ki so se mu že svoj čas tako posebile (Potrebueži) ter se uvršča tudi motivno v vrsto v Mladiki že priobčenih črtic (Herodeži). Ciklus takih mladinskih spominov bi dal Plestenjaku lahko lepo knjižico, ki bi motivno in oblikovno stala v bližini Cankarjevih črtic o materi in mladosti, na katerih se Plestenjak nedvomno zgleduje, dasi skuša biti bolj realen. Nadaljnja vsebina je še: Viktor Smole: Od Tater do Baltika, kjer je opis Gdinje, Likovičeva barjanska balada o »pokojskih kralja Matjaža«, Emanuela Kolmana lep »Jesenski sonet«, prevod »Bila je žena« (Raymond Albeck), dr. Cajnkarja »Pismo uredniku« polno tehničnih in globokih misli o današnjem hipu življenja. Marija Tratnikova prevaja epis P. de Kruija o Pasteuru, Albin Zalaznik poročča o prvih vitezh častne legije. Nadaljnji oddelki govore o novih knjigah, o slikah (pripominjam, da priloge dobro predstavljajo Slovincem enega največjih čeških umetnikov Manesa), gospodinjstvo, zabavo, kuharstvo itd.

Mladika, št. 10. — Pričujoča številka Mladike ima nekaj nad vse kvalitetnih donoskov, ki jih moramo posebej poudariti. Poleg Jalnove uvodne povesti »Trop brez zvoncev«, kjer v poglavju Ostroroba toča opisuje točo v gorah pod Triglavom ter zopetno spravo med lovcom Petrom in planšarico Jerico, pa tudi boj orla z lisico in njegov zmagoslaven krik, sta predvsem drama pokojnega Antona Leskovca »Vera in nevera« ter ciklus pesmi Ivana Čampa »Pesmi o Meliti, jeseni in smrti«. Dramatika Antona Leskovca iz Škofje Loke, ki je leta 1930 umrl, ko je obetal postati naš najboljši povojni dramatik, je predstavljen v tej številki prof. France Koblar, kjer je tudi razodel, da je ta drama — ki jo je svoj čas že opisal po spominu v Domu in svetu — bila več let izgubljena, da pa se je po naključju — in hvala Bogu — zopet našla. Ne pomenja še končne oblike, ki jo je hotel pisatelj tik pred smrtjo še popraviti, vendar se uvršča med prve vrste ostalih dram. Napisana je bila svoj čas na pobudo Prosvetne zveze za nagradno tekmovanje. Prvo dejanje, ki je zdaj priobčeno, nas takoj s pravi dramatičnim živcem popelje v napetosti, ko se kmet Lavdon (ime je vulgo ime Leskovčevih v Luki) upira čudežu ter ga vaščani silijo naj zida cerkev na mestu, kjer se je pred znamenjem stavila skala. Vmes pa se odpira tudi skrivnost njegovega prejšnjega življenja ter prav kaznjene Dizma utegne igrati važno vlogo v dilemi »vera in nevera«. Nadaljnja dejanja bomo z radovednostjo pričakovali. Ciklus Ivana Čampe »Pesmi o Meliti, jeseni in smrti« je postavil tega mladelega pesnika po dosedanji še nezoreli pesniški zbirki »Bele noči« ter manjših lirčnih impresionističnih občutjih med zrele pesnike, prav kakor pravi sam v pesmi »ob tebi sem dozorel in sem klen.« Njegova malce sentimentalno osladna erotika iz prejšnjih pesmi je dobila življenjsko zrelost, in prvi sad so ti soneti o domači vasi, o ženi in družini, o jeseni in zmagoslavni smrti:

Vsa ljudstva zdaj strahotna stiska biča,
Gorje mu, kdor samuje v tej divjini:
gnusobnega je razdejanja priča.

Razbito poljsko letalo

Pretrsljiv prizor z bojnih poljan

ŠPORT

Na X. balkanske igre v Atene

Zaradi sedanjega težkega mednarodnega položaja najbrže nobena Balkaniada ni bila tako ogrožena kot letošnja. Mislim, da nas je bilo zelo malo, ki smo vsaj na tihem upali na potovanje v Atene. Končno smo vendarle v sredo 27. okt. ob 20. uri krenili na pot, vendar v strahu, da nas morda že v Zagrebu, Beogradu ali mogoče v Devdeliji presenetijo z vestjo, da se moramo vrniti.

Kot vedno smo tudi letos Slovenci številno zastopani, saj nas je 11 pod vodstvom podveznega trenerja, g. Kleina. Škoda, da niso mogli znani: Pleteršek zaradi blesure, Martini in Bručan pa zaradi drugih zadržkov. To trojico bomo seveda, težko pogrešali. Nadalje manjkata še Vučević, ki je pilot in Erlih, ki je zaradi izpitov zadržan. Šanse, da se bomo borili z Grki za prvo mesto so zelo majhne in se bomo morali, če ne bo presežen, zadovoljiti z tradicionalnim drugim mestom.

V Zagrebu so se nam priključili reprezentante iz Hrvatske banovine. Dobili smo tudi posebni vagon, I. in II. razreda, tako, da je postalo potovanje prav prijetno. V Beogradu so se nam priključili še ostali atleti. Na kolodvoru so bili poleg članov belgrajske podzveze, tudi prof. Ulaga, načelnik ministrstva za telesno vzgojo in dr. Hadži, predsednik jugoslovanskega olimpijskega odbora. Med živahnim pozdravljanjem in vzklikanjem »srečno pot« je krenil naš vlak skozi megleno jutro proti jugu. Vožnja je postala prav prijetna, saj nas je bilo s spremstvom vred 38, zelo pisana družba, v kateri so se posebno uveljavljali temperamentni belgrajčani s »Peroc« Klingom na čelu. Dobro

voljo je pospešilo izvrstno kosilo v jedilnem vozu. Za nekatere je bilo to prvič, da so smeli kositi v jedilnem vozu, ter svojih čustev pri teku kar niso mogli prikrivati. Ob tej priliki se je posebno odlikoval in pokazal bleščečo formo naš bodoči rekorder v metu kopja, ki je v čudoviti hrvaščini vsem izražal svoje zadovoljstvo.

Dobra volja se je bolj in bolj stopnjevala ter je kot iskra prešla na neko okno v vagonu. Čeprav je bilo precej veliko, ni preneslo tega in se je seveda sesulo. Z žvenketom stekla pa je priženketalo iz blagajnikovega žepa 56 din, kar se nam je zdelo čudovito malo. Med takimi veselimi dogodki smo se naglo približali zadnji postaji pred mejo, v Djevdjelijo, kamor smo prispeli ob 21.30. Po kratkem carskem pregledu smo nadaljevali vožnjo. Na prvi postaji v Grčiji nas je čakal oficialni zastopnik grške atletske zveze ter nas prisrčno pozdravil, ter z nami nadaljeval vožnjo. Drugo noč smo spali tako dobro, da smo se prebudili šele na Campio Maratonio, ki je zgodovinsko znan. Kmalu smo zagledali obrise Akropole, in še malo pozneje naš končni cilj — Atene.

Popoldne smo se vsi udeležili lahkega treninga, kjer nas je presenetilo številno občinstvo. Pri nas jih na žalost tudi na največji prireditvi ni toliko. Grki so v odlični formi, posebno metalec diska Syllas, ki je stalno metal čez 50 m, en met je bil celo okrog 53 m, katerega je občinstvo nagradilo z gromkim navdušenjem. Tudi mi se odlično počutimo in z optimizmom pričakujemo prvega dne tekmovanja. Marjan.

Amerika želi prirediti zimsko in letno olimpijado

Predsednik ameriškega olimpijskega odbora Avery Brundage se je izrazil, da je olimpijski odbor njegove države pripravljen prevzeti olimpijske igre leta 1940 od Finske. Istočasno je poslala Amerika mednarodnemu olimpijskemu odboru brzojavko, v kateri prosi za obvestilo, če se je Finska že odločila. Finski listi pa pišejo, da se Brundage ni upal povedati, če bodo igre v Ameriki tudi res mednarodne. Finski listi tudi pripominjajo, da se Finska na noben način ne bo odrekla olimpijskim igram.

Mednarodnemu olimpijskemu komiteju je Amerika tudi predlagala, da bi prevzela še zimске igre leta 1940, katere bi izvedla v Lake Placidu. Svoj predlog utemeljuje s tem, da so bile zimске igre prenešene in St. Morica v Garmisch-Partenkirchen in bi se tamka že drugi vršile. Evropa je namreč v vojnem stanju in Lake Placid, kraj III. iger, bi mogel tudi pete zimске igre izvesti v leto 1940 vsakršnih težav.

Odlitna italijanska športna bilanca

Bilanca italijanskega nogometa je izredno bogata in uspešna. Prva državna reprezentanca je odigrala doslej 150 meddržavnih tekem izmed katerih je dobila 83, 35 je bilo neodločenih in 32 jih je izgubila. B reprezentanca pa je vsega skupaj odigrala 33 iger, je 25-krat zmagala, pet je bilo neodločenih srečanj, tri pa je izgubila. Prva garnitura je največkrat igrala proti Švici, namreč 24-krat od katerih jih je 14 dobila, 3 pa izgubila. Na drugem mestu je Madžarska, na tretjem pa Avstrija kar se tiče nogometnih srečanj z Italijo.

Ali bo 15. oktobra tekma z Nemčijo

Za 15. oktober je predvidena tekma nogometnih reprezentanc Jugoslavije in Nemčije, ki ima biti v Beogradu. Državni trener nemške reprezentance je izjavil listom v Budimpešti, da bo odigrala Nemčija svojo prihodnjo tekmo dne 15. oktobra z Jugoslavijo v Beogradu. Pravi pa dalje, da ne more povsem zanesljivo trditi, če pride do te tekme. Če se situacija ne bo spremenila, potem — tako pravi dalje — se bomo pojavili v Beogradu. To pa seveda ni odvisno od nas. Samo eno je gotovo: za Beograd se moramo mnogo bolj pripraviti kakor za Budimpešto. Naravno, pod pogojem, da se nam to omogoči.

Nogometaši so zborovali

V nedeljo je bil v Beogradu občni zbor jugoslovanske nogometne zveze, na katerem je bila ugotovljena ustanovitev treh samostojnih zvez: slovenske, hrvatske in srbske in je bila izvoljena uprava vrhovne nogometne zveze. Ob tej priliki so napravili več važnih sklepov.

Tekmovanje za državno prvenstvo se bo izvedlo takole: v okviru vsake zveze se bodo igralo vsako leto prvenstvene tekme. Ko končanih zveznih prvenstvenih tekmah bodo štirje srbski, trije hrvaški in en slovenski klub odigrali tekme za naslov državnega prvaka.

Premoženje bivše JNZ se bo razdelilo takole: Srbska in hrvaška nogometna zveza dobita vsaka po 30%, ostalih 40% pa dobi vrhovna nogometna zveza. Izbrise se posojilo, ki ga je bivša LNP dobila pri JNZ. Bodoči dohodki se bodo porabili tako, da bodo dopolnili imovino vrhovne nogometne zveze, ki pa nima razpolagati največ z 200.000 din premoženja. Presežek se razdeli med zveze v razmerju 7:4:1. Ko je dr. Hadži prečital vsa pravila vrhovne nogometne zveze, je dejal: »Naloga današnje skupščine je, da ugotovi ustanovitev hrvaške in slovenske nogometne zveze ter da sprejme sklep o ustanovitvi srbske nogometne zveze v Beogradu.«

Uprav. odbor je sestavljen takole: predsednik dr. Mihajlo Andrejevič, prvi podpredsednik dr. Ivo Kraljevič (Z), drugi podpredsednik Milutin Stanojlovič (B), prvi tajnik dr. Kosta Hadži, drugi tajnik Svetislav Popović (B), prvi blagajnik Lazarevič (B), drugi blagajnik Lucijan Kovanič (Z), Odborniki: Stevo Trifunac (B), Ivo Šuster (Z), dr. Jerko Šilič (Z), Nedeljko Buljevič (Lj), njegov zastopnik dr. Köstl. Vrhovni kapitan Boško Simonovič. V nadzorni odbor so bili izvoljeni od vsake zveze po eden, in sicer za Beograd Velko Culič, za Zagreb dr. Kakh in za Ljubljano Franc Jugovec. Skupščina je sklenila, da ostanejo še naprej v veljavi splošni pravilnik, kazenski pravilnik in pravilnik o prvenstvenih tekmah in da so obvezni tudi za vse tri zveze.

Poljski športniki na Madžarskem

Med poljskimi begunci, ki so prbežali čez mejo na Madžarsko, je tudi mnogo športnikov celo več poljskih reprezentantov. Ti so se takoj prijavili madžarskim klubom, kjer trenirajo. Pravijo pa, da je precej športnikov padlo na bojišču, med njimi tudi nekaj državnih rekorderjev.

Atletski miting

Medklubski juniorski atletski miting po dolžnosti za senlorje in juniorje priredi športni klub »Zeleničar« v Mariboru, dne 15. oktobra ob 8 popoldne, na svojem stadionu ob Tržaški cesti. Tekmovanje se vrši na tekašišču, ki je dolgo 428 m, ima dva nedvigljena zavoja ter je posuto z gnaški. Pravico nastopa imajo vsi verificirani in neverificirani atleti klubov ki so vdanjeni v JAZL. Prijavnine in nagrad ni. Pismene prijave je poslati na naslov: SK Zeleničar v Mariboru, stadion ob Tržaški cesti, najpozneje do 8. oktobra ob 12. Prijave, ki bi prispelo po določenem roku, se ne bodo upoštevale. Tekmovanje se vrši po pravilih in pravilnikih JAZ-a.

Točke in vrstni red tekmovanja: tek 100 m: juniorji B in C; tek 200 m: senlorji; met kroglice: senlorji, juniorji B in C; skok v daljavo: senlorji, juniorji B in C; tek 1000 m: juniorji B in C; tek 400 m čez zapreke za senlorje; met kopja za senlorje; tek 5000 m za senlorje; skok v višino z zaletom za senlorje, juniorje B in C; met kladiva za senlorje; troskok za senlorje; štafeta 400 x 300 x 200 x 100 m.

